

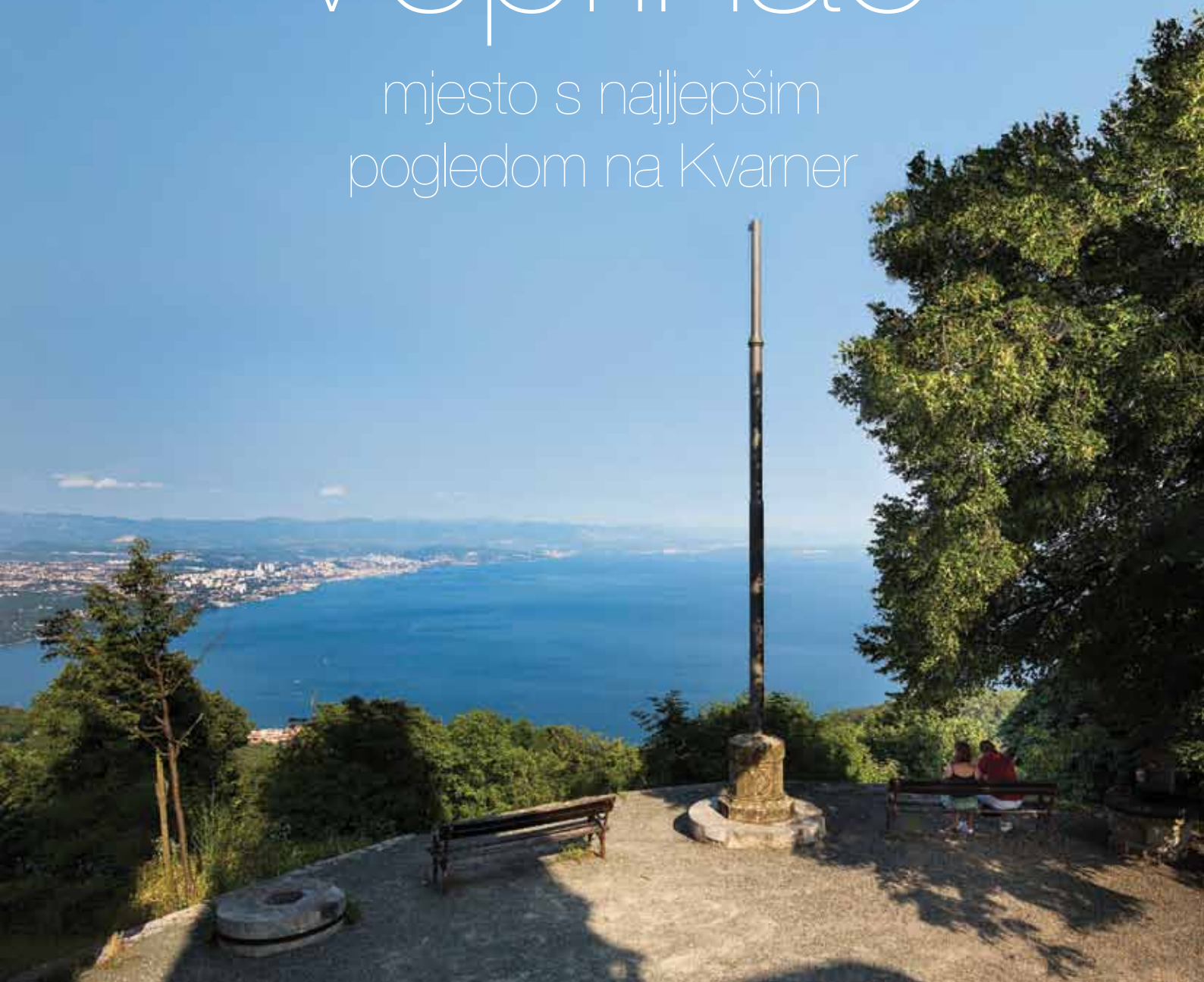
godina XII. / br. 41 / rijeka / srpanj 2016. / besplatni primjerak

zele i psavo

magazin primorsko-goranske županije

Veprinac

mjesto s najljepšim
pogledom na Kvarner

gradovi i općine

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128.735

Općina Matulji
Trg M. Tita 11,
51211 Matulji
T: ++385 51 274 114
F: ++385 51 401 469
E: opcina.matulji@ri.htnet.hr
www.matulji.hr
Načelnik:
Mario Čiković
Predsjednik Vijeća:
Mladen Premec

Grad Opatija
Maršala Tita 3,
51410 Opatija
T: ++385 51 680 123
F: ++385 51 701 313
E: opatija@opatija.hr
www.opatija.hr
Gradonačelnik:
Ivo Dujmić
Predsjednik Vijeća:
Prof. dr. sc. Viktor Peršić, dr. med.

Općina Mošćenička Draga
Trg slobode 7, 51417
Mošćenička Draga
T: ++385 51 737 536
F: ++385 51 737 621
E: mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr
www.moscenicka-draga.hr
Načelnik: Ratko Salamon
Predsjednik Vijeća:
Boris Škalamera

Grad Cres
Creskog statuta 15,
51557 Cres
T: ++385 51 661 950, 661 954
F: ++385 51 571 331
E: grad@cres.hr
www.cres.hr
Gradonačelnik:
Kristijan Jurjako
Predsjednik Vijeća:
Marčelo Damijančević

Općina Viškovo
Vozišće 3, 51216 Viškovo
T: ++385 51 503 770
F: ++385 51 257 521
E: nacelnica@opcina-viskovo.hr
www.opcina-viskovo.hr
Načelnica: Sanja Udović
Predsjednica Vijeća:
Jagoda Dabo

Grad Rijeka
Korzo 16, 51000 Rijeka
T: ++385 51 209 333
F: ++385 51 209 520
E: protokol@rijeka.hr
www.rijeka.hr
Gradonačelnik:
mr.sc. Vojko Obersnel
Predsjednica Vijeća:
Dorothea Pešić-Bukovac

Općina Lovran
Šetalište M. Tita 41,
51415 Lovran
T: ++385 51 291 045
F: ++385 51 294 862
E: opcina.lovran@ri.t-com.hr
www.opcinalovran.hr
Načelnik:
Alan Sanković
Predsjednica Vijeća:
Nataša Miljak

Grad Mali Lošinj
Riva lošinjskih kapetana 7,
51550 Mali Lošinj
T: ++385 51 231 056
F: ++385 51 232 307
E: gradonacelnik@mali-losinj.hr
tajnik@mali-losinj.hr
www.mali-losinj.hr
Gradonačelnik:
Gari Cappelli
Predsjednik Vijeća:
Anto Nedić

Općina Klana
Klana 33, 51217 Klana
T: ++385 51 808 205
F: ++385 51 808 708
E: nacelnik@klana.hr
www.klana.hr
Načelnik:
Matija Laginja
Predsjednik Vijeća:
Slavko Gauš

Općina Kostrena
Sv. Lucija 38, 51221 Kostrena
T: ++385 51 209 000
F: ++385 51 289 400
E: opcina-kostrena@ri.t-com.hr
www.kostrena.hr
Načelnica:
Mirela Marunić
Predsjednica Vijeća:
Gordana Vukoša

Grad Rab
Trg Municipium Arba 2,
51280 Rab
T: ++385 51 777 460
F: ++385 51 724 777
E: tajnica@grad-rab.hr
www.rab.hr
Gradonačelnik:
Nikola Grgurić
Predsjednik Vijeća:
-

Grad Kastav
Zakona kastafskega 3,
51215 Kastav
T: ++385 51 691 452
F: ++385 51 691 454
E: info@kastav.hr
www.kastav.hr
Gradonačelnik:
Ivica Lukanović
Predsjednik Vijeća:
Dalibor Čiković

Općina Lopar
Lopar bb,
51281 Lopar
T: ++385 51 775 593
F: ++385 51 775 597
E: tajnik@opcina.lopar.hr
www.opcina-lopar.hr
Načelnik:
Alen Andrešić
Predsjednik Vijeća:
Damir Paparić, prof.

Općina Jelenje
Dražičkih boraca 64,
51218 Jelenje
T: ++385 51 208 080
F: ++385 51 208 090
E: opcina.jelenje@gmail.com
www.jelenje.hr
Načelnik:
Ervin Radetić
Predsjednik Vijeća:
Nikica Maravić

Grad Krk
Trg bana J. Jelačića 2,
51500 Krk
T: ++385 51 401-111
F: ++385 51 221 126
E: grad-krk@ri.t-com.hr
www.grad-krk.hr
Gradonačelnik:
Dario Vasilčić
Predsjednik Vijeća:
Marinko Pavlič

Općina Čavle
Čavle 206, 51219 Čavle
T: ++385 51 208 310
F: ++385 51 208 311
E: opcina@cavle.hr
www.cavle.hr
Načelnik:
Željko Lambaša
Predsjednik Vijeća:
Norbert Mavrinac

Općina Punat
Novi put 2, 51521 Punat
T: ++385 51 854 140
F: ++385 51 854 840
E: opcina-punat@ri.t-com.hr
www.opcina.punat.hr
Načelnik:
Marinko Žic
Predsjednik Vijeća:
Goran Gržanić

Površina kopna
3.588 km²

Dužina morske obale
1.065 km

Najveći otoci
Cres i Krk
40.578 ha

Najmanji otok
Boljkovac (Rab)
0,11 ha

Grad Čabar

Narodnog oslobođenja 2,
51306 Čabar
T: ++385 51 829 490
F: ++385 51 821 137
E: info@cabar.hr
www.cabar.hr

Gradonačelnik:
Kristijan Rajšel
Predsjednik Vijeća:
Josip Malnar

Općina Skrad

Josipa Blaževića-Blaža 8,
51311 Skrad
T: ++385 51 810 620
F: ++385 51 810 680
E: opcina-skrad@ri.t-com.hr
www.skrad.hr

Načelnik:
Damir Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Ivan Crnković

Republika Hrvatska

Primorsko-goranska
županija

Adamićeva 10, 51000 Rijeka

T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948

info@pgz.hr • www.pgz.hr

Župan:

Zlatko Komadina

Zamjenici župana:

Marina Medarić

Marko Boras Mandić

Petar Mamula

Predsjednik Županijske skupštine:

Erik Fabijanić

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice
865

Grad Delnice

Trg 138. brigade HV 4,
51300 Delnice
T: ++385 51 812 055
F: ++385 51 812 037
E: gradonacelnik@delnice.hr
www.delnice.hr

Gradonačelnik:
Ivica Knežević
Predsjednica Vijeća:
Nada Glad

Općina Brod Moravice

Stjepana Radića 1,
51312 Brod Moravice
T: ++385 51 817 180
F: ++385 51 817 002
E: opcina@brodmoravice.hr
www.brodmoravice.hr

Načelnik:
Dragutin Crnković
Predsjednik Vijeća:
Branimir Svetličić

Općina Ravna Gora

I.G. Kovačića 177, 51314
Ravna Gora
T: ++385 51 829 450
F: ++385 51 829 460
E: opcina-ravna-gora@ri.t-com.hr
www.ravnagora.hr

Načelnik:
Anđelko Florijan
Predsjednica Vijeća:
Loren Kolenc

Grad Vrbovsko

Goranska ulica 1,
51326 Vrbovsko
T: ++385 51 875 115
F: ++385 51 875 008
E: marina.tonkovic@vrbovsko.hr

Gradonačelnik:
Dražen Mufić
Predsjednik Vijeća:
Šein Brinjak

Općina Mrkopalj

Stari kraj 3, 51315 Mrkopalj
T: ++385 51 833 131
F: ++385 51 833 101
E: opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr
www.mrkopalj.hr

Načelnik:
Ivica Padavić
Predsjednik Vijeća:
Miljenko Kauzarić

Općina Lokve

Šet.Golubinjak 6,
51316 Lokve
T: ++385 51 831 336
F: ++385 51 508 077
E: opcina-lokve@ri.t-com.hr
www.lokve.hr

Načelnik:
Toni Štimac
Predsjednica Vijeća:
Gordana Božić

Najviše naselje

Begovo Razdolje
- 1.060 m.n.v.

Najviši planinski vrh

Kula - Bjelolasica
- 1.534 m.n.v.

Općina Fužine

Dr. Franje Račkog 19,
51322 Fužine
T: ++385 51 829 500
F: ++385 51 829 503
E: opcina-fuzine@ri.t-com.hr
www.fuzine.hr

Načelnik:
Marinko Kauzarić
Predsjednik Vijeća:
Damir Zanoškar

Opći podaci

Ukupno stanovništvo

296.195

Najviše stanovnika

Grad Rijeka
128.624

Općina Viškovo
14.445

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice
866

Gradova

14

Općina

22

Naselja

510

Naselja bez stanovnika

42

Infrastruktura

Ceste

3.490 km

Željeznice

135,5 km

Luke

86

Zračne luke

4

Grad Novi Vinodolski

Trg Vinodolskog zakona 1,
51250 Novi Vinodolski
T: ++385 51 245 045
F: ++385 51 244 409
E: gradonacelnik@novi-vinodolski.hr
www.novi-vinodolski.hr

Gradonačelnik:
Velimir Piškulić
Predsjednik Vijeća:
Neven Pavelić

Grad Crikvenica

Kralja Tomislava 85,
51260 Crikvenica
T: ++385 51 455 400
F: ++385 51 242 009
E: info@crikvenica.hr
www.crikvenica.hr

Gradonačelnik:
Damir Rukavina
Predsjednik Vijeća:
Lovorko Gržac

Grad Kraljevica

Frankopanska 1A,
51262 Kraljevica
T: ++385 51 282 450
F: ++385 51 281 419
E: gradska-uprava@kraljevica.hr
www.kraljevica.hr

Gradonačelnica:
Nada Turina-Đurić
Predsjednik Vijeća:
Aleksandar Kružić

Općina Vinodolska općina

Bribir 34, 51253 Bribir
T: ++385 51 422 540
F: ++385 51 248 007
E: pravna@vinodol.hr

Obnašatelj dužnosti
načelnika -
zamjenik načelnika:
Božidar Zubčić
Predsjednik Vijeća:
Boris Mikić

Grad Bakar

Primorje 39, 51222 Bakar
T: ++385 51 455 710
F: ++385 51 455 741
E: gradonacelnik@bakar.hr
www.bakar.hr

Gradonačelnik:
Tomislav Klarić
Predsjednik Vijeća:
Milan Rončević

Općina Malinska - Dubašnica

Lina Bolmarčića 22,
51511 Malinska
T: ++385 51 750 500
F: ++385 51 859 322
E: info@malinska.hr
www.malinska.hr

Načelnik:
Anton Robert Kraljić
Predsjednik Vijeća:
Zdenko Cerović

Općina Baška

Palada 88 51523, Baška
T: ++385 51 750 550
F: ++385 51 750 560
E: opcina-baska@ri.t-com.hr
www.baska.hr

Načelnik:
Toni Juranić
Predsjednik Vijeća:
Ivica Juničić

Općina Vrbnik

Trg Škujica 7, 51516 Vrbnik
T: ++385 51 857 310
F: ++385 51 857 099
E: opcina-vrbnik@ri.t-com.hr
www.opcina-vrbnik.hr

Načelnica:
Marija Dujmović-Pavan
Predsjednik Vijeća:
Slavko Zahija

Općina Dobrinj

Dobrinj 103, 51514 Dobrinj
T: ++385 51 848 344
F: ++385 51 848 141
E: opcina-dobrinj@ri.t-com.hr
www.dobrinj.hr

Načelnik:
Neven Komadina
Predsjednik Vijeća:
Zoran Kirinčić

Općina Omišalj

Prikešte 13, 51513 Omišalj
T: ++385 51 661 970
F: ++385 51 661 980
E: opcina@omisalj.hr
www.omisalj.hr

Načelnica:
Mirela Ahmetović
Predsjednik Vijeća:
Krešimir Kraljić

2-7 90 dana

županijski info

06-11 razgovor

Prof. dr. Pero Lučin, rektor
Sveučilišta u Rijeci

**Učinili smo sve da život i rad
na Kampusu izgleda pristojno i
optimistično**

12-13 projekti

županijski info

14-15 na kafe

Nada Turina-Đurić,
gradonačelnica Kraljevice
**Kraljevicu vidim kao grad
ugodnog življenja**

16-17 vizitka

Turistička agencija "Olivari",
Malinska
**Agencija za barem tri godišnja
doba**

18-19 oko nas

Davor Čebuhar, poduzetnik
**Tradicija je izvor niza dobrih
rješenja**

20-27 kartulina

Veprinac
**Mjesto s najljepšim pogledom
na Kvarner**

28-29 naši vaši

Olga Kaminska, prvakinja Opere u
HNK Ivana pl. Zajca
**Očarali su me ljudi, more i
ljepota grada**

30-31 oko nas

Jan Šokčević, glazbenik
Glazbom otkriva svijet i sebe

32-35 susjedi

Grad Pag
**Ljetna rezidencija u kamenoj
čipki**

36-37 među nama

Županijska uprava za ceste
**Ceste su nam u dobrom stanju
(ali uvijek može bolje)**

38-39 putositnice

Fajeri na Karolinskoj cesti
**Neobičan pothvat s tragičnim
krajem**

40-41 sport

40 godina crikveničke košarke
Tisuću igrača i četiri generacije

42-43 sport

Jedriličarski klub Plav
**Krčki zaljubljenici u jedrenje
slave 140. obljetnicu**

44-45 pijat

Konoba Trabakul, Crikvenica
**Stara crikvenička jela poslužuju
se u nošnjama**

46-47 pet pitanja

Prof. Borislav Božić
**Pojam „riječka fotografija“
moramo respektirati**

48 nagradna križaljka

Veprinac

49 info zip

dobitnici nagradne križaljke

50-51 štorija

Legenda o Košljunu

Impressum

ISSN 1845-5220 • Izlazi 4 puta godišnje
Godina XII • Broj 41 • Srpanj 2016.

Izdavač:

Primorsko-goranska
županija, Adamićeva
10, Rijeka
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Za izdavača:

Zlatko Komadina

Odgovorni urednik:

Ermina Duraj

Glavni urednik:

Dragan Ogurlić

Autori tekstova:

Dragan Ogurlić, Marinko
Krmpotić, Davor Žic,
Zdravko Kleva, Boris
Perović, Slavica Kleva,
Mladen Trinajstić

Fotografije:

Petar Fabijan, Sandro
Rubinić, Damir Škomrlj,
Marinko Krmpotić,
Mladen Trinajstić,
Arhiva ZIP

Naslovnica:

Petar Fabijan

Ilustracija:

Vjekoslav Vojo Radoičić

Likovno oblikovanje:

Ivica Oreb

Marketing i

produkcija:

Makol marketing,
Rijeka, narudžba oglasa
na e-mail: makol@
makol.hr
ili fax 051 / 677 226

Tisak:

Radin print, Sv. Nedelja

Naklada:

15.000

Idući broj magazina
"Zeleno i plavo" izlazi u
listopadu 2016.

Predbilježi se i
besplatno primaj
poštom magazin
Primorsko-goranske
županije **zeleno i plavo**
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Život u županiji znanja

Povodom Dana Primorsko-goranske županije u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku polovicom travnja održana je svečana sjednica Županijske skupštine na kojoj su dodijeljene nagrade i priznanja Primorsko-goranske županije. Ove godine nagrada za životno djelo pripala je Ivanu Pavačiću, a dobitnici godišnje nagrade i posebnih priznanja su Gordana Nikolić, Goran Filipec i Udruga Društvo "Naša djeca" Opatija. Dobitnici posebnog priznanja Primorsko-goranske županije su Mirjana Diminić i Policijska uprava primorsko-goranska.

Primajući nagradu, Ivan Pavačić rekao je da duboko vjeruje da će suzvučja naših sopela i domaćeg kanta opstati u suživotu s modernom glazbom. U svom obraćanju prisutnima, župan Zlatko Komadina rekao je da se od prošlogodišnjeg druženja povodom Dana županije dogodilo puno promjena u svijetu i Hrvatskoj - izbjeglička kriza, teroristički napadi i parlamentarni izbori. U Primorsko-goranskoj županiji prošlo je tri četvrtine mandata obilježenog investicijskim, programskim i projektnim aktivnostima koje su se događale u ozračju promjena financiranja jedinica lokalne i regionalne samouprave od strane vlade.

"Rezultat takvih, jednostranih odluka s državne razine, jest taj da je od početka aktualnog mandata županijski proračun uskraćen za 19 milijuna kuna prihoda. No, uspjeli smo održati stabilnost proračuna i ono što je najvažnije, u svim segmentima za koja smo nadležni, održali visoku razinu usluga, osigurali nadstandarde i imali značajna ulaganja u objekte i opremu te pripremili nove investicije. Pri svemu tome vodili smo se načelom ravnomjernog razvoja svih dijelova naše županije", naglasio je Komadina i dodao da Sveučilište u Rijeci ima najpametnije računalo, što je dokaz da živimo u županiji znanja. ■■

Nagrada za životno djelo pripala je Ivanu Pavačiću, a dobitnici godišnje nagrade i posebnih priznanja su Gordana Nikolić, Goran Filipec i Udruga Društvo "Naša djeca" Opatija, Mirjana Diminić i Policijska uprava primorsko-goranska

PGŽ druga u Hrvatskoj po transparentnosti proračuna

Prema istraživanju Instituta za javne financije Primorsko-goranska županija druga je u Hrvatskoj po transparentnosti proračuna. Najbolje su županije s prosječnom transparentnošću 4,3, što znači da su od mogućih pet u prosjeku objavile 4,3 proračunska dokumenta. Najtransparentnije su Karlovačka i Primorsko-goranska, a najmanje su transparentne Splitsko-dalmatinska i Zadarska županija. Transparentni proračuni omogućuju građanima da dobiju potpune, točne, pravovremene i razumljive informacije o proračunu. Građani na taj način mogu utjecati na efikasnije prikupljanje javnih sredstava i ponudu javnih dobara i usluga, povećanje odgovornosti Vlade i vlasti lokalnih jedinica te smanjenje mogućnosti za korupciju. ■■

Europske sveučilišne igre u Rijeci i Zagrebu

Europske sveučilišne igre, na kojima su ove godine domaćini Zagreb i Rijeka, svečano su otvorene 12. srpnja 2016. u sklopu kojih će se 5000 studenata iz 45 europskih zemalja i preko 300 različitih sveučilišta tijekom dva tjedna natjecati u 21 sportu.

Za vrijeme igara u Rijeci će boraviti 1.500 mladih sportaša, koji će sa sobom donijeti ne samo sportski duh i mladalačku energiju, već i sve bogatstvo zemalja iz kojih dolaze. Rijeka i Zagreb su treći domaćini igara – nakon Cordobe i Rotterdama – koji ugošćuju studente sportaše.

Ove su Sveučilišne igre najveće dosad, a na njima sudjeluju sportaši koji i inače nastupaju za sveučilišta na kojima studiraju. Za riječki kampus Europske sveučilišne igre znače mnogo budući će, zahvaljujući njima, kampus prvi put zaživjeti u punome smislu. ■■

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimili: Damir ŠKOMRLJ i Marko GRACIN

Prof. dr. Pero Lučin,
rektor Sveučilišta u Rijeci

Rijeka

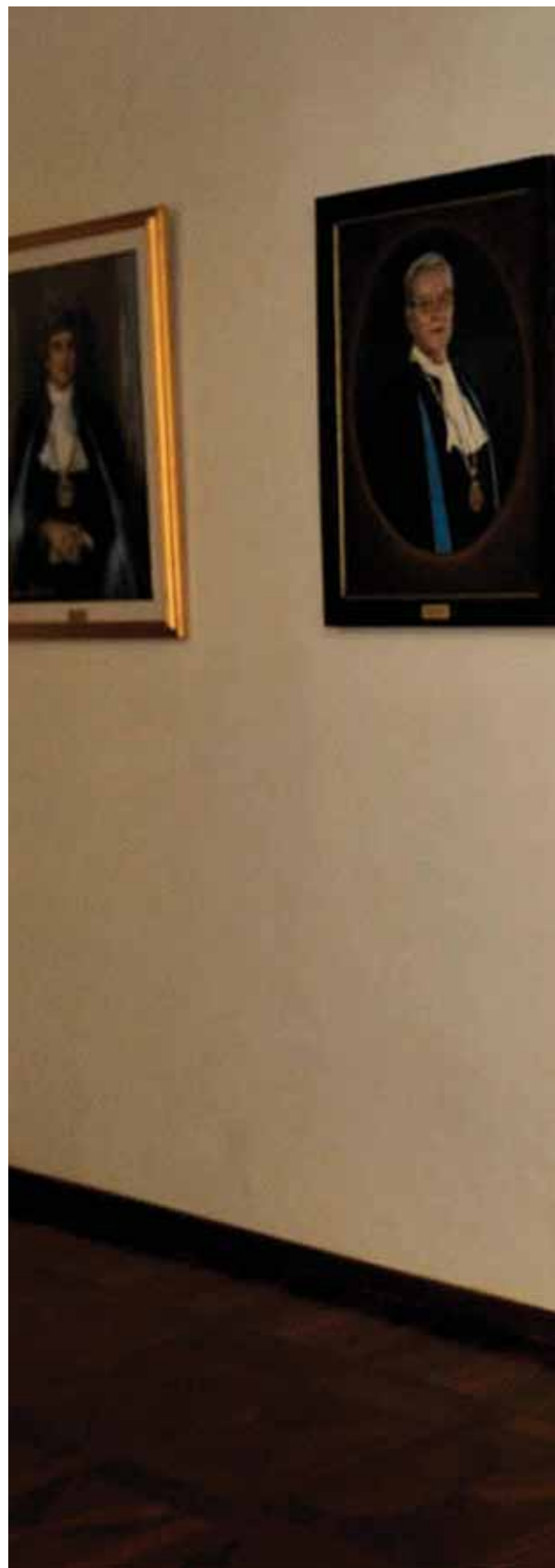
Prof. dr. Pero Lučin postao je u travnju 2009. godine trinaesti, i najmlađi rektor riječkog Sveučilišta. Upravo "troši" svoj drugi mandat nakon čega će iduće godine (a možda i prije) predati štafetnu palicu novom rektoru. A nasljedniku neće biti lako ući u cipele Pere Lučina kojemu se ne može osporiti da je za svojih mandata realizirao ideju Sveučilišnog kampusa na Trsatu, golemi projekt koji mijenja fizionomiju riječkoga Sveučilišta i stvara prostore i uvjete za daljnji akademski razvoj. Projekt koji, naravno, nije dovršen, ali je barem postupno postajalo jasno što znači ideja Sveučilišnog grada na Trsatu i koliko će ono promijeniti sliku grada Rijeke. Treće Europske sveučilišne igre koje su u tijeku u Rijeci i Zagrebu, kao jedno od najvećih sportskih natjecanja održanih u Hrvatskoj, ipak su pomogle bržoj realizaciji planiranih objekata prve faze u Kampusu na Trsatu, kako bi primile stotine sportaša iz svih krajeva Starog kontinenta.

Kad smo 2009. godine razgovarali za ovaj isti magazin, najavili ste dovršenje sveučilišnog Kampusa na Trsatu do 2016., najkasnije 2017. godine. Spominjala se izgradnja u tri faze. Kakva je danas situacija... i koliko ste zadovoljni postignutim?

- U 2009. smo u budućnost naše zemlje gledali s daleko više optimizma. Financijska kriza se nije bila u potpunosti razvila, očekivali smo ulazak u Europsku uniju, razvojne perspektive su bile daleko optimističnije. Na žalost, kriza je predugo trajala i ugasila je brojne razvojne inicijative. U prilagodbe institucija i društvene reforme se nije investiralo pa se nije ni išlo. Ulazak u Uniju je bio usporen, a i kad smo ušli nismo se snašli pa nismo niti iskoristili sve razvojne prilike.

U tom kontekstu se razvijalo i riječko Sveučilište. Obustavljena je mogućnost financiranja izgradnje Kampusa pa smo razvojne planove morali prilagođavati mogućnostima. Sam završetak prve faze bio je dosta otežan. Većina izvođača radova je ušla u teške financijske probleme, a neki od izvođača su i potpuno nestali. Teško se dolazilo do sredstava za završetak izgradnje, a još teže za investicije u organizaciju, koje su se pokazale kao nužnost u kontekstu činjenice da su se značajno povećali prostorni kapaciteti, ali i radni i životni standardi u Kampusu. U svakom slučaju, uspjeli smo sve završiti i prilagoditi organizaciju života i rada na Kampusu na način da to izgleda pristojno i optimistično.

U okolnostima u kojima smo djelovali, postignutim sam zadovoljan, jer je sad svima jasno kako treba izgledati Kampus i kako treba izgledati budućnost Rijeke. Nisam zadovoljan činjenicom da se Hrvatska nije uspjela opredijeliti za budućnost koju će graditi na znanju, istraživanju i obrazovanju. Drugim riječima, smatram da je Hrvatska mogla i može daleko više

život i rad na Kampusu izgleda

pristojno i optimistično

Čini mi se, da hrvatska politika nije shvatila da su Europske sveučilišne igre najveći sportski događaj, barem kad je riječ o broju sudionika, ikad održan u Hrvatskoj. On nije ni približno tako skup, kao primjerice Europsko rukometno prvenstvo, a za budućnost Hrvatske će ostaviti daleko veći i dublji trag

Pri Sveučilištu je osnovano čak šest trgovačkih društava, manje ili više uspješnih, no ipak je trasiran put povezivanju s gospodarstvom, smatra Lučin

Na pola puta do studentskog grada

Kad ste shvatili da neće biti sredstava za planirani tempo izgradnje, što ste ipak uspjeli napraviti?

- Tada smo daljni razvoj Kampusu usmjerili u onim pravcima gdje se otvarao prostor: kroz financiranje iz fondova EU nabavili smo vrhunsku znanstvenu opremu, uspjeli smo vratiti značajan broj znanstvenika povratnika, uspjeli smo zadržati sve mlade znanstvenike, izgradili

tri paviljona studentskog smještaja, isprojektirali društveno-kulturni centar, sportsku dvoranu, sportske terene, centar za translacijsku medicinu te izradili idejne projekte za tri fakulteta i sveučilišnu knjižnicu.

Postignutim sam zadovoljan, u okolnostima u kojima smo djelovali, jer je sad svima jasno kako treba izgledati Kampus i kako treba izgledati budućnost Rijeke. Nisam zadovoljan činjenicom da se Hrvatska nije uspjela opredijeliti za

budućnost koju će graditi na znanju, istraživanju i obrazovanju. Drugim riječima, smatram da je Hrvatska mogla i može daleko više.

Koliko smo zapravo daleko od studentskog grada, kakav je postojao u viziji prije desetak godina? Koliko smo daleko od ideje Kampusa kao "samoodrživog prostora" visokoobrazovnih jedinica u kojem će dnevno cirkulirati 15 do 20 tisuća ljudi?

- Rekao bih da smo tek na pola puta. Mislim da će tek sada, kada se na Kampus nasele studenti u studentske paviljone postati jasno kako Kampus treba izgledati i funkcionirati. No, još uvijek je veći dio riječkih studenata izvan Kampusa. Još uvijek ne mogu npr. studenti Filozofskog i Tehničkog fakulteta ostvariti svakodnevnu životnu interakciju koja omogućuje generiranje kreativnog kapitala, inovacija i novih industrija. Posebice mi je žao što projekt sveučilišne bolnice toliko kasni. Sveučilišna bolnica je ključna za razvoj Kampusa i cijelog ovog kraja, jer su aktivnosti vezane za zdravstvenu industriju, uključujući i cjelogodišnji zdravstveni turizam, sigurno jedna od najvažnijih djelatnosti koju će u stoljeću koje je pred nama obavljati ljudi koji žive na ovom našem prostoru. Da bi se dogodila zdravstvena industrija, potreban je jaki centar znanja koji istražuje i omogućuje napredna liječenja. A to je sveučilišna bolnica. Naravno, nema smisla isticati činjenicu da građani Rijeke i Primorsko-goranske županije pa i cijele zapadne Hrvatske zaslužuju bolje uvjete liječenja.

Izboriti se za nastavak financiranja

Još nisu sve zgrade na Kampusu u potpunoj funkciji, a pitanje je hoće li se graditi objekt

društveno-kulturnog centra, koji je trebao unaprijediti društveni, kulturni i umjetnički život cjelokupne akademske zajednice. Hoće li biti sredstava za njegovu izgradnju, kao uostalom i za II. i III. fazu sveučilišnog Kampusa?

- Kao za sve do sada, bit će potrebno izboriti se za nastavak financiranja. Pritom prije svega mislim na daljnje podizanje ugleda i kvalitete Sveučilišta, okupljanje što većeg broja kvalitetnih i talentiranih ljudi, razvijanje partnerstva po cijelom svijetu, posebice Europskoj uniji.

Osobno smatram da bi Hrvatska trebala uložiti sve što ima u razvoj svojeg obrazovnog sustava i svojih centara znanja. Primjerice, kod svake prodaje javne imovine, davanja prirodnih resursa u koncesije i slično, dio bi se morao odvojiti za budućnost. U ovom trenutku ne postoji dovoljno svijesti o tome, pa razvojne mogućnosti vidim kroz fondove Europske unije. No, i u tom dijelu će se trebati izboriti za rebalanse operativnih programa i „natjerati“ politiku da kroz operativne programe financira razvoj sveučilišta. U trenutnim operativnim

U reorganizaciji Sveučilišta napravili smo 70 posto posla

Jeste li uspjeli u reorganizaciji rada Sveučilišta, odnosno je li riječko Sveučilište danas i u kojoj mjeri prepoznato u svojoj zajednici i od gospodarstva?

- Riječko sveučilište se u ovom trenutku percipira kao jedno od najdinamičnijih sveučilišta na ovim našim prostorima zapadnog Balkana i poželjan je partner mnogim obrazovnim i poslovnim institucijama. Razlog tome su i organizacijske promjene koje su se događale na Sveučilištu u posljednjem desetljeću. Naravno, najvažniji razlog su ljudi sa svojim načinom rada i rezultatima. Rekao bih, da su se najveće organizacijske promjene dogodile u glavama naših ljudi i da na riječkom Sveučilištu postoji kritična masa koja je u stanju odgovoriti na potrebe društva, uključujući zajednicu i gospodarstvo. Kad bih dao procjenu, onako kako ja vidim kako bi sveučilište trebalo izgledati, napravili smo 70 posto posla. To znači da još uvijek ima jako puno za odraditi.

Riječko sveučilište se u ovom trenutku percipira kao jedno od najdinamičnijih sveučilišta na ovim našim prostorima

Nasljedniku ostavljam veliku obvezu da nastavi putem kojim je krenulo riječko Sveučilište. Na početku mojeg mandata proračun Sveučilišta je bio oko 450 milijuna kuna. Danas je 670 milijuna. U sljedećim godinama će biti i viši. Naravno, dobar dio toga priljeva je iz fondova EU, kojim je opremljeno deset novih centara izvrsnosti

Kurikularna reforma će nadživjeti političke ambicije pojedinaca

Možete li razumjeti fijasko cjelovite kurikularne reforme i što biste u tom pogledu napravili, da možete? - Teško mogu razumjeti ono što se u proteklih godinu dana događalo u Hrvatskoj. Ipak mislim da se radi o zastoju, a ne fijasku te o maloj pauzi koja se, eto, morala dogoditi u našem sveopćem političkom nesnalaženju. Mislim da je ekipa od 400-500 ljudi na čelu s Borisom Jokićem napravila golem posao, kojeg treba završiti nakon male pauze. Kurikularna reforma je toliko velik projekt da ima prostora za sve, posebice stoga što će taj projekt kontinuirano živjeti sljedećih nekoliko desetljeća. Drugim riječima, taj će projekt nadživjeti sve političke i profesionalne ambicije pojedinaca. će biti puno više sudionika iz Europe, neočekivanih događanja, kvalitetnih poruka...

programima nema mjesta ni za nove fakultete, ni sportske objekte ni za društveno-kulturni centar. Primjerice, društveno-kulturni centar nije samo mjesto okupljanja i društvenog života na Kampusu. Društveno-kulturni centar je jezgra oko koje se trebaju razvijati kreativne industrije. One već sada nisu zanemarive u našem kraju. Od kreativnih industrija već sada živi 3-4 posto ljudi našeg kraja, no one su potrebne za razvoj zdravstvene, turističke ili obrazovne industrije.

Dobri domaćini europskim studentima-sportašima

Razgovaramo uoči početka Europskih sveučilišnih igara Zagreb-Rijeka 2016., koje će samo u Rijeci od 12. do 25. srpnja ugostiti više od 1500 studenata iz 45 različitih zemalja i s više od 200 sveučilišta iz cijele Europe. Domaćin ste i Rektorske konferencije, ugostit ćete kolege sa četrdesetak sveučilišta. Spavate li uopće ovih dana? Je li Rijeka spremna za studentske sportske igre?

- Rijeka je spremna za studentske igre, iako, moram reći, uz velike napore izvođača radova, posebice ljudi iz tvrtki Lavčević, Mikić, Tvin Virovitica i njihovih kooperanata, ali i ljudi našeg Studentskog centra i velikog broja volontera okupljenih oko Europskih sveučilišnih igara. Naravno tu je velik angažman i ljudi iz Grada Rijeke i riječkih sportskih društava. Dobar dio problema proizlazi iz političkog nefunkcioniranja naše Države, što se preljeva kao teret na građane, studente, ljude u građevinskim tvrtkama itd. Čini mi se, da hrvatska politika nije shvatila da je ovo najveći sportski događaj, barem kad je riječ o broju sudionika, ikad održan u Hrvatskoj. On nije ni približno tako skup, kao primjerice Europsko rukometno prvenstvo, a za budućnost Hrvatske će ostaviti daleko veći i dublji trag. Preko 5000 studenata iz cijele Europe će duboko u svojim mozgovima urezati Rijeku i Zagreb i cijelu Hrvatsku. Posebice me veseli način na koji su ljudi iz Rijeke i Opatije te brojne sportske udruge i pojedinci pristupili suorganizaciji Igara. Naravno, još jednom, sve pohvale volonterima čiji odaziv govori o visoko razvijenoj svijesti društvene odgovornosti koji su već u puno situacija pokazali ljudi ovoga kraja. Zbog takvog odnosa, imamo velike razvojne šanse.

Ovo su treće Europske sveučilišne igre (2012. su održane u Cordobi a 2014. u Rotterdamu). Osim izgradnje infrastrukture i povlačenja namjenskih sredstava u EU fondova, koje benefite vidite u domaćinstvu tako velikog skupa koji će u Zagrebu i Rijeci ugostiti oko 5.000 sportaša?

- Mislim da će daleko najvažniji učinak biti prepoznavanje naših gradova i cijele Hrvatske u glavama svih onih studenata koji će biti natjecatelji/gosti, ali i njihovih obitelji i kolega na sveučilištima, kao mjesta u kojem se kvalitetno živi i kao mjesta u koji se valja vratiti, kao turist, ali i kao poslovni čovjek. Veze koje se stvaraju kroz ovakve događaje ostaju za cijeli

život. Naravno, uspostaviti će se bolje veze među sveučilištima i sportskim savezima te će uloga i značaj sveučilišnog sporta dobiti sasvim drukčiju dimenziju.

Nemam namjeru prestati biti znanstvenik

Kao trinaestom rektoru Sveučilišta u Rijeci od njegova osnutka, najmlađem u povijesti, iduće godine Vam istječe mandat. Što ostavljate nasljedniku?

- Nasljedniku ostavljam veliku obvezu da nastavi putem kojim je krenulo riječko Sveučilište. Na početku mojeg mandata proračun Sveučilišta je bio oko 450 milijuna kuna. Danas je 670 milijuna. U sljedećim godinama će biti i viši. Naravno, dobar dio toga priljeva je iz fondova EU. Sredstvima EU fondova opremljeno je deset novih centara izvrsnosti. Osnovali smo i šest trgovačkih društava, manje ili više uspješnih, no ipak trasirali smo put onomu o čemu svi

govore, a to je povezivanje s gospodarstvom. Imamo i jednu novu sastavnicu - Fakultet zdravstvenih studija, prvi u Hrvatskoj koji omogućava obrazovnu vertikalnu kadrovima u zdravstvu. Dakle, počeli smo se učiti i učiti druge poduzetničkom razmišljanju. Kad sam govorio o većem proračunu, on naravno pretpostavlja i veće ambicije i odgovornost. A ambicije zahtijevaju drukčiju organizaciju. Dakle, ako se želi opstati na zacrtanom razvojnom putu, onda se Sveučilište treba stalno mijenjati. A to podrazumijeva jako puno rada.

Možete li pretpostaviti u kojem pravcu će ići Vaša karijera?

- Ja sam nastavnik i znanstvenik riječkog Sveučilišta koji nema namjeru to prestati biti. To znači da ću svoju karijeru nastojati usmjeravati na način koji mi omogućuje da budem znanstveno aktivan. Uostalom, na

Sveučilištu ima toliko izazova i razvojnih pravaca da nemamo ni približan broj ljudi koji nam je potreban da bismo ostvarili ambicije. To znači da na Sveučilištu ima posla „preko glave“ i kada toga budemo svi postali svjesni i razbijemo predrasudu u javnosti da dolazak na

Rekao bih da su se najveće organizacijske promjene na Sveučilištu dogodile u glavama naših ljudi. Počeli smo se učiti i učiti druge poduzetničkom razmišljanju
- prof.dr. Pero Lučin

Posebice mi je žao što projekt sveučilišne bolnice toliko kasni. Sveučilišna bolnica je ključna za razvoj Kampusa i cijelog ovog kraja

državnu instituciju znači „hladovinu“ u kojoj prestaje proaktivan pristup i dokazivanje, bit će nam svima bolja i sigurnija sadašnjost i perspektivnija budućnost. A kako sam već rekao na tom putu smo već daleko odmakli. I to je nešto što me čini zadovoljnim. ■■

projekti

Muzej
Apoksiomena,
Mali Lošinj

Mali Lošinj

Napisala: Nela VALERJEV
Fotografije: Muzej Apoksiomena

Sretno je završila priča o Apoksiomenu, dvadeset godina nakon što ga je belgijski turist René Wouters otkrio i fotografirao u lošinjskom podmorju kod otočića Vele Orjune na dubini od 45 metara i sedamnaest godina nakon što je izronjen na površinu - 192 centimetra visok brončani kip Apoksiomena vraćen je u Mali Lošinj kao jedini eksponat novoizgrađenog Muzeja

Dvorana za filmske projekcije

Medijska soba

U Malom Lošinju je zadnjeg dana travnja otvoren Muzej Apoksiomena, jedinstven muzej posvećen samo jednom izlošku - Apoksiomenu, brončanom kipu antičkog atleta koji je dva tisućljeća bio položen na dnu Kvarnera. Muzej je otvorila predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović, uz prisustvo velikog broja uzvanika i uz program koji je dovršen trodimenzionalnim hologramskim prikazom helenske statue nađene 1996. u lošinjskom podmorju.

Uoči otvorenja muzeja, župan Zlatko Komadina izjavio je da mu je posebno drago svjedočiti otvorenju Doma Apoksiomena na Lošinju jer se od prvoga dana zajedno sa gradonačelnikom Capellijem borio za to da ga se ne otme iz Lošinja. Naime, postojale su ideje da Apoksiomen završi u Arheološkom muzeju u Zagrebu, kao i u Međunarodnom centru za podvodnu arheologiju u Zadru.

“Argumentima smo dokazali da je Lošinj zaslužio da ima mjesto za Apoksiomena i za jedan takav muzej koji će doprinositi kulturno-povijesnoj baštini i ponudi i funkciji turizma Lošinja”, rekao je Komadina.

Tako je završila priča o Apoksiomenu, dvadeset godina nakon što ga je belgijski turist René Wouters otkrio i fotografirao u lošinjskom podmorju kod otočića Vele Orjune na dubini od 45 metara i

sedamnaest godina nakon što je izronjen na površinu 27. travnja 1999. godine. Restauracija kipa trajala je sedam godina, a kući se vratio nakon turneje po svjetskim muzejima u Firenzi, Parizu, Londonu i Los Angelesu, i redom izazvao nepodijeljeno oduševljenje stručne i šire javnosti. Napokon, 192 centimetra visok brončani kip Apoksiomena vraćen je u Mali Lošinj, u novoizgrađeni Muzej Apoksiomena.

Apsolutna tišina u sobi Apoksiomena

Muzej je smješten u Palaču Kvarner iz 19. stoljeća, kuću u nizu na Rivi lošinjskih kapetana koja je tijekom povijesti doživjela niz rekonstrukcija, a danas su joj sačuvana samo pročelja.

Izgradnja Muzeja trajala je gotovo četiri godine, a izvedena je prema projektu arhitekata Saše Randića i Idisa Turata koji su 2009. pobijedili na arhitektonskom natječaju za projekt adaptacije palače u muzej za čuvanje i trajno izlaganje antičke statue koja je obogatila hrvatsku i svjetsku kulturnu baštinu. Rješenje dvojice arhitekata već tada je ocijenjeno vrlo intrigantnim i inovativnom, a u finalnoj izvedbi muzej je zablistao na otvorenju 30. travnja.

Izložbeni postav muzeja proteže na četiri etaže u šest tematskih soba smještenih u specifičnom arhitektonskom konstrukturu koji je umetnut u prostor stare palače. Riječ je o velikom čeličnom kavezu, specifičnog oblika koji je oslonjen na tlo i ovješten na kamene zidove palače tako da izgleda kao da lebdi nad njezinim prizemljem, uronjen u plavetnilo zidova.

Tijelo muzeja uneseno je u palaču kroz otvoreni krov građevine, koji je naknadno zatvoren, a potom je izvana obloženo bijelom limenom oblogom sastavljenom od nekoliko tisuća elemenata spajanih i varenih tijekom tri mjeseca. Dijelovi muzeja nastali u prostoru između konstrukta izložbe i oplošja građevine stvaraju javne, društvene, poslovne i administrativne sadržaje Muzeja, dok je izložbeni postav smješten unutar novotvorine.

Skulptura brončanog atleta visoka 192 centimetra i teška 300 kilograma smještena je u posve bijeloj prostoriji. Ona prikazuje mladog atletičara koji je upravo završio natjecanje ili vježbanje u trenutku opuštanja i potpune posvećenosti čišćenju svojega tijela od ulja, znoja i prašine.

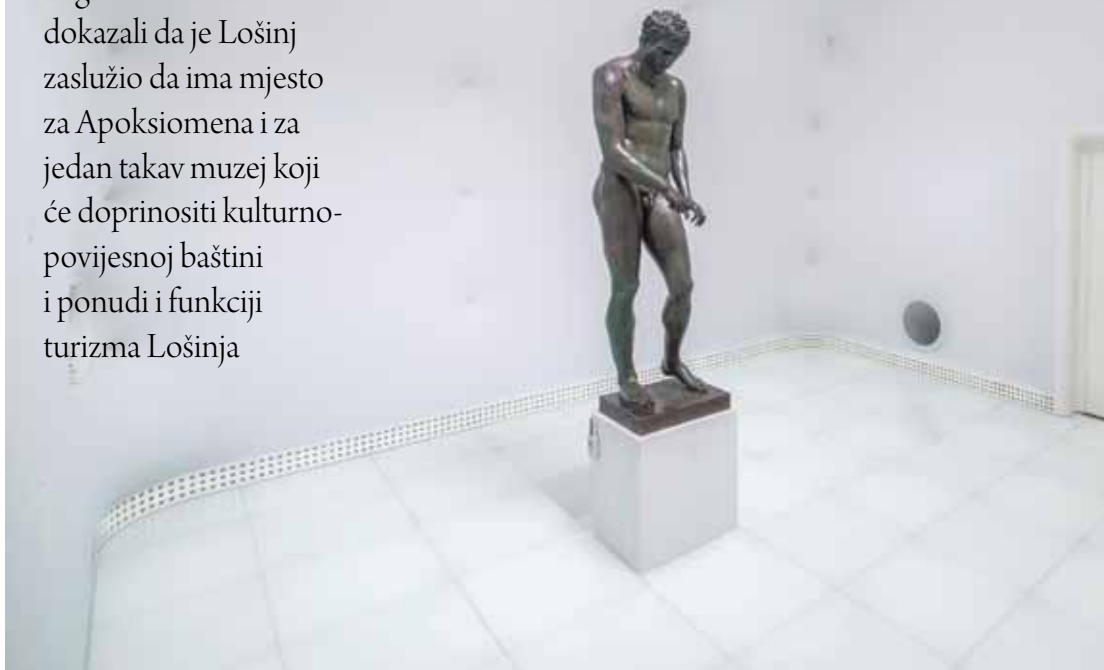
Skulptura Apoksiomena
smještena je u posve bijelu
prostoriju

Svjetska atrakcija na Rivi lošinjskih kapetana

Župan Zlatko

Komadina:

Argumentima smo
dokazali da je Lošinj
zaslužio da ima mjesto
za Apoksiomena i za
jedan takav muzej koji
će doprinositi kulturno-
povijesnoj baštini
i ponudi i funkciji
turizma Lošinja

Arhitektica Vanja Ilić ovu je sobu odjenula u bijelu translucentnu elastičnu tkaninu. U sobi Apoksiomena vlada apsolutna tišina, a kip se može promotriti iz neposredne blizine, obasjan difuznim mliječnim svjetlom koje ističe svu ljepotu antičke statue.

Atraktivan izložbeni prostor

Prostorija u kojoj se statua gotovo može dodirnuti predstavlja kulminaciju izložbe nakon prolaska kroz više zasebno dizajniranih ambijentalnih cjelina od koja svaka pruža drukčiju prostornu, materijalnu, optičku, zvučnu i taktilnu senzaciju te na svoj način pripovijeda priču o Apoksiomenu.

U izložbeni prostor muzeja ulazi se iz atrija u prizemlju u koje se iz lebdeće strukture spušta eskalator. Kroz „tubu“ obloženu varenim limovima on vodi posjetitelje do prvog kata i „Crne sobe“ u kojoj je postavljena uvodna izložba. Na osvijetljenim stolovima i plavoj informativnoj traci duž cijeloga zida izložena je priča o Apoksiomenu, njegovoj povijesti, pronalasku, restauraciji i komparativnim svjetskim primjerima.

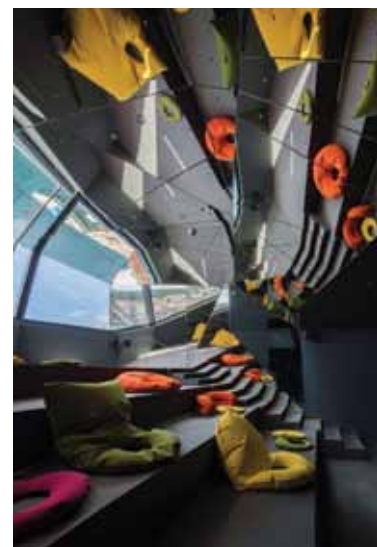
Nakon ove sobe slijedi mala amfiteatarska dvorana za filmske projekcije u kojoj se prikazuje dokumentarni film o Apoksiomenu. Soba je u cijelosti obložena velikim plohamo ručno tkanog tepiha koji bojama i motivima stvara osjećaj prolaska žitnim poljem ili uranjanja u podmorje. „Motivi tepiha objedinjuju misterij podmorja u kojem je kip Apoksiomena boravio dva tisućljeća,

te motive žitarica i sjemenki pronađenih u gnijezdu miša koji je nastanjivao šupljinu skulpture prije potonuća“, pojašnjava Idis Turato koji ističe zadovoljstvo činjenicom što je o svakom detalju postava imao vremena temeljito promisliti.

- Projekt je prolazio kroz razne dobre i loše faze, ali sada sam sretan što se izvedba protekla na gotovo četiri godine, jer je svaka soba do kraja dorađena i svaki je detalj temeljito promišljen. Arhitektura je ponekad traumatično spora, ali ta sporost daje prednost u konačnom rezultatu, jer pruža mogućnost da se svaka odluka pomno preispita.

Iz sobe s mekim, slikovitim tepihom obilazak se nastavlja kroz usko i žarko crveno stubište koje vodi do Medijske sobe, prostora u kojem se u nepreglednom i neselektiranom slijedu niže mnoštvo informacija, članaka, novinskih te internetskih natpisa o Apoksiomenu i Muzeju. Sljedeća zona je Hodnik masline, vijugavo stepenište obloženo mirišljivim maslinovim drvom, kroz koje posjetitelj u malim osvijetljenim nišama može vidjeti žitarice, sjemenke voća i biljčice od kojih je mali glodavac nastanjen u tijelu skulpture savio gnijezdo i njima se hranio.

Nakon različitih doživljaja proživljenih prolaskom kroz šarene i upečatljive prostore, slijedi susret s brončanim kipom grčkog mladića, a zatim posjet vidikovcu na vrhu zgrade gdje je smještena prostorija koja kroz stropna ogledala reflektira različite sekvence iz lošinjske luke. ■■

Prostor „Sobe gradskog periskopa“ sadrži amfiteatar s reflektirajućim stropom i zidovima na kojima se ogledaju Lošinj i njegova gradska luka

Mišje gnijezdo pomoglo odrediti starost kipa

Ostaci mišje nastambe od sijena pronađene u lijevoj podlaktici i potkoljenici desne noge Apoksiomena neobično je važno otkriće jer su ostaci gnijezda i hrane pomogli odrediti starost kipa izlivenog u nekoj grčkoj radionici u 2. ili 1. stoljeću prije Krista, prema izvorniku iz 4. st. prije Krista. Analizom tih tvari izotopom C14 u laboratoriju Betha Analytic Inc. u Miamiu došlo do vremena kada je kip dospio u more. Analize pokazuju da je kip u moru završio u razdoblju od kraja prvog stoljeća prije Krista do sredine prvog stoljeća poslije Krista. Na svijetu je sačuvano tek osam antičkih inačica kipa, među kojima se hrvatski Apoksiomen izdvaja kao najvjernija slika prototipa.

na kafe

Nada Turina-Đurić,
gradonačelnica Kraljevice
i saborska zastupnica

Kraljevica

Kraljevicu vidim kao grad ugodnog življenja u koji će i drugi voljeti dolaziti

*Moramo zadržati kvalitetu
prirode, prostora kojeg
imamo uz obalu, ali i u
zaleđu - Nada Turina-Đurić*

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Ako vlast nema sluha da čuje svoj narod, ona nema ni glave da njime upravlja. Tu rečenicu objavila je nedavno na svome Facebook profilu Nada Turina-Đurić, gradonačelnica Kraljevice, saborska zastupnica i bivša dožupanica Primorsko-goranske županije, komentirajući aktualno stanje u državi. U aktivnu politiku ušla je 2001. godine kao vijećnica u Gradu Kraljevici, a u ovih 25 godina postojanja hrvatske države, kaže, nisu baš sve vlade bile po njenom ukusu. Najbliža joj je bila ona prošla što ju je formirala Kukuriku koalicija. No, prema njezinom mišljenju, problem te vlasti bio je što nije odmah jasno rekla u kakvom je neredu zatekla državu, ali i kratko razdoblje od samo četiri godine koje nije dovoljno da bi efekte njezinog rada građani osjetili na svojoj koži.

- Tek sada, nakon gotovo pet godina, vidi se da su gospodarski pokazatelji dobri, unatoč sadašnjoj krizi vlasti. To su posljedice rada prošle vlade. No, nažalost, neće biti dugoročno vidljivi ako se ne nastavi s poslom. Ne s reformama, ta riječ se potpuno otrcala, nego s poslom i nadam se da će, bez obzira koja politička opcija došla sljedeća na vlast, osigurati da država funkcionira u službi građana. Ako država ne funkcionira na centralnoj razini, onda se to odražava i na funkcioniranje lokalne samouprave jer je Hrvatska jako centralizirana država, kaže Nada Turina-Đurić. Lokalna samouprava u ovom je trenutku, smatra, možda najstabilniji dio države i građani imaju najveće povjerenje upravo u tu razinu vlasti.

Ambulanta koja znači život

Vaš moto u politici je rečenica da je „angažman za napredak zajednice u kojoj živimo vrijedan truda“. Bili ste dožupanica, danas ste gradonačelnica. Je li zajednica u kojoj živite i radite postigla napredak? Je li bilo vrijedno truda?

- Većina projekata iziskuje vrijeme i rekla bih da su uspješni oni načelnici, gradonačelnici i župani koji uspiju u jednom mandatu nešto započeti i završiti. Ako od četiri stvari koje ste obećali biračima napravite dvije, a dvije krenete realizirati, mislim da ste nešto učinili i da možete pred svoje birače položiti račune i, eventualno ako ste za to spremni, tražiti još jedan mandat. Da ne smatram da je sve vrijedno truda i da ne vidim napredak, vjerojatno više ne bih bila u politici.

Grad Kraljevica na čijem ste čelu od 2013. godine nedavno je krenuo u kapitalni projekt vrijedan pet milijuna kuna – rekonstrukciju i proširenje zdravstvene stanice. Što taj projekt znači za Kraljevicu?

- Godinama sam korisnik usluga naše ambulante. Kroz ambulantu prolazi pet do šest tisuća pacijenata, dakle više ljudi nego živi na području Kraljevice. Riječ je o staroj vili u centru Kraljevice u koju se 30 do 40 godina nije ništa ulagalo, niti čavao se nije promijenio. Prostor je bio potpuno neuvjetan, ne samo za pacijente nego i za ljude koji tamo rade. To je objekt koji je u vlasništvu Grada, a u zakupu Doma zdravlja i nekoliko koncesionara. Odmah nakon preuzimanja upravljanja gradom, 2013. godine, odlučili smo ambulantu učiniti primjerenom vremenu u kojem živimo i potrebama svih korisnika. Postojali su neki projekti, ali naručili smo nove jer postojeći nisu zadovoljavali današnje potrebe. Županija nam je pomogla u izradi projekta i sufinancirat će gotovo polovinu investicije, oko dva milijuna kuna, a nadamo se da će još malo pomoći do kraja godine kod opremanja i uređenja okoliša. Grad će dio novca osigurati iz proračuna, a dio kroz kredit za koji smo tražili odobrenje Ministarstva financija. Nadamo se da ćemo odobrenje dobiti jer Grad Kraljevica nema nikakvih dugova niti kreditnih obveza. Dobili smo i dobru ponudu za kredit, kamatu koju bi svi mogli sanjati – ispod tri posto. Rok vraćanja kredita je četiri godine, uz godinu počeka i mislim da će Grad Kraljevica to vratiti bez većih problema.

Izmjene prostornog plana omogućuju razvoj

Koji su najveći projekti u Vašem mandatu u Kraljevici?

- Kada smo preuzeli grad bilo je šokantno stanje. Nekoliko mjeseci prije izbora Brodogradilište je otišlo u stečaj, puno ljudi je ostalo bez posla i bilo je pitanje što i kako dalje jer se to odrazilo i na gradski proračun. Krenuli smo odmah s izmjenom prostornog plana i nadam se da ćemo ga konačno usvojiti ove godine. Iako to ljudi ne vide, to je možda najznačajniji projekt jer omogućuje revitalizaciju prostora brodogradilišta i tako omogućuje novi razvoj. Dio prostora ostaje brodogradilište jer ta djelatnost nije nestala. Javili su se neki novi poduzetnici, a dugogodišnji kooperant, tvrtka Dalmont, prema nekim informacijama, planira nove investicije u pogone i tehnološke kapacitete i očekuje nove poslove. Prostorni plan omogućit će da na taj prostor uđu i neke druge djelatnosti vezane uz more, neki drugi poduzetnici koji će zapošljavati naše mlade ljude.

Drugi naš veliki projekt je orijentacija razvoja Kraljevice prema turizmu. Odlučili smo da se nećemo orijentirati na klasični turizam „sunca i mora“ jer, realno, za to niti nemamo uvjete kao neka druga mjesta na Kvarneru. No imamo tradiciju zdravstvenog turizma. Česi su tu dolazili liječiti se našim zrakom i morem još krajem 19. stoljeća, a puno prije njih, krajem 17. stoljeća, ovdje su ljetnikovce izgradili Frankopani. Upravo njihovi ljetnikovci temelj su i za razvoj kulturnog turizma. U protekle četiri godine u Dvorac Frankopan – koji se zapravo zove Nova Kraljevica – investirano je pet milijuna kuna. Projekt je vodila Primorsko-goranska županija, financiran je iz europskih fondova, sredstvima IPA Adria i povezan je sa županijskim projektom Putevima Frankopana, pokrenutim još 2005. godine. U proteklom periodu dobili smo za njega i značajna sredstva Ministarstva kulture, no, nažalost, posljednja vlada taj projekt nije prihvatila pa će možda malo usporiti. No uz pomoć Županije nadamo se nastaviti. Do sada je popločena unutrašnjost dvorca, uređene četiri kule koje su bile statički dosta problematične, a pri završetku je uređenje Centra za posjetitelje. U tom Centru multimedijalno je predstavljena cijela priča o Frankopanima na ovim prostorima

Čakula s gradonačelnicom

i upravo bi Kraljevica bila ishodišna točka nakon koje bi se organizirano obilazili dvorci Frankopana u Primorju i na otocima.

Svakome blizu

Jedan od projekata u Kraljevici nosi naziv „Mladi – snaga zajednice“. Koliko su mladi zaista „snaga“ Kraljevice?

- Kraljevica ima sreću da je blizu Rijeke. Zahvaljujući zaobilaznici na deset minuta smo od centra Rijeke i to daje novu kvalitetu života. Dakle, mladi više ne moraju seliti u Rijeku da bi dobili one sadržaje koje možda ne daje mali grad. Spomenuti projekt okupio je pedesetak mladih ljudi koji su pokrenuli nekoliko financijski ne prevelikih, ali društveno važnih, akcija. No, ono što je važnije, kroz to su naučili sustav realizacije projekata – od ideje, njezine razrade, kandidiranja do realizacije i praćenja. Ti mladi ljudi u budućnosti će preuzeti ovaj grad i važno je da znaju da ništa „ne pada s neba“.

Kako vidite Kraljevicu za pet godina?

- Prije svega, kao ugodno mjesto za život. To znači da moramo zadržati kvalitetu prirode, prostora kojeg imamo uz obalu, ali i u zaleđu. Ne smijemo ga preizgraditi i devastirati industrijskim pogonima. Kraljevicu vidim i kao mjesto gdje bi svaki naš mladi čovjek, ovisno o svojim sposobnostima i mogućnostima, dobio šansu raditi. Vidim je i kao mjesto u koje drugi vole dolaziti. U izbore sam išla sa starim sloganom: „Kraljevica nije dugo (daleko)“. I stvarno je tako. Kraljevica nije daleko ni od Rijeke, ni od Zagreba, ni od juga. Vidim je kao mjesto na kojem će se zadržavati puno turista, ne možda zbog kupanja i sunčanja, ali sigurno zbog naših prekrasnih dvoraca, naše zanimljive i burne povijesti. Naravno, i kao mjesto gdje će dolaziti nautičari, ali i izletnici jer Kraljevica ima potencijale i za izletnički turizam, osobito na Oštru gdje je moguće primiti veći broj izletnika koji se tamo mogu zadržati nekoliko dana. ■■

Izmjena prostornog plana omogućuje revitalizaciju prostora kraljevičkog brodogradilišta

Naš veliki projekt je orijentacija razvoja Kraljevice prema turizmu. Odlučili smo da se nećemo orijentirati na klasični turizam „sunca i mora“ jer, realno, za to niti nemamo uvjete kao neka druga mjesta na Kvarneru. No imamo tradiciju zdravstvenog turizma

Prema nautičkom turizmu

Kraljevica je na odličnom mjestu za razvoj nautičkog turizma, kaže Nada Turina-Đurić. I tu smo započeli neke aktivnosti – uređena su dva velika privezišta za novih 150 brodova od Bakarca do Kraljevice. Tu je i brodogradilište i servisne službe koje mogu popraviti i urediti, pa i napraviti novi brod. Vjerujem da će i to mnoge privući kraljevičkoj obali.

Agencija za barem tri godišnja doba

Sedamdeset posto gostiju turističke agencije "Olivari" odnosi na goste s njemačkog govornog područja, a u onom preostalom djelu "korisničkog kolača" prevladavaju Skandinavci, žitelji zemalja Beneluksa te Francuzi i Amerikanci. Posljednjih godina bilježe i rast broja posjetitelja iz Kine, Novog Zelanda i Japana

Temelj našeg uspjeha jest činjenica da su naši posjetitelji u svim događanjima sudionici, a ne samo promatrači - Vibor Olivari

Napisao: Mladen TRINAJSTIĆ
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Stipendiranje mladih otočana

Agencija Olivari oduvijek je na Boduliji snažno prisutna i kroz svoje programe kakvi se, korporacijskim rječnikom danas često nazivaju društveno odgovornim poslovanjem.

Osim što su česti sponzori, pokrovitelji i pomagači brojnih udruga, klubova ali i kulturnih te sportskih događanja, TA Olivari je posebna i prepoznatljiva i po svome stipendijskom programu zahvaljujući kojemu se već godinama financijski pomažu darovati mladi otočani, izvršni studenti programa koji ne moraju imati veze s poslom kojim se ta agencija bavi a koji, po riječima našeg sugovornika, takvu potporu jednostavno zaslužuju.

Turistička agencija "Olivari" jedna je od najstarijih i najuspješnijih tvrtki te vrste na otoku Krku, dobitnica županijskog priznanja za najuspješniju malu tvrtku 2015. godine. Osnovana još daleke 1989., spomenuta kuća u vlasništvu prekaljenog otočnog poduzetnika, danas i iznimno iskusnog turističkog znalca Vibora Olivaria, prošla je nimalo lak i jednostavan put tvrtke koja se, silom prilika neko vrijeme "tražila", a na koncu i našla, i to u jednoj za većinu turističkih agencija s tog otoka pomalo atipičnoj niši turističko-posredničke branše.

- Početak rada agencije vezan je uz ekipu ljudi koji su svi redom bili turističke struke. Turističko usmjerenje tvrtke, malo po osnutku agencije, poremetio je rat koji je ubrzo započeo i koji nas je natjerao da se, kroz te početne godine, počnemo "čupati" i snalaziti na sve moguće načine, djelom i kroz promjenu ili bolje rečeno prilagodbu naše osnovne djelatnosti onoj trgovačkoj u kojoj smo, htjeli-nehtjeli, zapravo našli onaj zamjenski izvor prihoda. Tih godina bavili smo se uvoznom i distribucijom raznih proizvoda, a za neke

poput Nestle i Schoeller sladoleda postali smo i ekskluzivnim uvoznicima za cijelu Hrvatsku, prepričava nam svoje "privatničke" početke Olivari. Mnogi se otočani zasigurno sjećaju godina kad je tvrtka na čijem je čelu u brojnim trgovinama bila prisutna bogatim asortimanom smrznute hrane koja se djelom prodavala i pod imenom vlastite robne marke ali i robnih maraka koje su se godinama potom prodavale i "pod

Za razliku od većine ovdašnjih agencija, "visoka sezona" za Olivari su zapravo proljeće i jesen

firmama" nekih u nas prisutnih međunarodnih trgovačkih lanaca.

- Uspjeli smo preživjeti te teške i zahtjevne godine i tek 2008. godine, prodavši taj trgovački dio tvrtke, vratiti odnosno u potpunosti posvetiti turizmu koji je od početka zapravo i trebao biti u fokusu ove tvrtke, kaže Olivari.

Najuspješniji u posredovanju iznajmljivanja usluga smještaja u objektima domaćih iznajmljivača

Gostima prodaju kompletne aranžmane

Agencija od tad svoj turizmu okrenut posao razvija na različite načine, posebice u dijelu koji je danas naš najjači adut odnosno segment u kojem smo i najjači - grupnim aranžmanima, nastavlja Vibor Olivari napominjući da je tako, za razliku od većine ovdašnjih agencija, njihova "visoka sezona" zapravo proljeće i jesen. Naravno, niti "Olivari" ne zapostavlja svoju "kućnu radinost" odnosno posredovanje u iznajmljivanju usluga smještaja u objektima naših iznajmljivača gdje smo, na području Malinske nedvojbeno najjači po broju ostvarenih noćenja. U tom smo segmentu po prometu odnosno noćenjima (s oko 65 tisuća noćenja koja se preko te agencije godišnje ostvare) drugi ili najmanje treći na otoku Krku, ističe iskusni otočni turistički znalac napominjući i da se u onom drugom, "grupnom", a njima zapravo i primarnom segmentu poslovanja, godišnje ostvari nešto više od stotinu tisuća turističkih noćenja. Agencija u smislu grupnih aranžmana danas djeluje u svim zemljama našeg bližeg okruženja pa smo tako ne europskom tržištu prisutni grupnim aranžmanima koji se, osim u Hrvatskoj, realiziraju i u Sloveniji, BiH, Crnoj Gori, Makedoniji, Srbiji, na Kosovu ali i u Rumunjskoj, Albaniji, Grčkoj te Italiji.

- Ono što prodajemo i što nas čini "posebnima" jest to što gostima prodajemo kompletne aranžmane pa tako, primjerice, goste koji slete u Beču ili Veneciji vlastitim autobusima i u pratnji naših vodiča prevozimo diljem ovog dijela Europe, i to u sklopu tura i izleta koje smo osmislili i organizirali sami, kaže Olivari ističući da je upravo to ono što njegovu agenciju razlikuje od većine ovdašnjih tvrtki iz iste branše.

Taj "grupni" dio našeg djelovanja danas zapravo nosi 80 posto našeg ukupnog prihoda i s ponosom možemo reći da smo izrasli u treću agenciju u Hrvatskoj u sferi grupnih aranžmana, napominje Olivari.

Neizbježna specijalizacija u turizmu

Od našeg sugovornika doznali smo i da se 70 posto gostiju odnosno korisnika usluga turističke agencije "Olivari" odnosi na goste s njemačkog govornog područja, ali i da u onom preostalom djelu "korisničkog kolača" njihovih usluga prevladavaju Skandinavci, žitelji zemalja Beneluksa te Francuzi i Amerikanci.

- Posljednjih godina, što nas posebno veseli, bilježimo i rast broja posjetitelja iz Kine ali i nekih drugih nama udaljenih zemalja poput Novog Zelanda i Japana, tržišta s kojim smo tek nedavno počeli organiziranije raditi, ističe Vibor Olivari napominjući da iz zemlje izlazećeg sunca u Hrvatsku posredstvom njihovih aranžmana sve češće dolaze "ciljane" ture sportski nastrojenih gostiju odnosno pasioniranih planinara i biciklista. To je segment u kojeg polako ali sigurno prodirimo specijalizacijom koja je danas neizbježna, napominje uspješni malinskarski turistički poduzetnik ocjenjujući da je ključ uspjeha tvrtke koju vodi uvijek bila njena spremnost na pravovremenu promjenu odnosno na praćenja trendova turističkog tržišta koje je, ocjenjuje, danas možda i najnestalniji odnosno najdinamičniji dio globalnog tržišta. Ovo je posao koji je nevjerojatno osjetljiv na sve "vanjske uticaje" a osim toga, u paleti ponude koju morate nuditi, vjerojatno je i "najvelikodušniji" posao na svijetu. Zahtjevi i potrebe korisnika odnosno kupaca naših aranžmana mijenjaju se iz dana u dan, i u koliko niste spremni prilagođavati se trendovima "prodaje doživljaja" koji će osigurati da se posjetitelji svojim kućama vrate sretni, zadovoljni i ispunjeni, bolje da se ni ne upuštate u ovaj zapravo vrlo zahtjevan posao, zaključuje naš sugovornik. Sve što već desetljećima radimo zapravo se, kad podvučete crtu, svodi na to da ljudima koji ti dolaze ponudiš originalan i nezaboravan doživljaj, završio je naš sugovornik. ■■

Vozni park

Agencija "Olivari" stalno zapošljava 25 djelatnika od kojih većina u toj agenciji radi preko 10 godina

Hrvatska daje više

Hrvatska i hrvatski turizam, ocjenjuje Olivari, u odnosu na konkurentske nam zemlje imaju mnoge komparativne prednosti od kojih je, po njegovom mišljenju, jedna od većih i značajnijih spremnost ovdašnjih ljudi da se potrude oko stvaranja ili bolje rečeno pružanja "doživljaja" svojim gostima. Kad u Malinskoj primjerice radimo ribarske fešte po kojima smo ovdje već prepoznatljivi, iza nas i naših ideja spremno staje i lokalna TZ, i hotelijeri i članovi brojnih udruga. Lokalni folkloristi "zapnu" da razvesele i rasplešu goste, domaći se trude napraviti pravi šou i uistinu se može reći da, još uvijek i za razliku od nekih nama susjednih i nazovimo ih konkurentskih turističkih zemalja, mi ovdje u velikoj mjeri ipak živimo i sa turizmom ali i za njega, zaključuje Olivari napominjući da se na isti takav način na hrvatskom Jadranu u okviru njihovih aranžmana odvijaju i održavaju i maslinarske ture ali jednako tako i aranžmani temeljeni na berbi mandarina, grožđa i promociji vinarstva ali i branju tartufa... Temelj našeg uspjeha jest činjenica da naši posjetitelji i u svim tim događanjima sudjeluju, a ne da ih tek promatraju, završio je čelnik i vlasnik turističke agencije koja, doznali smo i to, stalno zapošljava 25 djelatnika od kojih većina u toj agenciji radi preko 10 godina.

Tradicija je izvor niza dobrih rješenja

*Od ugostiteljstva trenutno mi je draži rad na uređenju interijera -
Davor Čebuhar*

Poduzetnik iz Vrata koji je počeo u očevoj pilani, nastavio je kao ugostitelj te uskoro svemu tome pridodao i uređenja interijera ugostiteljskih objekata. Danas radi na sva tri spomenuta područja, posla ima preko glave, a od toga da je bio tek zaposlenik u očevoj pilani došao je danas do statusa poslodavca za kojeg radi petnaestak ljudi!

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Drvo je zakon

„Drvo je već nekoliko godina hit kad je riječ o uređenju interijera kafića. Do pred desetak godina išli su mramor, inoks i slični materijali, a sada je drvo zakon jer nudi puno više topline i ugođe pa drva ima sada puno više i u kafićima uz more. To je sada trend, ljudi se ugodnije osjećaju u takvom okruženju i sad je to prevladavajući način uređenja“, govori Čebuhar koji na upit što je on sada – ugostitelj ili čovjek koji se bavi uređenjem interijera, kaže kako mu je trenutačno draži rad na uređenju interijera: „Često u jednom od kafića samo ujutro popijem kavu i krećem na teren“, rekao je Čebuhar.

U današnjim poprilično surovim uvjetima opstanka na bilo kakvom tržištu rada, najsigurniji su oni koji svoju djelatnost ne vežu samo uz jednu vrstu posla, već raditi i zaraditi nastoje na bar dva polja aktivnosti. Sjajan primjer za to je Davor Dado Čebuhar, vratarski poduzetnik koji je počeo u očevoj pilani, nastavio kao ugostitelj te uskoro svemu tome pridodao i područje uređenja interijera ugostiteljskih objekata. Danas radi na sva tri spomenuta područja, posla ima preko glave, a od toga da je bio tek zaposlenik u očevoj pilani došao je danas do statusa poslodavca za kojeg radi petnaestak ljudi!

Dio njih, točnije onaj vezan uz ekipu koja se bavi uređenjem ugostiteljskih interijera, upravo radi na unutrašnjem uređenju kulturnog riječkog okupljališta, nekadašnje kavane “Kontinental” koja će uskoro biti pretvorena u atraktivnu pivnicu. Čebuhar je posao dobio zahvaljujući svom dosadašnjem odličnom radu i nizu uređenih objekata u Rijeci, Crikvenici, Viškovu, Fužinama i Vratima.

Uspomena na djeda furmana

Prisjećajući se kako je sve to počelo, Čebuhar kaže:

„Imati vlastiti kafić bila mi je davna želja pa sam pred osam godina zakupio prostor i u njemu otvorio kafić kojeg sam nazvao „Hunter“. Posao je krenuo dobro, djelomično i zbog dobro uređenog prostora, a pred nekih pet godina došao sam u priliku krenuti i u posao uređenja interijera kafića. Budući da oduvijek volim raditi s drvom, a tata ima pilanu na kojoj sam puno naučio, odlučio sam se upustiti u to, tim više što sam mogao za taj novi posao koristiti i pilanu, kako kad je riječ o sirovini, tako i kad se radi o nekim poslovima obrade.

Tako sam, bez nekog posebnog plana, spojio i pilanu i ugostiteljstvo i uređenje interijera, a budući da sam sa svim tim poslovima imao iskustava, sve je polako počelo dolaziti na svoje. Istina, na početku nije bilo lako, ali kako su nakon svakog posla oni kojima sam radio bili zadovoljni, polako se za nas proćulo pa sada dobijam sve više poslova i praktično ne tražimo posao, već traže nas.“

Drvo je već nekoliko godina hit kad je riječ o uređenju interijera kafića

Nakon niza dobro obavljenih poslova (primjerice, "Bar Bar" u Rijeci, "Palada" u Crikvenici...) Čebuhar je odlučio urediti još jedan svoj ugostiteljski objekt, danas već poznatu pizzeriju „Furman“ u Vratima:

- "Furman" mi je na jedan način bio suđen. Riječ je o prostoru na kojem se nekad nalazila kuća mog djeda koji je bio furman i koji mi je još davno govorio kako ću ja tu imati kafić. Istina, tu je dugo vremena i bio kafić "Tref", a nakon otkaza zakupcu krenuo sam u obnovu pri čemu smo morali sve rušiti i praktično graditi i uređivati potpuno novi objekt. Sve je bilo zapušteno, od objekta do okoliša. Radovi su trajali punih osam mjeseci, a unutarne uređenje u potpunosti smo realizirali u skladu s tradicijom ovog kraja, a to znači da smo prostor oplemenili drvom, postavili niz starih alata tipičnih za furmane pri čemu su nam glavni adut stara furmanska kola na katu. Nismo željeli moderne stolove, već one prave starinske, a i pri uređenju terasa – jedne unutrašnje za pušače i jedne vanjske, također smo naglasak stavili na drvo. Sad je to jedan od najboljih ugostiteljskih objekata u Gorskom kotaru, pa i šire, a nazvao sam ga, u čast djeda, „Furman“ i s radom počeo pred osam mjeseci“.

Stara furmanska kola kao dio interijera "Furmana" u Vratima

Ekipa za uređenje interijera

Čebuhar ne propušta napomenuti kako okoliš „Furmana“, i to onaj daleko od ceste, nudi dječje igralište, kućicu na drvetu i prostor za roštiljanje, a u samom objektu moguće je uz pizzu uživati i u domaćim delicijama utemeljenim na tradiciji ovog kraja.

- Općenito, tradicija je izvor niza dobrih ideja i rješenja pa sam, primjerice, za uređenje „Furmana“ koristio grede stare sto godina. Sirovinu najviše nabavljam s pilane mog oca, a dio posebnih materijala nabavljam i iz Austrije. U radu najčešće koristim jelovinu i smreku te javor i jasen za šank i podloge koje su mokre. Pri uređenju uvijek poštujemo tradiciju i karakteristike kraja u kojem radimo“, govori Čebuhar ističući kako njegova ekipa za uređenje interijera trenutačno broji četiri uposlena, ugostiteljski dio zapošljava deset a u pilani radi dvadesetak ljudi: „Sve je to vezano i trudimo se na svakom području raditi što kvalitetnije“, zaključuje Davor Čebuhar. ■■

Tržište traži promjene

Dobri rezultati rada u „Furmanu“, kao i uspješno izvedeni poslovi uređenja interijera na drugim lokacijama, motivirali su Čebuhara da ovog proljeća krene i u obnovu interijera „Huntera“. Nakon osam godina rada to je bila pomalo i nužnost, kaže Čebuhar: „Kafić je dobro radio, ali u promjenu se mora ići jer tržište to traži. Bez promjene i prilagođavanja tržištu nema napretka. Izvršili smo gotovo potpunu rekonstrukciju, uredili jednu terasu na krovu te jednu uz obalu riječice Ličanke koja teče uz kafić. Naravno, drvo prevladava u interijeru. Naši su gosti dobro prihvatili te promjene i porastao je posjet“, rekao je Čebuhar.

kartulina

Veprinac

Veprinac

Veprinac

mjesto s najljepšim pogledom

Samo dva prsta do neba smjestio se Veprinac. Upečatljiva poetska slika, stih pjesnika Josipa Stanića, još je snažnije oslikana u stvarnosti, prizorom visokog zvonika crkve Sv. Marka koji se propeo među oblake i kao na dlanu položenim Kvarnerom pod njim. Slika je to koja traje vjekovima, uz poneku promjenu u vizuri, ali u suštini jednaka – brijeg što stoji nad čitavim Zaljevom, grad koji je izrastao među zidovima koji ga opasuju, i crkva kao „veza“ do nebeskih visina.

Jedan od tri povijesna grada koja su dominirala ovim područjem – uz Kastav i Mošćenice – Veprinac stoljećima bdiye nad plavetnilom mora i neba te zelenim šumama što su se rasprostrijele između dva modra beskraja. Prvi put u povijesnim knjigama mjesto je spomenuto 1351. godine, kada je njime vlada Devinska loza, nakon čega je prešao pod vlast bavarske obitelji Wallsee, a pola stoljeća kasnije pripao je Habsburgovcima. Upravo u to doba, u drugoj polovici 15. stoljeća, nastali su i brojni neprocjenjivi spomenici kulturne baštine, koji nisu još uvijek do kraja

poznati javnosti. Najprominentnija je crkva Sv. Ane, podignuta pokraj ulaznih vrata u Stari grad, i oslikana jedinstvenim „glagoljaškim grafitima“, zapanjujućim crtežima praćenim zasad neiščitanim i neodgonetnutim natpisima.

Na kamenom stolu pod trijemom ove crkve, 1507. godine „razumni muži“ toga grada usvojili su Veprinački zakonik, pisan glagoljicom i poznat po svojim – za ono vrijeme – vrlo blagim kaznama. „Ki bi dlanu udril, plaća 5 marki“ – jedna je od takvih odredbi. Drugim riječima: tko bi drugoga ošamario, kaznit će se novčanom kaznom od pet maraka.

- Trebalo bi veći značaj dati ovom dokumentu, malo tko zna da postoji. Interesantan je, već je obrađivan u povijesnim radovima, ali to je uistinu važan povijesni „papir“ koji puno govori o našoj prošlosti, ali i društvu onog vremena. Samo ako si ubil nekega bila je smrtna kazna, a inače se sve plaćalo. To je razlika od Vinodolskog zakonika, ili čak Kastavskog, koji je više išao na sakaćenja i fizičke kazne. Leprinčani su imali drugu ideju - ti

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Petar FABIJAN

Veprinac je posebno mjesto za život, ima istovremeno utjecaje malog mjesta, ali i okolnih većih urbanih sredina, zbog dobre prometne povezanosti. Tako da nudi „najbolje od oba svijeta“, blizu je Opatije ili Rijeke, ali ima svoj mir

na Kvarner

Sada Veprinac otkrivaju i drugi – vraćaju se ljudi svojim starinama, mladi ljudi „bježe iz gradova“, ali sve je više i stranaca koji ovdje kupuju nekretnine.

Do jučer uspavana veprinačka svakodnevica probuđena je i ispunjena „gužvom“. Veprinac tako bilježi svoj „prirodni prirast“, jer sve je više „mladih starosjedioca“ s obiteljima, pa danas i stogodišnja škola „puca po šavovima“ i traži proširenje

Etno-zbirka čuva sjećanje na svakodnevni život na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće

mi plati ako si ukral ili neč uništil. Govorimo ipak o srednjemu vijeku, znači da je bio stvarno liberalan za ono vrijeme, ističe Zorica Sergo, predsjednica Kulturne udruge Veprinac, koja „rukovodi“ svim kulturnim projektima u ovom gradiću.

Ipak, usprkos uglavnom financijskim kaznama, znali su mještani zbog kakvog prijestupa i zaglaviti

u „pržunu“, jednom od dobro očuvanih dijelova Starog grada, smještenog uz sama gradska vrata u sklopu Komunščice, ili upravne zgrade. U njoj je danas smještena Etno-zbirka koja čuva sjećanje na svakodnevni život na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.

- Zbirka je prije vodila Udruga mladih i građana Leprinac, a nakon jedne pauze u radu, posljednje tri godine je konstantno otvorena, u ljetnim mjesecima – od svibnja do listopada. Imamo oko 200 izložaka iz povijesti našega mjesta, a sve je više turistički prepoznata. Tako smo lani imali preko

Uređenom pješačkom stazom Veprinac je povezan s Opatijom (1,30 h)

Zgrada područne škole i vrtića u Veprincu

Crkva sv. Marka sa
zvonikom

Mjesni župnik Anto Aračić

Brojni sakralni objekti

Veprinac je poznat i po svojim brojnim sakralnim objektima – crkva sv. Marka na najprominentnijem mjestu u gradu izgrađena je sredinom 17. stoljeća nakon što su Mletci spalili staru crkvu na istoj poziciji, i nazvan imenom zaštitnika Venecije, vjerojatno kako bi odagnao daljnja uništenja. Kako ističe mjesni župnik Anto Aračić, koji vodi veliku župu što obuhvaća i Ičiće i Poljane, uz ovu glavnu mjesnu crkvu postoje i kapelica sv. Ane, kapelica sv. Jelene te kapelica posvećena Mariji, koja je danas relativno zapuštena, no Kulturno društvu Leprinac ima plan i ideju kojom bi ju pretvorila u atraktivan galerijski prostor. Župnik je u Veprincu protekle tri godine, i prije toga je dugo vremena brinuo o duhovnim potrebama mještana Crikvenice. Na pitanje osjeća li se ovdje – nadomak neba – bližim Bogu, odgovara kako kako Bog nije među oblacima, već u ljudskome srcu.

Unutrašnjost crkva sv. Marka

Iako se Veprinac s malog prostora omeđenog zidom, s vremenom proširio na čak dvadesetak naselja, iako su se mijenjale nadležne vlasti i značaj samog mjesta koji je od samostalnog grada prvo pripao pod Kastav, a kasnije – pa sve do danas – pod Opatiju, veprinački je Stari grad ostao praktički jednak. Kamenom popločane ulice presjecane širokim stepenicama i „načičkane“ tipičnim mediteranskim kućicama s drvenim prozorima i vratima jarkih boja, nadsvođene vinovom lozom i hladom gustih krošnjih danas predstavljaju idealnu sliku mira, opuštanja, predaha i spokoja. I zato iz dana u dan privlače sve veći broj turista...

- Veprinac je ostao pravi srednjovjekovni grad, malo toga se u njemu mijenjalo, i svatko može doživjeti njegovu autentičnu povijest. Vodiči imaju ča govorit od Leprince, ako niš drugo, to je nekad bil grad dok je Opatija bila ribarsko selo. Naša posebnost je mir i tišina, ali i bogata povijest i kultura. Ono što nam fali je jedna dobra oštarija koja bi mogla dopuniti

Gradska loža

1.000 dolazaka turista, a ove godine i nekoliko organiziranih dolazaka autobusima baš zbog zbirke. Uglavnom svi koji vide Veprinac oduševise se, uz etno-zbirku pogledaju i našu crkvu Sv. Marka, kapelicu Sv. Ane, znamenitosti u Starom gradu, a pokušavamo im te posjete sve više obogatiti i učiniti zanimljivima, pa u suradnji s našim OPG-ima i Buretićem iz Bregi ponuditi vino, domaće specijalitete... Bude harmonika, malo se zatanca pod ložun i to je njima doživljaj. Mnogi koji nas posjete, komentiraju da je Veprinac „neotkriveni biser“, iako stoji na istom mjestu gotovo tisuću godina, govori Sergio.

*S veprinačkog
vidikovca puca pogled
na Kvarner*

Veprina ili veprovi?

Ime Veprinac, odnosno, kako ga mještani zovu – Leprinac – najvjerojatnije potječe od bodljikave veprine ili „leprine“ koje u okolnim šumama ima u izobilju. Međutim, druga teorija umjesto flore u prvi plan stavlja faunu i tezu da je Veprinac ime dobio po – veprovima.

- Još ni razlučeno ako je mesto dobilo ime po leprine ili po vepu. Mi držimo da je to ovo prvo, jer stvarno je čuda leprine okole. Ali, dobro, je i divjih prasci, pa bi moglo bit i tako. To je neki jezični toponim oko kojeg ne postoji suglasje, ali mi se u skladu s imenom mjesta kako ga domaći zovu, priklanjamo teoriji o leprine i – Leprincu, kaže predsjednica Kulturnog društva Leprinac.

Bodljikava veprina kao suvenir

gastronomsku ponudu, jer Veprinac je nekad bio poznat po oštarijama. Furmani ki su hodili prema Učki, tu bi ostali... Pa i zgrada va koj je naša etnozbirka je nekad bila oštarija. Manifestacijama koje radimo, svim trudom koji ulažemo, i činjenicom da privlačimo sve veći broj ljudi na Veprinac – lani je na smotru klapa došlo preko 800 ljudi koji su se „stisnuli“ tu ispred vrata Starog grada i ispod lože – pokušavamo potaknuti i druge da ulože nešto, osmisle ponudu, stvore turističke kapacitete. Posvećeni smo i čišćenju i uređenju puteva, i drago nam je da ljudi sve više koriste te putove, a sada radimo na izradi kvalitetne mape staza i šetnica, da se postave kvalitetni putokazi. Time bi bile obuhvaćeni i Lungomare i Carmen Sylva kao dvije horizontale, i onda brojni povijesni putevi prema Veprincu i Učki kao vertikale. Mogli bi se raditi izleti – poludnevni, dnevni, čak i višednevni, koji bi onda uključili i sve brojniji obiteljski smještaj

U mjestu se sve više osjeti „mladost“, puna je škola, vrtić i igralište

na ovom području. Jer činjenica je da mi imamo idealne predispozicije za razvoj turizma, da budemo jedan „mali Grožnjan“ – grad kulture, grad galerija, grad dobre hrane, vina, povijesti... Da ljudi s mora i iz gužve mogu doći tu, na čistu ariju, nešto novo i drugačije doživjeti. I zato mi je drago da se sve više ljudi uključuje u tu turističku priču, da se grade novi objekti i uređuju stari – u okolnim mjestima poput Zatke, Kaline, Zgrada, ali i Staroga grada. Lani je bilo oko 25 iznajmljivača, uglavnom u kućama, i ljudi su se stvarno potrudili urediti te stare kuće i okućnice, objašnjava Sergio.

Veprinac je uistinu jedinstvena destinacija – brojnim pješačkim stazama povezan je s Opatijom, ali i vrhom Učke, pa djeluje kao kakva „kulturalna postaja“, još neotvorena škrinja bogata svakakvim blagom, bastion povijesti iznikao iz okolnih šuma na putu od mora prema vrhovima najviše kvarnerske planine, točno na „razmeđu“ zelenog i plavog. Među posjetiteljima Veprinca, mnogo je onih koji se u njega zaljube i ostanu ovdje živjeti. Mjesto je na posljednjem popisu stanovnika imalo nešto manje od tisuću stanovnika, no danas su taj broj već značajno premašili.

Crkva sv. Ane - na kamenom stolu pod trijemom ove crkve, 1507. godine „razumni muži“ toga grada usvojili su Veprinački zakonik

- Došli smo u Veprinac prije petnaest godina. Odlučili smo da se moramo preseliti iz Zagreba zbog našeg najmlađeg djeteta kojemu je zbog bolesti trebao kvalitetniji zrak od velegradskog, a Veprinac smo nekako spontano odabrali. Gledali smo mnoga mjesta, bili smo u Dalmaciji gdje smo prije često ljetovali, no ništa se nije moglo usporediti s ovime. Škola u koju su išla naša djeca bila je prekrasna, kao privatna – samo po nekoliko djece u svakom razredu, uz vrlo kvalitetan rad, na predivnoj lokaciji. A ovaj pogled, ovaj mir, ovaj život u skladu s prirodom... Ne znam gdje bismo mogli odavdje otići. Pronašla sam ovdje sebe i Stvoritelja, duševni mir i zdravlje, kazala je Milka Čapeta, koja je s obitelji – suprugom i četvero djece,

Unutrašnjost jednobrodne crkvice sv. Ane s kamenom pločom iz 1442. godine

Veprinačkom zakoniku trebalo bi dati veći značaj, jer je bio liberalan za srednji vijek. Puno govori o našoj prošlosti, ali i društvu onog vremena. Samo ako si “ubil nekega” bila je smrtna kazna, a inače se sve plaćalo. To je razlika od Vinodolskog zakonika, ili čak Kastavskog, koji je više išao na sakaćenja i fizičke kazne. Leprinačani su imali drugu ideju - plati!

Uprave

Administrativno, Veprinac spada pod sastav Grada Opatije, a obuhvaća prostor od čak 21 naselja, vrlo „pitoreskni“ i ponekad teško izgovorljivih imena: Andretići, Balači, Boni, Falalelići, Gašparići, Guštići, Katinići, Kolavići, Lučetići, Pehji, Perinići, Slavići, Stari Grad, Šimetići, Škofi, Špadići, Travičići, Tumpići, Vas, Vedež, Vlašići, Zagrad, Zatka i Zubinići. Mjesni odbor Veprinac pak još je šire definiran, jer pod njegovu „ingerenciju“ spadaju i naselja Mala Učka i Vela Učka.

U povijesti je Veprinac spadao pod mnoge uprave – nakon samostalnog grada, postao je dio Kastavske gospoštije, a zatim kotara kojem je na čelu bilo Volosko. Po raspadu Austro-Ugarske okončanjem Prvog svjetskog rata pripada Italiji (drugi put, nakon kratke mletačke uprave početkom 17. stoljeća), a po okončanju Drugog svjetskog rata postaje prvo dio Općine Opatija koja se prostirala od Mošćeničke Drage do Matulja. Nakon raspada Općine Opatija, ostao je dio Grada Opatije.

Neobična gradska vrata s tri otvora u sklopu zgrade komuna, “Komunščice”

Uvijek su ljudi na Veprincu bili skloni volontirati, naročito kad se priprema neko događanje - pridruže se mladi dečki koji pomažu postaviti binu, klupe...

Veprinac je ostao pravi srednjovjekovni grad, malo toga se u njemu mijenjalo, i svatko može doživjeti njegovu autentičnu povijest

„Pit-stop“ za ovce

Kako je Veprinac nekad bio uistinu značajan grad, poznat po šumama i kvalitetnom drvetu koje je othranilo mnoge mještane, imao je i dobre „trgovačke“ veze, osobito s obalom. Stočarstvo je na učgarskim obroncima bilo važna gospodarska grana, a zanimljiva „crtica“ iz tih vremena je jedna staja, koja danas više ne postoji, smještena nešto ispod naselja, prema Opatiji, uz Put Vrutki kojim su išle mlekarike, ali su ga koristile ovce kako bi stigle do izvora vode na Vrutkima i napojile se. Uski put bio je zagrađen prućem da ovce ne unište okolne vrtove, a u toj staji je bio svojevrsan „pit-stop“: grupa s gornje strane čekala je da prođu one koje stižu iz smjera Opatije, kako bi se mogle spustiti do vode.

Poneštrica sa škurama

prije petnaest godina iz Zagreba doselila upravo u Veprinac, i nikada nije požalila.

Sada, kaže, Veprinac otkrivaju i drugi – vraćaju se ljudi svojim starinama, mladi ljudi „bježe iz gradova“, ali sve je više i stranaca koji ovdje kupuju nekretnine. U starome gradu sve je više života, uspavana veprinačka svakodnevica sve je više ispunjena „gužvom“. Veprinac tako bilježi svoj „prirodni prirast“, jer osim novodoseljenih mještana, sve je više „mladih starosjedioca“ s obiteljima, pa danas i stogodišnja škola „puca po šavovima“ i traži proširenje. I mladima Veprinac pruža puno – ponekad je dobro tišinu i mir nakratko poremetiti bučnim rifovima rock glazbe,

pa su glazbenu revoluciju prije desetak godina pokrenuli „The Windfuckers“, prvi „pastirski punk band“ na Kvarneru. Uslijedio je i punk-festival „Rock d’Leprinejšn“, a iako je festival sada ugašen, rock-glazba ostala je prisutna na Veprincu. U jednoj sobi Društvenog doma, znanoj kao Prostorija, svakog tjedna probe održava sve popularniji bend Dellboys, posvećen – kako kažu njegovi članovi – tradicionalnoj glazbi. Ali, tradicionalnoj glazbi Delte Mississippija... Među njima je i Zoran Kik, organizator nekadašnjeg demo-festivala i bivši član Windfuckersa.

- Veprinac je posebno mjesto za život, ima istovremeno utjecaje malog mjesta, ali i okolnih

Veprinački bend "Dellboys" - u dogovoru s Mjesnim odborom, sami su uredili Prostoriju, tu imaju probe i ne smetaju nikome

Večer klapa u Gradskoj loži glavna je ljetna manifestacija u Veprincu (snimio F. Pavičevac)

većih urbanih sredina, zbog dobre prometne povezanosti. Tako da nudi „najbolje od oba svijeta“, blizu smo Opatije ili Rijeke, ali imamo svoj mir. Mi smo se skupili, generacija rođena osamdesetih, u jednu dobru ekipu, i pokrenuli neke nove stvari – počelo je s jednim humanitarnim koncertom, nakon toga smo oformili Udrugu mladih i građana Leprinac, a iako je njen rad s vremenom malo zamro

Zorica Sergo, predsjednica Kulturne udruge Veprinac, rukovodi svim kulturnim projektima u ovom gradiću

kako su se brojni članovi poženili i dobili djecu, vjerujem da ćemo u budućnosti raditi još mnogo projekata. Mi, kao bend, u dogovoru s Mjesnim odborom, sami smo uredili Prostoriju, tu imamo probe, i ne smetamo nikome, objašnjava Kik, dodavši da se u Veprincu sve više osjeti „mladost“, pune su škole i vrtići, veliko je društvo mladih ljudi u dvadesetima i tridesetima, pa je onda i samo mjesto puno „poletnije“. Taj suživot mladih i starih, tradicije i novih stremljenja, oslikava i sam prizor Prostorije u kojoj buči rock glazba američkog juga, uz koju je izgrađen jog na kojem stariji mještani često igraju boće. U kolopletu turizma, kulture, povijesti duge tisuću godina i mladosti koja unosi optimizam, svoju budućnost na temeljima tradicije traži Veprinac, „neotkrivena tajna“ opatijskog zaleđa, skrivena na najistaknutijem mjestu – samo dva prsta do neba. ■■

Kulturno društvo Leprinac

- Želja nam je pokazati našim građanima, ali i svim posjetiteljima, da je kultura nositelj razvoja i da moramo cijeniti ono što imamo i čim kvalitetnije vrednovati naše kulture, ali i povijesne posebnosti. Udruga je osnovana 1997. godine, prvo oko mješovitog zbora Maestral, a kasnije se pridružila i Klapa Mirakul, a s vremenom smo se sve više počeli baviti i općenitim kulturnim pitanjima, organizacijom događanja, pa su nam dvije najznačajnije manifestacije koje imamo proslava Markove, blagdana zaštitnika mjesta, te večer klapa. Oduvijek su ljudi na Veprincu bili skloni volontirati, i uvijek kad radimo neko događanje, pridruže nam se brojni mještani, mladi dečki koji nam pomažu postaviti binu, klupe... Ali dođu i naši „seniori“, to su ljudi stariji od 70 godina, koji dođu, pokose, pometu, žele biti uključeni, pa to onda i nas tjera da dalje radimo, zaključuje Zorica Sergo.

Veprinac želi biti „mali Grožnjan“ – grad kulture, grad galerija, grad dobre hrane, vina, povijesti...

naši i vaši

Ukrajinka Olga Kaminska,
prvakinja Opere u HNK
Ivana pl. Zajca

Rijeka

Napisala: Slavica KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Život koji živite ovdje u Rijeci, pa i u nekim drugim dijelovima Hrvatske potpuno je drugačiji, ja kažem da je to život po mjeri čovjeka. Vi znate uživati u životu, niste opterećeni samo radom, nalazite ljepotu i u nekim drugim važnim životnim situacijama, nabijeni ste emocijom i to me jako iznenadilo

Gdje razgovarati s opernom divom nego u hladu kafea "Teatrino", bivšeg "Era" koji je mnogobrojnim kazalištarcima, umjetnicima, glumcima, glazbenicima početak ili završetak dana. Prva kava prije ili poslije probe, ili pak negazirani sok bez leda unatoč vrelini toga dana, jer naša sugovornica, Ukrajinka Olga Kaminska, prvakinja opere čuva svoj glasovni aparat.

Iako je rođena u Ukrajini i veći dio života provela u Kijevu, Rijeka je posljednjih petnaestak godina njezin novi dom, a nakon čašice razgovora zaključismo da Olga Kaminska Rijeku doživljava ne samo svojim gradom nego želi ostati zauvijek u njemu.

Rođena u gradu Ternopilju, mjestu koje se nalazi u zapadnoj Ukrajini. Nakon što je na Glazbenoj akademiji P. I. Čajkovskog u Kijevu diplomirala pjevanje i glazbenu režiju, Kaminska je radila u Akademskom teatru operete u Kijevu, gdje je tumačila preko dvadeset glavnih uloga u klasičnom operetnom repertoaru. Ukrajinska televizija producirala je dva glazbena filma "Pjeva Olga Kaminska" i "U ritmu valcera". Ima velik broj zapisa na ukrajinskim radijima. Osim rada u Kazalištu operete u Kijevu, radila je u koncertnoj agenciji "Ukrkoncert" i "Kyjivkoncert" te predavala pjevanje na Sveučilištu Kulture. Gostovala je diljem Ukrajine, ali i u inozemstvu: Rusiji, Poljskoj, Mongoliji, Bugarskoj, Francuskoj, ex Jugoslaviji, Italiji, Njemačkoj, Sloveniji, Hrvatskoj, Kanadi, SAD-u i drugdje, i to s programima operne, operetne, narodne i popularne glazbe. Predsjednik Ukrajine dodijelio joj je posebnu nagradu za njezin dotadašnji umjetnički rad i tom prigodom, 1999. godine stekla visoki status Narodne umjetnice Ukrajine.

Ljubav s Rijekom na prvi pogled

Na poziv Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca, točnije tadašnje umjetničke voditeljice Opere Margarete Gilić, 2001. godine angažirana je u Operi Kazališta u svojstvu operne solistice, a od veljače 2007. u statusu je Prvakinje Opere. Na pozornici riječkog kazališta ostvarila je niz uloga kako u opernim tako i u operetnim predstavama. Igrala je Rosalindu u Straussovom "Šišmišu", Ameliju u Verdijevom "Krabuljnom plesu" i Violettu u "La Traviati", Abigail u Verdijevom "Nabuccu", Micaelu u Bizetovoj "Carmen",

Leonoru u "Trubaduru" i čitav niz drugih uloga... Nagrađena je za ulogu Gioconde u istoimenoj Ponchieljevoj operi 2006., kao i za ulogu Tosce u Puccinijevoj "Tosci" 2007., za Lady Macbet u Verdijevom "Macbethu", za ambijentalnu izvedbu "Tosce" na tri lokacije tijekom Riječkih ljetnih noći 2008. i 2009. godine... Između ostalog, sudjelovala je kao solistica na Festivalu "Zlatni Lav" u Umagu u 2010. i 2013. godini, na festivalu "O-Fest" u Kijevu, dvije godine zaredom, 2013. i 2014. godine. Od 2010. godine Olga Kaminska je predsjednica Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Dnjipro" koje radi u Rijeci s ciljem promoviranja kulture Ukrajine u Hrvatskoj. Organizira koncerte i manifestacije društva gdje sudjeluje kao pjevačica i glazbeni režiser.

- Pitate me kako sve stižem? Ništa lakše kada oko sebe imate divne ljude, supruga i djecu i unuke koje obožavam, kolege s kojima divno surađujem i živim u Rijeci gdje mi je najljepše. Upravo su mi stigli unuci Vlada i Nikita i jako se veselim jer će u Rijeci kod nas provesti cijelo ljeto, kaže Kaminska i dodaje:

- Kao da sam jučer stigla u Rijeku, a evo, prošlo je petnaest godina. Moj suprug Viktor koji je došao dvije godine ranije i postao članom kazališnog ansambla, svira fagot, bio je oduševljen Rijekom. Život se te dvije godine odvijao na relaciji Rijeka - Kijev sve dok me nisu pozvali na probu, sjećam se da sam otpjevala ariju iz Traviate pred maestrom Homenom, tada je intendant bio Srećko Šestan. Zapravo, unatoč činjenici da sam u Kijevu imala status Nacionalne prvakinje, ovdje sam počela od nule ali i razvijala glas. Znači, tada je u Ukrajini bila velika recesija, suprug je stoga i otišao iz Ukrajine u Rijeku, a prvi put kada sam došla, stvorila se između mene i Rijeke ljubav na prvi pogled. Ovo prekrasno Jadransko more, ovi ljudi, ova ljepota grada, naprosto su me očarali, priznaje nam sugovornica u jednom dahu.

Šaljete poruku kao snažno nacionalno osviješteni ljudi

Odlično je naučila hrvatski jezik ali to razumijevanje jezika ona pravda i sličnošću dvaju jezika, hrvatskog i ukrajinskog jer je nekada Zapadna Ukrajina bila dijelom Austro-ugarske monarhije.

- Život koji živite ovdje u Rijeci, pa i u nekim drugim dijelovima Hrvatske potpuno je drugačiji, ja kažem da je to život po mjeri čovjeka. Vi znate uživati u životu, niste opterećeni samo radom, nalazite ljepotu i u nekim drugim važnim životnim situacijama, nabijeni ste emocijom i to me jako iznenadilo. Čini mi se da ovdje ljudi vide ljepotu u lišću i u stablu, da uživaju u zelenilu uređenih gradskih površina, u ispijanju jutarnje kave. Ljudi su tako topli, neopterećeni, ne samo u kazalištu, nego i u trgovinama, uredima. Možda gledam drugačijim očima jer i sama volim ljude, volim razgovarati s njima, volim ih poslušati, a ako je u to uključena i kava, moj dan je ispunjen, nastavila je Kaminska. Hrvatska je mala država ali ljudi nisu, uvijek šalžete poruku kao snažno nacionalno osviješteni ljudi,

Za život odabrali Rijeku - ukrajinski umjetnički par Viktor i Olga Kaminski

Očarali su me ljudi, more i ljepota grada

ponos vam je važan, a to prepoznaju i daleko veće države od vaše, primjećuje Kaminska.

Kada smo je pitali da ocijeni našu kuhinju, odmah je živnula i rekla da našu hranu obožava.

- Ovdje nalazim izuzetno ukusnu hranu. Za razliku od Kijeva gdje se uglavnom konzumiraju koncentрати, ovdje je raj zdravih i ukusnih namirnica. A vino? Božanstveno je, pogotovo bijelo koje u prigodama pijem. Plodovi mora? Savršeni. Volim ribu i uglavnom nastojim spremati riblje menije, na luku koji ima nevjerojatan okus spremam brudete, a od ribe, ako su svjež, volim kupiti škombre, ali i crvenu ribu. Meso je manje na jelovniku, ali zato svaki dan povrće i voće ima na jelovniku. Pogotovu vaše jabuke volim kojih mogu dnevno pojesti i kilogram, kazala nam je uz osmijeh. Od mliječnih proizvoda obožava mladi sir i jogurt, kaže nam zadovoljna što su namirnice kod nas još uvijek s okusom.

U županiji 117 Ukrajinaca, u Rijeci 36

- Upravo iz neke ljubavi prema Rijeci ja sam osnovala Ukrajinsko kulturno prosvjetno udruženje Dnipro i unazad šest godina lijepo se razvijamo. U našoj Županiji ima ukupno 117 Ukrajinaca, a moj suprug Viktor je i predstavnik Ukrajinaca u Primorsko-goranskoj županiji. Cilj nam je da unaprijedimo i poboljšamo našu baštinu, pokažemo vam što znamo i tko smo, od kulture i glazbe do likovnog stvaralaštva nas Ukrajinaca. I uspijevamo u tome. Nedavno smo u Opatiji održali festival gdje smo

osim glazbe, promovirali našu ukrajinsku kuhinju. Naš specijalitet, varenika, sastoji se od tjestenine s mesom, slične su tortelinima, samo su veće. Osim s mesom, mogu se puniti mladim sirom, krumpirima ali i jagodama. Na prigodnom druženju tom prilikom pjevao je i Dario Brčić, Sergej Kiselev, naš prijatelj Rus, pjevala sam i ja, plesao je naš kolega koreograf iz Kazališta Vitalij Klok, jednom riječju druženje je bilo fantastično. Nastojimo izbjegavati politiku, to nas ne zanima, evo u Rijeci nas je 36 Ukrajinaca, u udruženju djeluje njih dvadesetak ali isključivo se baziramo na izmjeni kulturnih sadržaja između Hrvatske i Ukrajine, dometnula je naša sugovornica. Nemamo stalne prostorije, već unajmimo prostor na nekoliko sati. Tako smo primjerice unajmili dvoranu HKD-a, dobili smo dotaciju od Županije koja nam je pomogla da ostvarimo program koji smo osmislili, a uključivao je glazbu, natjecanje u kulinarnstvu, pravi festival! Obilježili smo i 160 godina od rođenja ukrajinskog pjesnika Ivana Jakoviča Franka i stogodišnjicu njegove smrti. Tom prigodom smo organizirali koncert i za to dobili potporu Županije za program. Inače, volimo nastupati u humanitarne svrhe i moram primijetiti da su Hrvati aktivniji od Ukrajinaca, jednostavno, vama se sviđa naša glazba i nikada vam nije teško odvojiti vrijeme za besplatan nastup.

- Planovi? U kolovozu ću otići dva tjedna u Kijev, posjetiti groblje naših roditelja ali vjerujte, Rijeka je naš dom, jedva čekamo vratiti se, kazala je na kraju naša sugovornica. ■■

Kaminska: Mentalno sam prihvatila da sam pravi građanin Rijeke

Osvježila bih fasade

Ima li nešto što mi se ne dopada?, ponovila je naše pitanje, zamislila se i odgovorila:

- Sad uočavam, prije nisam, da bi neke zgrade mogle dobiti "novo ruho". Mislim na fasade zgrada koje su arhitekturom toliko lijepe da ne zaslužuju biti takve. Ja bih sve popravila i obojila, osvježila iako znam da novaca nema, no s druge strane, svaku novinu pozdravljam i kada vidim nešto novo, jako se veselim. Bila sam radosna kada sam saznala da će Rijeka biti Europska prijestolnica kulture. Mentalno sam prihvatila da sam pravi građanin Rijeke, iskreno nam je rekla Kaminska.

oko nas

Jan Šokčević,
glazbenik

Rijeka

Kod Jana poteškoće nestaju zahvaljujući apsolutnom sluhu

U svakom svom javnom nastupu Jan neskriveno uživa, no najdraži od svih mu je ovogodišnji nastup u Londonu, u sklopu manifestacije „Autism’s Got Talent“. Jedini predstavnik Hrvatske, i uz švedsku pjevačicu jedini izvan engleskog govornog područja, Jan Šokčević izveo je pjesmu „Mjesto za mene“ i – oduševio...

Jan je glazbom otkrio svijet i sebe

Napisao: Davor ŽIC

Snimio: Petar FABIJAN

Jan je glazbenik. Pjeva i svira bubnjeve, a dosad je imao priliku mikrofon „podijeliti“ s brojnim znanim imenima domaće glazbene scene kao što su Damir Urban, Mladen Bodalec i Jacques Houdek. Za jednog šesnaestogodišnjaka to je iznimno značajan uspjeh, a uz velik talent, volju za napredovanjem i užitak u tome što radi, pred njim bi mogla biti budućnost protkana ugodnim notama. U svakom svom javnom nastupu Jan neskriveno uživa, no najdraži od svih mu je ovogodišnji nastup u Londonu, u ispunjenom The Mermaid Conference & Events Centre, u sklopu manifestacije „Autism’s Got Talent“. Jedini predstavnik Hrvatske, i uz švedsku pjevačicu jedini izvan engleskog govornog područja, Jan Šokčević izveo je pjesmu „Mjesto za mene“ i – oduševio...

- Lijepo je bilo. Pjevao sam „Mjesto za mene“. Svirali su Filip i Goša. Goša je svirala ukulele, a Filip gitaru, prisjetio se Jan jedne od ljepših uspomena u svojim 16 godina. Glazba je obilježila čitav njegov život, još otkako ga je s deset mjeseci starosti „hipnotizirao“ Gibonijev album „Mirakul“.

- Album je trajao 53 minute, a točno 53 minute Jan je sjedio ispred linije i slušao glazbu, praktički bez da se pomakne. Kad bi slušao glazbu, bio bi potpuno miran. Tako sam, zapravo, i shvatila da nešto s njim nije u redu, kazala je Janova majka Maja Šokčević. Kad je Jan dobio dijagnozu autizma, glazba je postala njegova terapija, a bubnjevi i pjesma omiljeni način izražavanja. Dok govori, Jan ima poteškoće, no kad pjeva one potpuno nestaju, a zahvaljujući apsolutnom sluhu kojim je obdaren, praktički svaka njegova izvedba je – savršena i bez greške.

Vježbanje s Urbanom

Zato je kao dijete Jan radije pjevušio nego govorio, a u bubnjeve se zaljubio s pet godina, kada je prvi puta sjeo za taj instrument, u sklopu glazbene terapije. Glazba je s vremenom, zadržavajući svoj terapijski učinak, postala i mnogo više od toga – ona je postala izražajno sredstvo kojim je Jan otkrivao svijet i sebe otkrivao svijetu, a to su prepoznali i u Centru za

Jan s majkom Majom Šokčević i defektologinjom Sanjom Barić

autizam u Rijeci u kojem visoki i naočiti mladići pohađa školu.

- Kada je Jan došao u moju skupinu, imao je 11 godina. Tada nije govorio, već je samo hodao i pjevušio. U biti smo preko glazbe i stupili u kontakt, a s vremenom smo taj kontakt proširili i na drugu djecu u skupini, koja su to dobro prihvatila. Danas imaju svoj bend, „Riječki dečki“, često nastupaju, a na početku nitko od njih nije mogao niti stajati na pozornici, rekla je defektologinja Sanja Barić, Janova učiteljica koja ga je i pratila na njegov dosad najveći nastup, onaj u Londonu, na showu „Autism's Got Talent“. Uz njih je bio i drugi učitelj, defektolog Vojko Rožmantić, ali i Janova „glazbena pratnja“ – volonterka iz Poljske Goša Suskaja te Filip Flego, mladi student glazbe koji često volontira u Centru. Podršku za nastup

Nastup Jana Šokčevića u Londonu, na showu „Autism's Got Talent“, uz glazbenu pratnju Goše Suskaje te Filipa Flego

pismom je poslala i predsjednica Kolinda Grabar Kitarović, u Londonu ih je dočekaio veleposlanik Ivan Grdešić, no najdraži susret Janu bio je sa slavnim hrvatskim trenerom – Slavenom Bilićem, za kojeg je malo „iskrivio“ istinu, kazavši da navija za Bilićev West Ham iako mu je draži Chelsea.

Za nastup se Jan pripremao u društvu Damira Urbana, koji s Centrom za autizam surađuje već tri godine, a često radi i s drugom djecom. Prvi dolazak riječkog glazbenika, kao i većina „nadstandardnih“ stvari koje se događaju u Centru za autizam posljedica su velikog truda dijela učitelja. Budući da je autizam kao stanje slabo poznat u Hrvatskoj, tako su i postojeći državni programi rada s djecom koja imaju ovu dijagnozu – oskudni. I uglavnom počivaju na angažmanu učitelja, koji se trebaju „probiti“ do djece, zadobiti njihovo povjerenje i polako ih privikavati na svijet koji ih okružuje.

S njima nema muljanja – uvijek su iskreni

U Centru za autizam trenutačno je 28 zaposlenih djelatnika, uključujući i tehničko osoblje, koji brinu o dobrobiti 26 učenika i osam odraslih korisnika.

- Centar za autizam je osnovnoškolska ustanova, pod Ministarstvom obrazovanja. Počinjemo s radom u 8 sati ujutro, po troje učenika u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini. Kolega Vojko Rožmantić i ja imamo zajedno šesticu mladića, među kojima je i Jan, jer autizam se pet puta češće javlja kod muške djece nego kod ženske. Uz učenje, tijekom dana imamo različite aktivnosti i terapije – glazbenu terapiju, govorno-jezičnu terapiju, psihološku, likovnu, kineziterapiju, terapijsko jahanje i plivanje... Često idemo i na izlete – nedavno smo bili u Istralandiji, a volimo ići i u Gardaland, kazala je Barić, istaknuvši da autizam nije bolest. To je stanje, koje ljude prati čitav život, ali čije se tegobe mogu nadvladati, s kojim se može naučiti živjeti i biti funkcionalnim članom društva.

- Nema razloga zašto naši dečki ne bi mogli imati posao, živjeti u stambenoj zajednici uz jednog asistenta. Koliko bi država mogla uštedjeti kad bi oni imali priliku zarađivati, biti produktivni, brinuti za sebe. Što više radimo s djecom, to bolje rezultate oni postižu. Važno je da se krene čim ranije, sada u suradnji s Udrugom za skrb autističnih osoba provodimo program za ranu intervenciju u koji su uključena djeca do četvrte godine života. Tu imamo jako dobre rezultate, čak imamo i nekoliko djece koja su izgubila dijagnozu. Trudimo se čim više ih poticati na razvoj, naći nešto u čemu su uspješni, jer svatko od nas voli taj osjećaj da smo uspjeli u nečemu. Ipak, najvažnije nam je da su oni sretni, a dobro je što s njima nema muljanja – uvijek su iskreni i kažu kad im se nešto sviđa ili ne sviđa, zaključila je Barić. ■■

Bubanj

Jan bubanj svira od pete godine života, ali dosad ih je mogao svirati samo u Centru. No, nedavnom akcijom i koncertom u opatijskom lokalu Monokini – na kojem je nastupio i Jan – te donacijom udruge Izlaz, Jan je dobio i jedna bubanj kod kuće. Tako će moći vježbati tijekom čitavog dana, i to na višoj razini jer od jeseni kreće na glazbene radionice pod vodstvom udruge RiRock.

Jan uoči nastupa u Londonu

Senzorni park

Centar za autizam u Rijeci posljednjih godina postaje sve kvalitetnije mjesto za rad s djecom s autizmom. Konstantnim ulaganjem u opremu, postigli su relativno zavidnu razinu opremljenosti – za hrvatske prilike, barem – no još uvijek ima mnoštvo novih stvari koje bi mogle pomoći za kvalitetniji rad s djecom. Jedna od njih su tableti koji će im olakšati komunikaciju, i koji će u primjeni biti od iduće školske godine, a drugi je senzorni park koji se radi u dvorištu ustanove.

- Taj park naša je velika želja, dosad smo uspjeli uz pomoć donacija postaviti nekoliko sprava. Županija nam je donirala 100.000 kuna, Grad Rijeka 80.000 kuna, pomogli su i brojni drugi donatori... Prikupili smo oko 240 tisuća kuna, a za potpuno opremanje prve faze senzornog parka potrebno nam je još oko 300 tisuća kuna. Imamo gotove projekte, pronašli smo sprave koje bismo mogli postaviti, i sigurni smo da će to jako pozitivno utjecati na naše učenike. Većina djece s autizmom ima i senzorne poremećaje, a ovakvi prostori idealni su za njihovu prilagodbu, zaključila je Sanja Barić.

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ

Snimio: Marinko KRMPOTIĆ, Vesna KARAVANIC i Arhiva ZrP

Otok divnih plaža, otok čipke, otok sira, otok janjetine, otok soli, otok vrlo vrijednih kulturnih spomenika, otok lude zabave za mlade... ako vas ništa od ovog nije asociralo na Pag, onda ste – izgubljen slučaj. Šalu na stranu, Pag je otok svega spomenutog, ali i mnogo čega drugog lijepog i dobrog što se može vidjeti i osjetiti i za boravka od svega nekoliko dana, mada je najbolje na njemu ostati – bar desetak dana. Naravno, nama iz zeleno-plave županije Pag je ipak poprilično poznat, ali nikad nije na odmet saznati koju više pri čemu nam je prvi sugovornik Željko Maržić, gradonačelnik Paga.

- Otok Pag je jedini hrvatski otok koji je podijeljen između dvije županije. Neposredno po uspostavi županija 1992. godine cijeli je otok pripao Ličko-senjskoj županiji što je izazvalo otpor na južnom dijelu otoka pa je stoga novim zakonom o područjima županija iz 1997. godine otok podijeljen između dvije županije pri čemu je Novalja ostala u Ličko-senjskoj županiji, a južni dio s Gradom Pagom i Općinom Poveljana pripao je Zadarskoj županiji. Tim samoupravama pridružila se 2003. godine Općina Kolan koja je nastala izdvajanjem iz područja Grada Paga.

Od turizma živi najveći broj ljudi

S više 300 km obale Pag je najrazvedeniji otok na Jadranu, a na otoku danas živi 9.200 stanovnika, dok ih je u samom mjestu Pag 3.800. Glavni izvor prihoda nedvojbeno je turizam od kojeg živi najveći broj ljudi. No, Pag je vezan i uz proizvodnju soli koja se ovdje proizvodila još u doba Rima, a u srednjem vijeku Paška solana bila je jedna od najvećih i najznačajnijih na Mediteranu pa je sve donedavno proizvodnja soli bila glavna privredna djelatnost. No, povećanom proizvodnjom u zemljama Afrike došlo je do pada, ali i danas je sa stotinjak zaposlenih (nekada ih je bilo dvostruko više) najjača firma. Solana Pag je najveći proizvođač morske soli u Hrvatskoj, a posljednjih godina godišnja proizvodnja jestive soli iznosi od 15 do

Pag je grad koji nudi sačuvane spomenike kulture, gastronomske specijalitete i posve drugačiju prirodu s kamenim čarolijama

Povijesna jezgra grada Paga zaštićeni je spomenik kulture

Panorama Paga

18.000 tona. Tehnologija proizvodnje u Solani Pag maksimalno koristi prirodne prednosti područja na kome se nalazi - čisti okoliš, velik broj sunčanih dana, pogodan vjetar, pa paška sol svojom čistoćom spada među najkvalitetnije u Europi i svijetu te je nositelj oznake izvornosti.

Čuveni smo i po Paškom siru. Paška sirana godišnje proizvede 500 tona sira od čega 100 tona Paškog sira za kojeg nema problema s plasmanom. Proizvede se 15 tona skute i proda 2.500 janjaca. Paška sirana posjeduje svoje stado od oko 3.000 ovaca o kojima se brine dvadesetak radnika. Od svojeg stada dobiva samo 15 posto potrebnog mlijeka dok ostatak kupuje od stotinjak otočana – kooperanata. Novi pogon Paške sirane prvi je otočni pogon koji je izgrađen uz pomoć sredstava iz pretprihvatnih fondova EU. Proizvodnja je tehnološki osuvremenjena i odvija se po visokim kriterijima proizvodnje prehrambenih proizvoda. Osim proizvodnje sira, bavi se proizvodnjom i prodajom ovčjeg mesa i janjetine koja je prošle godine zaštićena. Osim Paške sirane, ovčarstvom se bave mnogi stanovnici – na području Grada Paga

Ljetna rezidencija u kamenoj čipki

registrirana su 202 domaćinstva koji proizvode paški sir, skutu i janjetinu. Obiteljska gospodarstva imaju ukupno oko 15.000 ovaca.

Broj korisnika infrastrukture ljeti se poveća deset puta

Nekada je temeljna djelatnost Pažana bila ribolov, a danas je na puno nižoj razini i jače egzistira samo u naselju Šimuni. Slično je donekle i sa vinogradarstvom. Nekada se na Pagu proizvodilo preko 5 milijuna kilograma grožđa i u jednom dijelu svoje povijesti 60 posto stanovništva bavilo se proizvodnjom grožđa i vinogradarstvom. Danas ih je puno manje ali ipak postoje u poduzeću „Vina otoka Paga“ koji nastoje očuvati autohtone sorte grožđa te proizvoditi pašku Žuticu i neke druge vrste vina kao što je poznati Gegić, govori gradonačelnik Maržić ističući kako je temeljni zadatak lokalne samouprave, s obzirom na činjenicu da je turizam glavni izvor prihoda, osigurati što kvalitetnije uvjete za razvoj turizma:

„To se čini ponajprije kroz održavanje i podizanje standarda komunalne infrastrukture, a koliko je to

Paška čipka koja je zaštićena kao nematerijalna kulturna baština pri UNESCO-u

potrebno najbolje će vam reći podatak da ljeti na otok koji broji oko 9.200 stanovnika dopiše više od 80.000 turista što je gotovo deset puta više. Osigurati normalne uvjete za boravak takvog broja ljudi zahtjevan je zadatak. Krajem osamdesetih Pag se približavao milijuntnom noćenju a danas ostvaruje godišnje više od 2,5 milijuna! To znači povećanu

Paško kulturno ljeto

Dijana Vuleta, ravnateljica Centra za kulturu i informacije Pag ističe kako Pag svake godine uz ljepotu prirode nudi i iznimno velik broj sadržaja kulturne vrste: „Naš Centar svake godine organizira Paško kulturno ljeto koje kreće 26. lipnja svečanim otvorenjem i traje do kraja kolovoza a sastavljeno je od četrdeset do pedeset različitih programa među kojima su, između ostalih, smotra klapa otoka Paga, kazališne i kino predstave, koncerti i likovne izložbe te niz drugih izložaba koje upotpunjuju stalne postavbe poput magazina soli i izložbe Paga kao srednjovjekovnog grada. Zahvaljujući ovoj raznovrsnosti u Pagu i na Pagu nikad nije dosadno i tu se naši gosti mogu zabaviti i kad pada kiša, mada je to jako rijetko jer spadamo u jadranske otoke s najviše sunčanih dana“, rekla je Vuleta.

Ništa nam ne fali i zato želimo zadržati mlade - gradonačelnik Paga Željko Maržić

Poznati Pažani

Pag je rodno mjesto Bartula Kašića, pisca prve hrvatske gramatike i prevoditelja Biblije. Uz njega s Paga dolazi i niz drugih znamenitih pojedinaca kao što su violinist i glazbeni pedagog Ivo Mirković, hrvatski kazališni redatelj Georgij Paro, pjesnikinja Andriana Škunca, nekadašnji košarkaš Zoran Grašo, njegov sin pjevač Petar Grašo, poznati hrvatski arhitekt Nenad Fabijanić, predsjednik HNK „Rijeka“ i preporoditelj riječkog nogometa Damir Mišković, pijanisti svjetskog glasa Ivo Pogorelić i Lovro Pogorelić, predsjednik Uprave i direktor Jadranskog galenskog laboratorija Ivo Usmiani,...

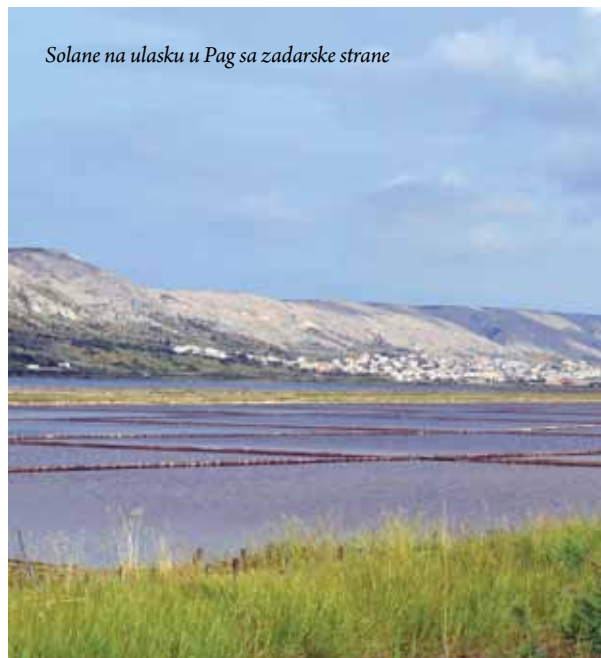
potrošnju vode, daleko jači rad kanalizacije i svih ostalih dijelova puno ulagati. Riječ je o višemilijunskim iznosima koji se ulažu u opskrbu vodom i odvodnju pri čemu nam u velikoj mjeri u nekim zahvatima pomažu Hrvatske vode, ali smo neke projekte, primjerice uređaj za pročišćavanje, uglavnom financirali sami.

Paška čipka izborni predmet

Za ovu godinu proračun nam je 60 milijuna kuna, a izvorni proračun je 20 milijuna kuna što znači da ostatak planiramo osigurati iz drugih izvora – od države do EU fondova – za različite projekte od kojih nam je najbitniji 18,6 milijuna kuna vrijedan novi vrtić te 10 milijuna kuna težak projekt uređenja odlagališta komunalnog otpada. U projekt vrtića ušli smo tako što smo se za 10 milijuna kuna se zadužili, a 8,6 milijuna kuna osigurat će nam Ministarstvo regionalnog razvoja te Fond za zaštitu okoliša i HBOR, dok ćemo od 10 milijuna kuna potrebnih za deponij osigurati sami 2,5 milijuna kuna a ostalo Fond za zaštitu okoliša. Oba projekta trebala bi biti gotova tijekom ove godine što znači da bi od početka ove pedagoške godine mještani Paga imali novi vrtić koji će kapacitetom od 130 djece zadovoljiti sve trenutačne potrebe budući da sadašnji vrtić broji 105 polaznika.

Jedan od strateških projekata bit će nam i izgradnja nove zgrade srednje škole. Sadašnja je s radom počela 1966. godine kao područni odjel senjske gimnazije Pavla Rittera Vitezovića. Kasnije se osamostalila i pod imenom „Bartol Kašić“ danas nudi mogućnost srednjoškolskog obrazovanja za gimnazijalce, konobare i kuhare, a u sklopu djeluje i jednogodišnja škola paške čipke jer taj način rada želimo sačuvati budući da je kao nematerijalna kulturna baština zaštićena od UNESCO-a. Sretni smo što zanimanje postoji i nastojat ćemo ga zadržati i dalje jer je to jedan od brandova Paga. Baš zbog želje da zadržimo mlade, da se zaustavi iseljavanje i poraste natalitet mi ulažemo u vrtić i u srednju školu, a nadamo se da će to prepoznati i pomoći nam i na državnoj te županijskoj razini“, zaključio je gradonačelnik Maržić.

Solane na ulasku u Pag sa zadarske strane

Magazine soli Pažani planiraju pretvoriti u prostor koji će služiti za predstavljanje povijesti mjesta i otoka

Od Zrća do obiteljskog odmora

O turizmu smo porazgovarali s direktoricom TZG Paga Vesnom Karavanić koja govori kako je u prošloj godini na području Grada Paga boravilo 112.000 stranih i domaćih gostiju, a ostvareno je 830.000 noćenja: „Najviše noćenja - 50,2 posto - ostvareno je u privatnom smještaju. Na cijelom području Grada Paga najviše ležajeva je u privatnom smještaju – 8.136, u kampu 3.740, u hotelima 614 te u pansionima 190. Pag nudi za svakog ponešto – mladi se mogu zabavljati u Zrću i sličnim destinacijama, sam grad Pag nudi sadržaje više vezane uz obiteljski turizam, a tko god dođe na Pag sigurno može uživati u nizu prekrasnih plaža i brojnim aktivnostima na otvorenom, bilo da je riječ o kopnu ili moru. Pag je grad koji nudi sačuvane spomenike kulture, gastronomske specijalitete i posve drugačiju prirodu s kamenim čarolijama. U Pagu se njeguje gastronomija s nizom

Miškovići, prvo naselje nakon Paškog mosta, u sastavu grada Paga

Paška sirana godišnje proizvede 500 tona sira

autohtonih proizvoda - sir, skuta, janjetina, vino, paška travarica, domaći prošek, ljekoviti kaduljin med i baškotini – tvrdo pecivo kojeg proizvode benediktinke u samostanu Sv. Margarite.

Aktivnostima Grada Paga stvoreni su preduvjeti za nove investicije u turizmu. Jedan od ciljeva strategije razvoja turizma Grada Paga je revitalizacija povijesnih građevina – samostana u Starom gradu i veliki projekt obnove i prenamjene Magazina soli gdje planiramo kroz rekonstrukciju povijesti ojačati turističku ponudu i ponudili posjetiteljima bogatu i raznovrsnu priču o povijesti Paga. Staviti ćemo u budućnosti i naglasak na uređenje biciklističkih i treking staza pa je tako ugovorena izgradnja

biciklističkih staza na području Dinjiške u iznosu od 500.000 kuna, uz sufinanciranje Ministarstva turizma“, rekla je Karavanić.

Šest stoljeća paške čipke

Ljepotu i jednostavnost Paga ponajviše možda simbolizira Paška čipka koja je zaštićena kao nematerijalna kulturna baština pri UNESCO-u. U gradu Pagu zabilježena je njena izrada već polovicom 15. stoljeća, a veliku važnost u njoj povijesti imaju sestre benediktinke iz samostana sv. Margarite koje su bile glavni pokretač čipkarstva i škole čipke u Pagu. U samostanu se nalazi kolekcija od preko 127 eksponata koju čuvaju i sakupljaju preko 150 godina koju je Ministarstvo kulture RH proglasilo kulturnim dobrom Hrvatske. Čipkarska škola u Pagu je osnovana 1906. godine i radila je do 1945. godine da bi potom 1994. godine počela djelovati Čipkarska škola u sklopu Srednje škole Bartula Kašića koja je do danas iznjedrila preko nekoliko stotina novih čipkarica. Važnu ulogu u očuvanju paške čipke ima Udruga paških čipkarica „Frane Budak“ te Međunarodni festival čipke koji se od 2010. godine, svake godine u lipnju, održava u Gradu Pagu. Kolika je njena ljepota, svjedoči povijesni podatak da je Marija Terezija na bečkom dvoru držala pašku čipkaricu koja je šivala čipku za potrebe dvora.

Uz Pašku čipku posebnom se ljepotom odlikuje i paška narodna nošnja pri čemu valja istaći kako se dijelovi ženske narodne nošnje nalaze na popisu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske te nose oznaku „Izvorno Hrvatsko“, a zaštitio ih je i UNESCO. Kad se govori o paškoj nošnji, prvenstveno se misli na starinsko žensko ruho, posebno na čipku izrađenu na podlozi (nitima), košulje i pokrivalo za glavu - pokrivaču. Paška košulja i pokrivača šivane su na podlozi (nitima) i taj rad Paškinje zovu paški teg. Sastavni dio nošnje je nakit, posebno izrađene naušnice (ročini) te ogrlica od nanizanih peružina i bacenke, tj. igle za pokrivače. ■■

Gradska plaža, jedna od najljepših na otoku prepunom prekrasnih plaža

Kulturna baština UNESCO-a

Pag je grad s velikim brojem iznimnih kulturnih spomenika i bogate tradicije - jedan od rijetkih gradova u europskim razmjerima koji ima svoj rođendan 18. svibnja 1443. god. - Dan utemeljenja. Zbog opasnosti od Turaka, Pažani su se tog datuma položili kamen temeljac za novi grad Pag na mjestu gdje se i danas nalazi. Gradnja novog grada Paga realizirana je planski prema unaprijed utvrđenom urbanističkom planu, što ga čini jedinstvenim spomenikom urbanizma na ovim prostorima. Povijesna jezgra grada Paga zaštićeni je spomenik kulture, a unutar nje nalazi se niz pojedinačnih kulturnih spomenika koje svjedoče o intenzivnom gradskom životu Paga.

„Baš zbog te planske izgradnje Grad Pag dio je zaštićene nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a koja svjedoči o graditeljskoj baštini Mediterana tog doba. Stari Grad danas nudi ostatke tih građevina i zaštićen je arheološki lokalitet, a naša je želja istražiti u potpunosti tih desetak hektara te od njih napraviti kulturnu i turističku atrakciju kroz rekonstrukciju tog naselja“, ističe gradonačelnik Maržić dodajući kako svakako treba istaći i činjenicu da je Grad Pag 30. ožujka 1244. dobio Bulu kralja Bele IV čime je dobio status Slobodnog kraljevskog grada i taj se slavi kao Dan Grada Paga.

Ceste u Županiji su u dobrom stanju (ali uvijek može bolje)

Napisao: Zdravko KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Redovno održavanje lokalnih i županijskih cesta obuhvaća mnogo toga; od zimske službe pa do košnje trave uz prometnicu, održavanja kanala za odvodnju, popravke vertikalne i horizontalne signalizacije, čišćenje cesta od odrona... ŽUC brine o ukupno 900 kilometara cesta

Županijska uprava za ceste je ustanova kojoj je na području Primorsko-goranske županije zadaća upravljanje, građenje i održavanje cesta u ukupnoj dužini od gotovo 900 kilometara. Od toga, preciznije, 568 km spada u županijske ceste, a oko 323 km su lokalne ceste. Ta županijska uprava u kojoj trenutno radi sedam djelatnika osnovana je 1997. godine. Nastala je reorganiziranjem nekadašnjih Hrvatskih cesta, mega sustava iz kojeg su nastale današnje Hrvatske ceste, Županijske uprave za ceste i društava kapitala, u našem slučaju, Rijeka-cesta kao posebne samostalne ustanove.

ŽUC-ova misija - razvoj županijskih i lokalnih cesta

Hrvatske ceste kao državno poduzeće gospodari s oko 500 kilometara državnih cesta na području Primorsko-goranske županije. Županijska uprava za ceste PGŽ upravlja sa spomenutih oko 900 kilometara a društvo kapitala Rijeka ceste koje za potrebe Županijske uprave za ceste i Hrvatskih cesta obavlja usluge redovnog održavanja a prema potrebi i izvanrednog, odnosno građenja. Kakvim se sve aktivnostima bavi Županijska uprava za ceste Primorsko-goranske županije doznali smo od ravnatelja Georga Žeželića.

- Jedno od ključnih uloga uprave je programiranje i planiranje razvitka županijskih i lokalnih cesta. S time u vezi naručujemo projektiranje uz što ide i ishodenje lokacijskih, građevinskih i uporabnih dozvola za ceste u njezinoj ingerenciji. Slijedom toga iniciraju se građenja i rekonstruiranja županijskih i lokalnih cesta sukladno odredbama Zakona o javnim cestama. U tu svrhu u ŽUC-u osiguravaju građevinske i istražne radove te projektiranje opreme pratećih objekata, prometne signalizacije kao i otkup zemljišta i objekata. Također na ŽUC-u je osigurati stručne ocjene studija i projekata, premještanje komunalne i druge infrastrukture. Građenje se ustupa građevinskim izvođačima a stručni nadzor i kontrolu ugrađenih materijala i izvedenih radova registriranim za taj posao. Na kraju uprava organizira tehnički pregled i primopredaju županijskih i lokalnih cesta kao i objekata na njima na korištenje i održavanje.

Pojednostavljeno, reći će ravnatelj Žeželić, redovno održavanje lokalnih i županijskih cesta obuhvaća mnogo toga, od zimske službe pa do košnje trave uz prometnicu, održavanja kanala

za odvodnju, popravke vertikalne i horizontalne signalizacije, čišćenje cesta od odrona itd. Naše ophodarske službe obilaze ceste, policija nam također nešto prijavi pa mi interveniramo u smislu osiguranja sigurnosti i nesmetanog odvijanja prometa. Također nam i lokalne samouprave prijave potrebu za popravak i sanaciju na njihovim lokalnim cestama, nakon čega je na nama da izađemo na teren i reagiramo.

Naslijeđeno loše stanje na cestama

Kada je riječ o izvanrednom održavanju, odnosno sanaciji cesta, što je poput održavanja prioritetna djelatnost ŽUC-a, ravnatelj Žeželić ističe:

- Kada je 1997. godine Županijska uprava za ceste nastala, naslijedili smo jako loše stanje na cestama. Od tada se to stanje bitno poboljšalo, tako da mi sada imamo između 30-35 posto dobro održavanih županijskih i lokalnih cesta, na koje se onda naslanjaju nerazvrstane i državne ceste.

Što znači sanacija Žeželić želi pojasniti, jer ljudi, rekao je, percipiraju samo pojam građenja.

- Mi kao ŽUC nemamo dovoljno financijskih mogućnosti da bismo mogli graditi ceste. Mi ih možemo nove graditi u segmentima do 200-300 metara, mada je i to za nas veliki financijski napor. Ali mi možemo izvoditi sanaciju cesta. To znači proširenje kolničke trake, rješenje rubnjaka, vansku odvodnju. Znači, od jedne ceste koja je recimo širine 4,80 m i na kojoj je loš asfalt, nema ni bankina, mi možemo napraviti uređenu cestu koja ima rubnjake, bankine, odvodnju i koja na kraju ima zastor od recimo 5,50 m, znači 2,75 po voznoj traci, što zadovoljava uvjete normalnog prometa predviđenog za županijske ceste. Najbolji primjer takve ceste je Lič-Lukovo. Ako napomenemo da od 900 kilometara županijskih i lokalnih cesta samo još 36 km ili 4,11 posto cesta još uvijek nemaju asfaltni zastor možemo ustvrditi da je naša županija visoko rangirana po kvaliteti i održavanosti svoje cestovne infrastrukture.

Uprava ne tereti ničiji proračun

Osnivač Županijske uprave za ceste je Županija Primorsko-goranska. Ustanova nema nikakve veze sa državom, državnim proračunom kao niti županijskim. Osnovni izvor prihoda ŽUC-a je naknada za upotrebu javnih cesta koja se plaća kod registracije cestovnih vozila (cestarina kod

Od 900 kilometara županijskih i lokalnih cesta još samo 36 km ili 4,11 posto cesta još uvijek nema asfaltni zastor

tehničkog pregleda, op.a.). Na žalost, taj naš osnovni prihod, ističe Žeželić, već 13 godina se nije povećao, na nivou je 2003. godine. Kada uzmete da je gorivo 2003. bilo negdje 4-5-kuna po litri a sada je 9-10 kn onda se jasno vidi da je gorivo otišlo 100 posto gore a da smo mi ostali na razini na kojoj smo bili.

Osnovni prihod od cestarine nekada je iznosio i 80-90 milijuna godišnje. Rezultat je to velikog broja vozila koji se kreću cestama Primorsko-goranske županije ali i faktor koji troši ceste više i brže nego u drugim županijama. Osim od cestarina dio prihoda ŽUC-evi su ostvarivali i preko Hrvatskih cesta. Naime trošarina koja se plaća kod kupnje goriva prihod je Hrvatskih cesta i do prije dvije godine, dio tog novca dijeljen Županijskim upravama pa je ŽUC PGŽ dobivao i iz tog izvora 8 milijuna kuna. Od toga 5 milijuna smo, ističe ravnatelj Žeželić, mogli uložiti u sanaciju cesta, no danas toga više nema. Treći izvor prihoda su Županija i jedinice lokalne samouprave. Naime one projekte koji su u interesu Županije, ona sama ili zajedno s jedinicom lokalne samouprave, ukoliko je u mogućnosti, sufinancira. U ovom trenutku PGŽ sufinancira izgradnju ceste za Platak i cestu Lič – Lukovo, te također sufinancira kamate na kredit kojeg smo podigli za otkup terena za izgradnju ceste za Marišćinu. I tu je, vraća se Žeželić na temu izvora prihoda, nestalo par milijuna kuna jer i jedinice lokalne samouprave nemaju više dovoljno moćan financijski potencijal za sufinanciranje sanacije cesta. Nekada su sufinancirale projekte sa milijun, milijun i pol kuna a danas se to svodi na okvire od pedeset do sto tisuća kuna, podvlači ravnatelj Žeželić crtu i kaže: "Županijska uprava za ceste u proteklom razdoblju izgubila je prihoda, što do Hrvatskih cesta, jedinica lokalne samouprave te ustupanjem prihoda Gradu Rijeci za održavanje 65 kilometara cesta, u ukupnom iznosu od cca 22 milijuna kuna."

Kriteriji djelovanja ŽUC-a na terenu

Kada je riječ o kriterijima prema kojima ŽUC određuje koju cestu sanirati što na njoj popravljati, njih ima više. Naši inženjeri, kaže nam Žeželić, izlaze na pojedina područja i ocjenjuju koje su dionice ceste lošije, bolje, kvalitetnije. Postoje i neki projekti koji traju godinama. Zbog nedostatka sredstava mi ne možemo radi u komadu cestu od nekoliko kilometara nego radimo petsto metara, kilometar, itd. Dakle osnovni je kriterij naše osobno zapažanje. Drugi je kriterij poštovanje Zakona o sigurnosti cestovnog prometa i Zakona o cestama, na temelju kojih inženjeri i procjenjuju prioritet. Slijedeći kriterij je mišljenje policije. Ako prometna policija utvrdi da na nekoj prometnici dolazi češće do prometnih nezgoda radi samog stanja ceste, mi tada ulazimo u sanacije, popravke. Na kraju tu su i jedinice lokalne samouprave. Ukoliko one imaju svoje želje i zahtjeve a u stanju su i financirati projekt, mi to ispoštujemo i posao odradimo.

Na području PGŽ kvaliteta cesta iznad prosjeka Hrvatske

U Hrvatskoj ima županija koje imaju pristojne prihode i dosta rade po pitanju cesta a također i onih Županijskih uprava za ceste koje nemaju

Novi kružni tok u Marinićima, prvi u Općini Viškovo, vrijedan oko milijun i pol kuna, financirala je Županijska uprava za ceste Primorsko-goranske županije

dovoljno prihoda i koje jako ovise o državnom proračunu. Na području naše županije, bez zadržke će ravnatelj Žeželić, ceste su nadprosječne u odnosu na Hrvatsku. U proteklih 19 godina u njih se jako puno uložilo. Nažalost, taj sustav održavanja i modernizacije, podizanja kvalitete cesta sada je u jednoj fazi mirovanja, zastoja i bojim se da ne dođe do urušavanja. Naime mi smo nekadašnje prihode od oko 100 milijuna sveli, evo plan je ovu godinu, 83 milijuna. Od tog iznosa, naš bazni prihod je 76 milijuna od čega 6 milijuna dajemo Gradu Rijeci. Naša je zadaća održavanje županijskih i lokalnih cesta, na što godišnje potrošimo 45 milijuna kuna. Tu liniju nikada nećemo dopustiti da nam se poremeti. Međutim, patit će sve ono što je korak naprijed. Sanacije, rekonstrukcije, povećanja sigurnosnih uvjeta na cesta u smislu da nema vođenih plakova na cestama. Pati i proces uknjižbe cesta u vlasništvo Republike Hrvatske. Riječ je o ogromnom financijskom potencijalu koji bi se samom uknjižbom pojavio, odnosno pretvorio u imovinu. To bi nam omogućilo stanovitu kreditnu sposobnost i razvoj, daljnja ulaganja. Pati izrada katastra cesta itd. Naime svi ti procesi bili su započeti ali je stalo ili je sve skromnije jer je manje sredstava.

Ali, završit će ravnatelj Žeželić, sve se to može riješiti usklađenjem naknada za upotrebu javnih cesta koja se plaća kod registracije cestovnih vozila sa cijenama u 2016. godini. To poskupljenje, izračunao je, iznosilo bi na godišnjoj razini jednu štek u cigareta za primjerice auto od 1600 kubika. Odnosno umjesto 364 kune koliko plaća za cestarinu plaćao bi 530 kn. Pa neka mi netko kaže, rezolutno će, da se iole razuman vozač ne bi odrekao 160 kuna godišnje radi vlastite sigurnosti na cesti i očuvanja svog vozila. Mislim da bi se spomenutim riješilo puno toga. Konkretno kod nas, ovdje, sigurno 60 posto problema, no otpor je velik, ja ga ne mogu razumjeti, zaključio je Žeželić. ■■

Georg Žeželić, ravnatelj Županijske uprave za ceste PGŽ

U PGŽ najveće cestovno opterećenje vozilima

Primorsko goranska županija ima zavidan broj vozila na svom području. S time u vezi indeks opterećenosti cestovne infrastrukture vozilima, po kilometru, najviši je u Hrvatskoj. Na kilometar ceste u PGŽ dolazi 145 vozila, druga županija po opterećenosti je Splitsko-dalmatinska sa 111 vozila, slijede županije sa 70-80 vozila po kilometru itd. za subvencioniranje linijskog prijevoza isplaćeno 941.750 kn.

Fajeri (potpornjaci)
na Karolinskoj cesti

Karolina

Neobičan pothvat s tragičnim krajem

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimili: Sandro RUBINIĆ
i Marinko KRMPOTIĆ

Godine 1732. godine
sagrađen je na Karolinskoj
cesti neobičan drveni
vijadukt s kamenim
potpornjacima. Na 13
velikih kamenih stupova
koji su ubrzo nazvani
fajeri, postavljena je
drvena konstrukcija
kojom se odvijao promet
kočija, kola i pješaka...
Svoju je funkciju taj
drveno-kameni vijadukt
ispunjavao vrlo kratko...

Biseri se uvijek nalaze sakriveni u školjkama, najčešće na manje pristupačnom morskom dnu. To „pravilo ljepote“ važi i za fajere – točnije potporne stupnjeve nekadašnje Karolinske ceste – koji su „sakriveni“ na dijelu prvotne trase Karolinske ceste, danas šumske ceste između naselja Brestova Draga i Slavica. Doći do njih moguće je iz smjera Slavice i Brestove Drage, a iz bilo kog smjera da dolazite najbolje je pažljivo voziti, pogotovo ako je nedavno padala kiša koja uzrokuje odronjavanje ceste. Kad stignete do željene lokacije lako ćete uočiti trinaest visokih stupova, bolje reći velikih kamenih blokova od kojih je svaki širok i dugačak oko 7 metara, a i visina se kreće otprilike u tim razmjerima. Pojam fajer dolazi od njemačke riječi pfeiler što znači stup, a namjena tih 7x7x7 stupova bila je da služe kao upornjaci strmom vijaduktu s drvenim podom i ogradom koji je premošćivao dolinu.

Priča o fajerima

Naime, Karolinska cesta, prva kojom se Gorski kotar približio svijetu, a kontinentalna i primorska Hrvatska bila vezana, građena je u najvećoj mjeri po rijetkim srednjovjekovnim kolskim putevima i stoga je često išla po vrlo nepristupačnim terenima, a jedno od takvih područja bilo je upravo ovo između Brestove Drage i Slavice gdje je problem bila jedna oveća udolina koju je graditelj Karolinske ceste

Mirn Androić,
predsjednik
delničke Udruge
„Lujzijana“

Antun Matija Weiss odlučio – premostiti! Tako je, što je i za do toba bila rijetkost, 1732. godine sagrađen jedan neobičan drveni vijadukt s kamenim potpornjacima. Na 13 velikih kamenih stupova koji su ubrzo nazvani fajeri, postavljena je drvena konstrukcija kojom se odvijao promet kočija, kola i pješaka čime je skraćen put i izbjegnuto kretanje ceste gore-dolje.

Svoju je funkciju taj neobični usred šume izgrađeni drveno-kameni vijadukt ispunjavao vrlo kratko, sve do jedne jake goranske zime koja je tako zaledila drveno podnožje vijadukta da je kočija s četiri konja i nekoliko putnika počela kliziti te probila ogradu i sa sedam metara pala na čvrsto smrznuto tlo pri čemu su svi putnici i konji smrtno stradali!

Navodno si je graditelj Weiss, saznajući za to, oduzeo život. Naravno, nakon te tragedije nitko više nije želio koristiti vijadukt, a tadašnje su vlasti izgradile okolnu cestu kojom se dalje nastavio odvijati promet, sve dok izgradnjom Lujzijane Karolina nije pala u duboku sjenu. U međuvremenu su, naravno, drveni dijelovi vijadukta istrunuli, a fajeri izgrađeni od kamena ostali su sve do danas svjedočeći jednom neobičnom graditeljskom poduhvatu koji je imao tragičan kraj.

Fajere spasili od zaborava

No, ostala je priča, ostali su fajeri za koje je donedavno znao mali broj ljudi, ponajprije mještani tog kraja i oni kojima je cestogradnja struka. No, već desetak godina fajeri su sve češće nazočni u javnosti, ponajprije zahvaljujući Mirenu Androiću, predsjedniku delničke Udruge „Lujzijana“ koja je osnovana s namjerom da kroz svoje aktivnosti promovira povijesne i kulturne značajke Lujzinske ceste kako bi je pretvorila u svojevrsnu turističku rutu. Naravno, uz Lujzijanu članovi ove udruge dotaknuli su se i Karoline, ceste koja joj je prethodila, a govoreći o tome kako su fajere spasili od zaborava i ponudili ih kao zanimljivu turističku lokaciju, Miren Androić kaže:

„Briga o fajerima i njihovoj turističkoj prezentaciji posljedica je našeg rada na oživljavanju turističkih i kulturno-povijesnih potencijala Lujzinske i Karolinske ceste, starih prometnica koje su vezale kontinentalnu s primorskom Hrvatskom te donijela život i razvoj u Gorski kotar. Cilj nam je bio pokazati ljudima kakvo povijesno bogatstvo nude te prometnice te najzanimljivije dijelove predstaviti i ponuditi što većem broju posjetitelja i turista. U raznovrsne priredbe kojima smo pratili 200 godina izgradnje Lujzijane krenuli smo još 2005. godine, a 2006. godine došli smo i do fajera na Karolini za koje sam odmah shvatio da se savršeno uklapa u ono što projekt Povijesne ceste i putevi nudi.

Naime, imali smo u velikoj mjeri sjajno očuvane fajere (potpornjake) smještene uz samu trasu, uz to uz njih se vezala i iznimno zanimljiva priča, a sve je to smješteno u fantastičan prirodni krajolik. Ta tri elementa temelj su svake tzv. kulturne rute ili rute povijesnih cesta koje se u Europi sve više razvijaju pa je bilo logično da baš te fajere ponudimo potencijalnim turistima i to ponajprije ljubiteljima biciklizma i planinarenja koji do tih fajera mogu doći šetnjom ili vožnjom kroz prekrasnu prirodu. Naravno, sve to mogu i oni koji dolaze automobilom, ali smo ipak naglasak stavili na biciklijade i planinarsko-pješačke ture jer smo na taj način mogli privući u jednom trenutku na jednu manifestaciju veći broj ljudi. Tako je nastala priredba „Weissova avantura na fajerima“ kojom smo, odabравši ime tog graditelja Karoline, ponudili fajere kao dio nesvakidašnje spomenike povijesti i graditeljstva smještene u divljini prirode. Manifestacija je postala tradicionalna i svake godine mi širimo broj ljudi koji pješice, biciklom ili automobilom stižu označenim biciklističkim i planinarskim stazama do fajera i upoznaju se s njihovom prošalošću. Time smo ostvarili svoj temeljni cilj – sačuvali smo dio naše bogate povijesti i ponudili je kao zanimljiv turistički sadržaj obogativši turističku ponudu Gorskog kotara, posebno područja Fužina i Mrkoplja“, rekao je Androić. ■■

Projekt Karolinske ceste na Weissovoj karti iz 1726. godine

Vratolomije Karolinske ceste

Gradnja Karolinske ceste, govori nam Matija Glad, jedan od najuglednijih hrvatskih stručnjaka za gradnju cesta, počela je 1725. godine nakon što je tadašnji vladar Karlo VI odabrao najpovoljnije (najjeftinije) rješenje: „Godina 1726. je doba intenzivnih radova s obje strane prve prave planinske makadamske ceste. Od Karlovca se strmo uspinje kraj starog grada Dubovca da bi se kod novigradske utvrde spuštala u dolinu rijeke Dobre. Zbog mosta podignutog preko Dobre ona krivdava uz rijeku, a zatim se valovitim terenom uz Kupu i frankopanski grad Bosiljevo diže prema Vrbovskom. Tu započinju njezine vratolomije s ciljem prelaska Gorskog kotara kroz mjesta Jablan, Ravnu Goru, Stari Laz, Sunger, Slavica, Vrata, Fužine, Fužinski Benkovac i Zlobin da bi se onda strmoglavila u primorsko područje, točnije Bakar.

Godine 1728. Karlo VI kreće na put cestom koja dobiva naziv upravo po njemu. Tom prilikom kočijom je proputovao dijelovima novoizgrađene ceste pa se taj događaj uzima i zapisuje kao završetak izgradnje, iako su gradnja i popravci trajali još desetljećima nakon toga. Razlog tome su i minimalna novčana sredstva (70.000 forinti) zbog kojih je trasa morala slijediti stare putove, penjati se visoko preko planinskih prijevoja te probijati pustim klancima i udolinama. Zbog štednje ova će cesta ostati neprilagođena za promet teškim zaprežnim kolima i diližansama, a u zimskim mjesecima prometovanje je bilo gotovo nemoguće“, govori Glad dodajući kako su fajeri jedan od najznačajnijih spomenika gradnje te ceste, a izgrađeni vijadukt imao je prevelik uzdužni nagib zbog čega je, po predaji, i došlo do tragedije nakon koje je prometovanje vijaduktom napušteno, odnosno izgrađena zaobilazna cesta.

Pojam „fajer“ dolazi od njemačke riječi *pfeiler* što znači stup, a namjena tih stupova bila je da služe kao upornjaci strmom vijaduktu s drvenim podom i ogradom koji je premošćivao dolinu.

Napisao: Anto RAVLIĆ
Fotografije: Arhiva KK Crikvenica

Staro igralište kod Gimnazije 1973. – utakmica Srednjih škola Crikvenice i Gospića

Tisuću igrača i četiri generacije

Logotip košarkaškog kluba iz 1975.

Crikvenički košarkaši, nekad aktivni igrači, a danas treneri i djelatnici kluba ponudit će originalan odgovor i kad ih pitate za najveći klupski uspjeh. To je tisuću mladih ljudi koji su u četiri desetljeća nosili dres kluba osnovanog 1975. godine

Prošlogodišnja ekipa KK Crikvenice

Kad se slave visoke godišnjice i jubileji, obično se slavjenike nakon vraćanja u povijest, pita i za želje. I raspon odgovora zaista je nevjerojatan. Odgovor crikveničkih košarkaša je jednostavan i odiše zadovoljstvom. Klub je posložen taman kako treba, plovimo mirnim vodama i uživamo, poručili su iz vodstva Košarkaškog kluba Crikvenica koji je ove sezone proslavio 40. rođendan.

Crikvenički košarkaši, nekad aktivni igrači, a danas treneri i djelatnici ponudit će originalan odgovor i kad ih pitate za najveći uspjeh. To je tisuću mladih ljudi koji su u četiri desetljeća nosili dres kluba osnovanog 1975. godine.

Na obljetnice se uglavnom sjeti govorancijama. Košarkaši su ponudili film "Naših prvih 40 godina" koji je tajnik Dean Lončarić montirao do pet ujutro na dan svečane skupštine u hotelu Omorika. Film će nadopuniti monografija koja se priprema.

Prva utakmica u Škrleju

Radnja filma nas vraća u 1970. godinu, kada se počela organizirano igrati košarka u Crikvenici. Košarka je institucionalno krenula zahvaljujući izgradnji košarkaškog igrališta pored gimnazije, a za izgradnju igrališta zaslužan je profesor tjelesnog odgoja Branko Banjanin. Izgradnjom OŠ Vladimira Nazora u siječnju 1970. počinje djelovati sekcija

košarkaša pod vodstvom nastavnika Rudolfa Novinića. Košarkaški klub Crikvenica su formirali profesor tjelesnog Slobodan Gračaković i profesor matematike Matija Hodak. Profesor Gračaković i danas je vezan uz klub u kojem se ponose što su nekadašnji igrači nakon karijere ostali aktivni na trenerskoj klupi ili u upravi. Povijesna prva utakmica odigrana je u Škrleju 20. travnja 1975. godine. Crikveničani su izgubili 75:77. Tjedan dana kasnije stiže i prva utakmica na domaćem terenu i prva pobjeda, protiv Vinodola 103:63. Zaigrali su: Ivica Zoričić, Darko Brnjac, Dario Blažević, Petar Ivančić, Zlatko Tus, Tomislav Rogović, Damir Car, Srećko Matejčić, Branko Citković i Željko Poljak. Vodio ih je Matija Hodak.

Dvije godine nakon formiranja kluba, osniva se i ženska sekcija koja je djelovala četiri godine. Slijede dvije mirne ligaške godine, a potom muke. Zbog proširenja gimnazije, košarkaši ostaju bez igrališta i puno desetljeće svaki je trening, svaka utakmica bio podvig. Crikveničani su bili domaćini posvuda. Suparnike su dočekivalu na sedam terena, od osnovne škole u Crikvenici do Kraljevice i Novog. Novi korak naprijed poklapa se sa izgradnjom sportske dvorane u Srednjoj školi Dr. Antuna Barca. Počinje se ozbiljnije raditi i pod vodstvom trenera Nikice Rosića 1989. godine hvata se četvrto mjesto u jakoj Hrvatskoj ligi Zapad. Godinu kasnije klub inzistira na radu s mladima.

Nekoliko puta nadomak Prve lige

No, ispriječio se Domovinski rat. Igrači dolaze na utakmice s prve crte. Ipak, crikvenička košarka odolijeva preprekama. Na prvom kadetskom prvenstvu neovisne Hrvatske u Puli, Crikveničani osvajaju sedmo mjesto i to je najava dolaska generacije koja će godinama nositi klub. U sezoni 1997/98. KK Crikvenica prvi put ulazi u jedinstvenu A-2 ligu Zapad, što je najveći uspjeh kluba u 23-godišnjoj povijesti. U sezoni 2002/03. Crikveničani hvataju kvalifikacije za popunu A-1 lige pod vodstvom trenera Radovana Bačića. Treći put nova dvorana daje poticaj košarkašima. Uoči kvalifikacija otvorena je Gradska sportska dvorana. Tražila se karta više, a ostaje zapamćeno da su Crikveničane prvi put pojačali stranci, dvojica slovačkih igrača.

U povijesti kluba ostat će zapamćeno da su

Prva fotografija košarkaša novoosnovanog košarkaškog kluba

Ženska košarkaška ekipa 1974.

dobili i jednu reprezentaciju, Kuvajćane u sezoni 2000/01. Prije 11 godina klub je domaćin All Star utakmice, a tribine su prepune. Klub se ponosi suorganiziranjem europskog prvenstva U-20, najvećeg sportskog događaja u povijesti Crikvenice. U proljeće 2005. godine, nakon 17 godina, povlači se prvi predsjednik Branko Citković. U sezoni 2006/07. Crikveničani su najbliže snu, elitnom razredu hrvatske košarke. Poraz u zadnjem kolu protiv Zaboka zaustavio je snove. Ponovno se elita smiješila prije tri godine, no opet poraz u odlučujućoj utakmici protiv Dubrovnika. Preklani je crikvenički A-2 ligaš bio nadomak A-1 lige. Posljednja stepenica, Škrlevo, pokazala se previsokom.

U četrdeset godina 19 trenera

Košarkaši se rado vraćaju u povijest koju su pisale četiri generacije igrača i 19 trenera. Košarkaši se sjećaju i trojice prijatelja i suigrača kojih više nema. Zlatko Tus je poginuo 1985. godine u prometnoj nesreći. Josip Mišković je poginuo u Domovinskom ratu. Mladi Marino Pađen mučki je ubijen 2006. godine.

Crikvenička košarka specifična je po još nečemu. Crikvenica i Novi Vinodolski često žive u rivalitetu. Nekađ zdravom, nekađ manje zdravom. Ta priča u košarci ne živi i s drugim predznakom. Potvrdili su to profesor Gračaković i novljanski gradonačelnik Velimir Piškulić. ■■

Pistaknute generacije igrača

Jedinica mjere u crikveničkoj košarci je generacija. Prva je igrala od 1975. do 1980. godine. Najistaknutiji igrači bili su Željko Poljak, Damir Car, Zlatko Tus, Branko Citković, Predrag Jeličić, Smiljan Povat, Darko Baretić i Predrag Petrović. Prvo mjesto u regionalnoj ligi i ulazak u finale kupa regije bili su najveći uspjesi generacije. Iz kadetske ekipe koja je formirana 1980. god. stasala je generacija u kojoj su igrali Darko Pavlič, Valter Domijan, Radovan Bačić, Ante Matošić, te nešto mlađi Zlatko Vlah i Dino Mandžuka. Potpomognuti ponekim veteranom uspjeli su ostvariti 1985. godine ulazak u HL Zapad, što je bio trajni cilj. Iako je druga generacija pokazivala mnogo talenta, zbog nepovoljnih uvjeta treniranja i pomalo romantičarskog pristupa košarci nije postigla koliko je objektivno mogla. Ipak, uz mnogo lijepih utakmica koje je odigrala ističe se drugo mjesto 1992. godine iza ekipe Kantride. Treća generacija igrača stasala je uz mnogobrojne kadetske, juniorske i prijateljske utakmice, a već u prvoj godini igranja osvojila je drugo mjesto u B-1 ligi, da bi sljedeće godine bili prvi. Osim osvajanja prvog mjesta, ova generacija osvojila je sedmo mjesto na Prvom prvenstvu Hrvatske za kadete, a bili su i sudionici polufinalnog turnira za juniore održanog 1994. godine u Zadru. Kostur ekipe činili su igrači: Saša Pahljić, Deniz Avdagić, Hrvoje Domijan, Dinko Gračaković, uz Matea Antića, Matiju Šamanića i Milana Mandića, rođeni 1976.-1978., ali i mlađi te povratnik Zoran Dragojević. Posebno u tom periodu treba istaknuti Predraga Jeličića koji je gotovo 20 godina bio jedan od nositelja igre kluba, zatim Denisa Cvitkovića, braću Biljan – Sinišu i Sašu, Vedrana Grbčića, Petra Gračakovića i Dalibora Latina, uz kvalitetna pojačanja iz Rijeke od kojih treba istaknuti Eugena Tončinića, Milana Vukajlovića i Maria Budinića. Sezonu 2000/2001. igraju: Dinko Gračaković, Deniz Avdagić, Saša Pahljić, Hrvoje Domijan, Matija Šamanić, Zoran Dragojević, Silvije Beg, Davor Dadić, Milan Stegnjajić te juniori Milan Mandić, Mateo Antić, Ozren Popović, Neven Čuzela i Nikola Mažar. Četvrta generacija i danas nosi dres kluba.

Jedriličarski klub je davno postao neizostavnom sastavnicom ne samo sportske već i kulturne i društvene slike grada Krka.

Krčki sportski kolektiv i danas nosi čvrsta i stabilna baza mladih natjecatelja koji boje svog kluba, ali i grada, uspješno predstavljaju i brane na brojnim regatama, diljem Hrvatske i Europe

Napisao: Mladen TRINAJSTIĆ
Snimio: Sandro RUBINIĆ, Mladen TRINAJSTIĆ i Arhiva ZIP

Katarina Prebeg i Nedeljko Dunato
– autori monografije

Krčki zaljubljenici u jedrenje slave **140. obljetnicu**

Članovi krčkog Jedriličarskog kluba “Plav”, najstarijeg jedriličarskog kluba na obalama Jadrana proslavili su koncem svibnja vrijedan i važan jubilej - 140. obljetnicu postojanja sportskog kolektiva koji je, kako stoji u do danas sačuvanom osnivačkom aktu, svoj dug i plodonosan put započeo 29. svibnja 1876. godine.

Vodstvo tog natjecateljski uspješnog ali i danas članstvom iznimno brojnog društva, jedriličarskog kluba koji je davno postao neizostavnom sastavnicom ne samo sportske već i kulturne odnosno društvene slike tog otočnog grada, za ovu je prigodu pripremlilo bogat i sadržajan slavljenički program, zapravo cjelogodišnji niz vrijednoj obljetnici posvećenih manifestacija kojima se, kako tako važan i star slavljenik i zavrijeđuje, iznova pokazuje i dokazuje koliko Krčani drže do tog kluba.

Prvi jedriličarski klub na Jadranu

Već spomenuti datum - 29. svibnja 1876. godine kad je u Krku počeo djelovati prvi jedriličarski klub na Jadranu i Hrvatska zajednica tehničke kulture uzela je za dan svog osnutka, a valja spomenuti da i u statutu Hrvatskog jedriličarskog

saveza stoji kako se hrvatsko sportsko jedrenje oslanja na temeljima postavljenim pred 140 ljeta upravo u gradu Krku. Zbog toga su rođendanskoj proslavi krčkih ljubitelja plavog mora i bijelih jedara nazočili i čelnici spomenutih dviju organizacija. A priča o zamahu domaćeg sportskog jedriličarstva započela je u “presjajnom gradu Krčana” samo godinu dana nakon što je Europska jedriličarska udruga (Yacht racing association) propisala prva pravila o regatnim natjecanjima i baždarenju jedrilica.

Više desetaka krčkih jedriličara čija imena danas nažalost nisu poznata, preteklo je tako svoje kolege, zaljubljenike u jedrenje iz znatno većih i napućenijih gradova poput Rijeke, Splita i Pule (ali i brojnih obalnih gradova susjedne nam Italije) u kojima se, s višegodišnjim zaostatakom za Krkom, kasnije također osnivaju jedriličarski klubovi - najprije Adria (u Splitu 1890. godine) te potom KuK Jachtgeschwader (u Puli 1891. godine). O prvih nekoliko desetljeća JK Plava danas se zapravo relativno malo zna. Najviše usmenom predajom i s jedriličarskim klubom neizravno povezanom dokumentacijom razaznaje se tek da je jedrenje u tom otočnom gradu okupljalo uglavnom mlađe ljude. Iz sačuvanih podataka dađe se zaključiti i da je JK Plav nedvojbeno bio važan društveni čimbenik na širem gradskom području, a kao glavno okupljalište hrvatske mladeži često i u nemilosti tadašnjih austrougarskih vlasti zbog čega je tijekom prvih desetljeća u više navrata zamirala aktivnost njegova članstva.

Sport iz strasti

Iako iz tog prvog razdoblja organiziranog sportskog jedriličarstva danas nema zabilježenog niti jednog imena njegovih osnivača ili aktivnijih članova, drugi najvažniji povijesni period Plava obilježen radom profesora Josipa Capponia ostavio je mnogo konkretnih tragova kao i dokaza i danas prisutne strasti krčkih jedriličara. Iskusni jedriličar iz pomoračke obitelji, podrijetlom iz Malog Lošinja, poručnik austrougarske avijacije, profesor matematike i fizike - Josip Capponi po svojoj prosvjetarskoj dužnosti 1921. godine biva postavljen za profesora krčke gimnazije. Način na koji je stigao do Krka možda ponajviše govori o njegovoj najvećoj strasti i neskrivenom avanturizmu čiji je duh bez imalo sustezanja odmah po svom dolasku prenio i na brojne krčke mladiće.

Naime, prof. Capponi je od Lošinja do Krka doputovao u svojoj jedrilici i time, čini se, odmah po dolasku iznova aktivirao i oživio pomalo zamrle jedriličarske tokove u tom

Najmlađe snage Jedriličarskog kluba “Plav”

starodrevnom gradu. Capponievo razdoblje obilježeno je iznimno aktivnim organiziranim radom s otočnom mladeži i vraćanju sportskog jedrenja na poziciju koju ovaj sport u gradskoj svakodnevici zaslužuje. O brojnim aktivnostima, jedriličarskim ogledima među samim Krčanima ali i njihovim gostovanjima na regatama širom jadranske obale svjedoči bogata fotodokumentacija iz dvadesetih i tridesetih godina prošlog stoljeća kao i sačuvani novinski članci u kojima se detaljno opisuju događanja i konačni rezultati regata održanih u krčkom akvatoriju. Iznimnu vrijednost pohranjenu u arhivu krčkih jedriličara čine i Capponievi zapisnici s regata vođenih u razdoblju između 1926. i 1929. godine koje su, zajedno s mnoštvom drugog arhivskog materijala, na svjetlo dana su u ovoj slavljeničkoj prigodi "izvukli" Katarina Prebeg i Nedeljko Dunato - autori vrlo kvalitetne i luksuzno opremljene monografije "140 godina Jedriličarskog kluba Plav Krk (1876. - 2016.)" koja je za ovu prigodu predstavljena u nakladi izdavačke kuće "Glosa".

Krčka jedra

Govoreći o dugoj i bogatoj prošlosti krčkog jedriličarskog kluba i sporta uopće ali i njegovom današnjem, te još više sutrašnjem trenutku, Danko Milohnić, aktualni predsjednik tog za Krk i Krčane iznimno bitnog sportskog kluba naglasio je da se unatoč svim usponima i padovima kakvi su u tako dugom hodu neminovni, JK "Plav" uspio održati do današnjih dana.

- To ne bi bilo moguće bez naših često samozatajnih ali i iznimno vrijednih sugrađanki i sugrađana koji su svih proteklih 14 desetljeća nesebično radili za dobrobit njihova i našeg kluba, istaknuo je čelnik Plava "podcrtavši" da taj krčki sportski kolektiv i danas nosi čvrsta i stabilna baza mladih natjecatelja koji boje svog kluba (ali i grada) uspješno predstavljaju i brane na brojnim regatama, diljem Hrvatske i Europe. Ne zaboravljajući spomenuti i organizacijske dosege krčkih jedriličara, Milohnić se prisjetio domaćinstva europskih prvenstava u klasama Laser i Fun, ali više državnih prvenstava koje je klub slavljenik u prošlosti redom uspješno ugošćivao:

- Najponosniji smo ipak na našu tradicionalnu "Krčku regatu" koja se priređuje od 1980. godine jednako kao i na regatu tradicijskih plovila "Krčka jedra" koja se na blagdan Vele Gospe neprekidno održava od 1998. godine i koja je označila prekretnicu u čuvanju i vrednovanju ne samo krčke, već i nacionalne tradicijske maritimne baštine, ustvrdio je je Milohnić. Naglašavajući da krčki jedriličari ne gledaju samo u prošlost, već i da ambiciozno kroče u budućnost čelnik JK "Plav" je istaknuo i da bi značajan poticaj daljnjem radu i razvoju kluba kao i krčkog sportskog jedrenja uopće trebala donijeti skorašnja realizacija planova gradnje i opremanja novih klupskih prostora koja bi, vjeruju krčki jedriličari, na Macelu mogla krenuti već koncem ove godine. ■■

Danko Milohnić, predsjednik kluba

Niz regatnih manifestacija

Program kojim će se tijekom cijele 2016. godine nastaviti obilježavati vrijedna i značajna obljetnica nastavljen je već sredinom lipnja kad je pred Krkom upriličena regata Optimista "Team race Krk", a potom i početkom srpnja tradicionalnom "Krčkom regatom" za klase Optimist, Laser 4.7 i Laser Radial. Uz niz regatnih manifestacija, završnica velikog cjelogodišnjeg slavlja krčkih jedriličara bit će ipak Izborna sjednica Skupštine Hrvatskog jedriličarskog saveza koja će u prosincu biti upriličena upravo u Krku u Rio de Janeiru na Paraolimpijadi.

*Uz ambijent,
gostima se
sviđa i sušenje
starog veša u
konobi*

Stara crikvenička jela poslužuju se u nošnjama

Crikveničke rupice, batudu i jačmik s bruditom moguće je kušati samo u crikveničkom Trabakulu. "Za stara jela više pitaju naši ljudi, ali i strance sve više privlače. Ipak, sva starinska jela danas ne mogu proći, jer doista nije ukusno baš sve su jela siromašni kakva je većina bila nekad u Crikvenici", objašnjavaju Ivančići

Konoba "Ulikva"
Put Dubca 20, Omišalj
Tel. 051/841-004
radno vrijeme: 9-23 (svakodnevno)

Napisao: Anto RAVLIĆ
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Anamarija i Nenad Ivančić

Konoba Trabakul? Aha, to je konoba na Strossayerovom šetalištu u kojoj konobarice poslužuju goste u crikveničkim narodnim nošnjama. I čiju terasu krase barka i ribarske mreže. I maslina stara više od 300 godina. Vlasnik Nenad Ivančić nasmijati će se na prve asocijacije i stati nabrajati zašto je konoba Trabakul specifična u srži, a ne samo na prvi dojam i pogled. No, najprije će se vratiti u povijest.

- Tko zna gdje bi danas bili i što bi radili da pranonno Karlo Ivančić nije sagradio kuću na Strossayerovom šetalištu još 1899. godine. Nono Andro je u kući gdje je danas konoba imao željezariju. Zanimljivo

da je u našoj kući, iznad konobe, Vladimir Nazor živio tri mjeseca, dok se obnavljao stan u kojem je živio. Znae da je Nazor živio u Crikvenici od 1920. do 1931. godine. Inače, obitelj se nije bavila ugostiteljstvom, tek turizmom. Otvorili smo restoran 1988. godine na ovom mjestu. Počeo sam raditi u svom restoranu s 22 godine. Prije deset godina odlučili smo biti drugačiji ponuditi autohtona jela i otvorili konobu Trabakul.

Gastronomska priča

- Smislili smo priču, kaže Ivančić. Crikveničke rupice, batuda i jačmik s bruditom. Da ljudi ne jedu samo čevapčice i pizze, dodaje supruga Anamarija Ivančić napominjući da su uz autohtona jela orijentirani pretežno na riblje specijalitete, rižota i tjesteninu.

U Crikvenici dobro znaju recept za tri najspominjanija autohtona jela, no uvijek je dobro ponuditi dobar stari recept. Crikveničke rupice su nastaju tako da se male sardelice slažu po sistemu glava-rep. Potom se pune češnjakom i peršinom, valjaju u kukuruzno brašno te naposljetku u ulje. Batuda u sebi skriva krumpir i kukuruz, a u dobra vremena u batudu se znalo ubaciti i koji komadić sjeckane slanine. Ivančić duhovito objašnjava kako je nastao crikvenički jačmik s bruditom.

- Prvi dan se jeo brudit drugi dan ječam, a treći dan se sve smiješalo u neimaštini pa se dobilo treće jelo, jačmik s bruditom.

Tko više preferira autohtona crikvenička jela?, pitamo.

- Naši ljudi više pitaju, ali i strance sve više privlače. I njima je dosta klasike koju mogu dobiti svugdje. Pizze, čevapa i lignji. Htjeli smo nešto novo, dosta na je istosti, kako je znao reći Arsen Dedić, priča Ivančić.

U konobu Trabakul dolazi se i zbog kruha

Vlasnik konobe objasniti će da sva starinska jela danas ne mogu proći. Objasniti će i zašto.

- Pokušali smo s hrmentunjačom. To je bilo jelo siromašnih, palenta posipana šećerom. Zašto nije prošla? Zato jer to jelo nije ukusno, to su jeli siromašni kakva je većina bila nekad u Crikvenici.

Kad bi gazda bio gost, što bi naručio u konobi Trabakul?

- Preporučit ću vam naših top pet. File orade na kolaču od tikvice i sote od rajčice i tikvica s umakom od škampi. Drugo jelo koje bi svakako probao je brodit od miješane ribe s palentom, potom grdobina s tartufima i palentom. U top pet spadaju tjestenina od konopljinog brašna s mesom domaće rakovice te tuna Kotor u umaku od povrća.

- Od početka sami pečemo kruh i prepoznatljivi smo po našem kruhu. Možda je nevjerojatno, ali vjerujte, gosti nam dolaze i zbog kruha. Pečemo kruh od tartufa, maslina, crnila sipe, dinstane kapule, češnjaka...

Gosti oduševljeni ambijentom

Bez obzira što su gosti koncentrirani na tanjur jasno je da i ambijent igra veliku ulogu u svakom ugostiteljskom objektu.

- Istina, gosti su oduševljeni nošnjama. Sviđa im se i sušenje starog veša u konobi. Činjenica je da je u nošnjama nespretno raditi. Teške su, suknja podsuknja. Zato nam kreatorica iz Rijeke Andrea Anić radi nove haljine na temu crikveničkih nošnji.

Ivančić će reći da je Strossmayerova elitna pozicija u Crikvenici, uz jednu od najljepših plaža u Hrvatskoj.

- Kad je špica, redom se pune lokali na Strossmayerovom šetalištu, no ponekad bi volio biti u drugom redu, gdje gostu možete ponuditi intimu.

Ivančić će reći da je kvaliteta njegovog restorana vjernost osoblja.

- To puno govori o restoranu. Naš kuhar Marko Ćiković s nama je deset godina i sigurno nosi veliku ulogu u našoj lijepoj desetogodišnjoj priči.

Kad god se povede priča o ugostiteljstvu u Crikvenici uvijek se postavlja pitanje može li se raditi cijele godine.

Neodoljive
gratinirane
kapesante

- Radimo sezonski, od sredine travnja do sredine listopada. Imamo volju produžiti, no, da bi se odlučili na tako nešto kompletna Crikvenica mora učiniti više da privuče goste i izvan sezone. ■■

Recept za kapesante

(za 2 osobe)

6 školjaka kapesante (Jakobova kapica), 20 g ribanog parmezana, 0,2 dl maslinova ulja, 20 g prezle, češnjak, sol, papar, sjeckani peršin, malo bijelog vina po želji

Kapesante očistiti od pijeska. Parmezan, prezle, sitno sjeckan češnjak, sitno sjeckani peršin, sol, papar, bijelo vino i maslinovo ulje, sve skupa promiješati i prekriti meso kapesanti. Peći u prethodno zagrijanoj pećnici oko 5 minuta na temperaturi od 300°C.

U konobi Trabakul uz autohtona jela orijentirani su pretežno na riblje specijalitete, rižota i tjesteninu

5 pitanja

Prof. Borislav Božić,
predsjednik Fotokluba Rijeka
i Fotosaveza PGŽ

Rijeka

Razgovarala: Nela VALERJEV
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Pored toga što ste profesor u Prirodoslovnoj i grafičkoj školi u Rijeci, predsjednik ste Fotokluba Rijeka i Fotosaveza Primorsko-goranske županije. Za Vas kažu da ste alfa i omega riječke fotografije...

- Ne, ne bih sebe definirao kao alfu i omegu riječke fotografije, ali činjenica jest da sam u ovih petnaestak godina na čelu Fotokluba Rijeka uspostavio neku novu dimenziju hobističke fotografije. Kad sam došao u Klub, bilo je desetak članova, a sad ih je više od osamdeset. Ima ih skoro iz cijele Hrvatske pa čak i iz Njemačke. Dakle, prvo je trebalo osviežiti članstvo i po broju i po dobnoj strukturi. Trenutno imamo mlade članove organizirane u Sekciju mladih. Imamo redovne i počasne članove, a osnovali smo i Sekciju ljubitelja analogne fotografije. U ovom proteklom vremenu od petnaestak godina uložen je trud u kreiranje originalnog programa i formiranje organizacijske strukture. Ako ovome pridodamo i utemeljenje Galerije Principij u kojoj se nalazi muzejska zbirka fotografske opreme i pribora te biblioteka raznih fotografskih izdanja, onda se s pravom može reći da smo prerasli u centar za kulturu fotografske slike.

Istina je da sam uložio veliki napor u pokretanju inicijative i osnivanju Fotosaveza Primorsko-goranske županije koji djeluje već pune četiri godine. I u okviru Saveza imamo nekoliko originalnih projekata, a svakomu od njih cilj je zabilježiti i interpretirati ili prirodnu, ili kulturnu jedinstvenost naše Županije. Ovaj četverogodišnji rad urodio je plodom od nekoliko tisuća fotografija u našoj arhivi koje svjedoče važnosti ovoga prostora.

Da, fotografija jest neka vrsta moje sudbine. U školi pored nekoliko predmeta predajem i fotografiju. Zgodno je napomenuti da

Da, fotografija jest neka vrsta moje sudbine. U školi pored nekoliko predmeta predajem i fotografiju. Zgodno je napomenuti da sam svoju prvu fotografiju napravio davne 1971. godine, s 14 i pol godina, a ta čarolija i znatiželja za slikom traje sve do danas

sam svoju prvu fotografiju napravio davne 1971. godine, s 14 i pol godina, a ta čarolija i znatiželja za slikom traje sve do danas. Završio sam likovnu umjetnost, smjer grafiku i uz ovu moju profesionalnu likovnu odrednicu i fotografija je ravnopravni i istovremeni dio moga habitusa.

2

Pored toga što ste profesor u Prirodoslovnoj i grafičkoj školi u Rijeci, predsjednik ste Fotokluba Rijeka i Fotosaveza Primorsko-goranske županije. Za Vas kažu da ste alfa i omega riječke fotografije...

- Ne, ne bih sebe definirao kao alfu i omegu riječke fotografije, ali činjenica jest da sam u ovih petnaestak godina na čelu Fotokluba Rijeka uspostavio neku novu dimenziju hobističke fotografije. Kad sam došao u Klub, bilo je desetak članova, a sad ih je više od osamdeset. Ima ih skoro iz cijele Hrvatske pa čak i iz Njemačke. Dakle, prvo je trebalo osviežiti članstvo i po broju i po dobnoj strukturi. Trenutno imamo mlade članove organizirane u Sekciju mladih. Imamo redovne i počasne članove, a osnovali smo i Sekciju ljubitelja analogne fotografije. U ovom proteklom vremenu od petnaestak godina uložen je trud u kreiranje originalnog programa i formiranje organizacijske strukture. Ako ovome pridodamo i utemeljenje Galerije Principij u kojoj se nalazi muzejska zbirka fotografske opreme i pribora te biblioteka raznih fotografskih izdanja, onda se s pravom može reći da smo prerasli u centar za kulturu fotografske slike.

Istina je da sam uložio veliki napor u pokretanju inicijative i osnivanju Fotosaveza Primorsko-goranske županije koji djeluje već pune četiri godine. I u okviru Saveza imamo nekoliko originalnih projekata, a svakomu od njih cilj je zabilježiti i interpretirati ili prirodnu, ili kulturnu jedinstvenost naše Županije. Ovaj četverogodišnji rad urodio je plodom od nekoliko tisuća fotografija u našoj arhivi koje svjedoče važnosti ovoga prostora.

Da, fotografija jest neka vrsta moje sudbine. U školi pored nekoliko predmeta predajem i fotografiju. Zgodno je napomenuti da sam svoju prvu fotografiju napravio davne 1971. godine, s 14 i pol godina, a ta čarolija i znatiželja za slikom traje sve do danas. Završio sam likovnu umjetnost, smjer grafiku i uz ovu moju profesionalnu likovnu odrednicu i fotografija je ravnopravni i istovremeni dio moga habitusa.

3

Vodili ste i vodite mnoge radionice, otvarate izložbe u Galeriji Principij, nešto se događa... Kakva je sudbina dobre fotografije u eri pametnih telefona?

- Da, danas baš živimo u tehničko-tehnološkom blagostanju. Živimo u vremenima u kojima je sve digitalizirano. Živimo u vremenima u kojima se dnevno dešavaju tehničko-tehnološki evolucijski pomaci. Uopće nije nužno imati fotografski aparat u klasičnom poimanju njegova značenja. Snimati možemo svim, baš svim pa i skromnijim telefonima, a i oni, ne samo pametni, mogu praviti izvrsne fotografije u tehničkom smislu, a i vrlo su pouzdani što se tiče ekspozicije. Danas je fotografija pristupačnija širim „društvenim masama“ nego nekada. U doba analogne fotografije, ako si se želio baviti fotografijom, morao si imati koliko-toliko solidan fotoaparat i trebao si naučiti suvislo ga koristiti. Tek tada si trebao krenuti otkrivati likovnu dimenziju fotografske slike i nadati se da budeš prepoznat kao kreativac. Danas je realnost nešto drugačija jer je ova sjajna digitalna tehnologija omogućila svima da prave tehnički dobre fotografije. Posljedica sveprisutnosti kojekakvih fotografskih pomagala jeste u tome da se svi, ali baš svi bave fotografijom što je jako dobro i to je u društvenom smislu pozitivno. Što se tiče fotografije ovaj tehnološki napredak i demokratizacija kriju u sebi zamku na način da je zamijenjena teza pa umjesto da se priča o fotografiji, priča se o opremi među autorima. Ovakvo stanje uglavnom je nametnula proizvođačka industrija fotoopreme. Kupci te opreme stječu uvjerenje da su ne samo dobri već da su sjajni fotografski autori jer njihovi uređaji po naravi dobrih tvorničkih programa prave u tehničkom smislu pouzdane i dobre fotografije, a da oni sami ne razumiju medij, ne razumiju prostor fotografske slike. Tržišnom ponudom takvih uređaja proizvođači opreme šalju poruku da je taj formalni okvir ujedno i jedini vrijednosni sud u procjeni fotografije. I zato vrlo odgovorno tvrdim da većina ovih autora koje je iznjedrila tehnologija, uopće ne razumiju fotografiju kao stvaralačku platformu, niti specifičnosti medija, a da ne govorim o mogućoj realizaciji kompleksnijih fotografskih ideja. Budućnost i sudbina fotografije u eri pametnih telefona je briljantna jer se autori sada neopterećeni tehnikom mogu posvetiti kreativnom aspektu. Naravno, ako ih ima tko pravilno voditi kroz stvaralački proces.

Pojam riječka fotografija moramo respektirati

4

Kao organizator i kustos priredili ste više od stotinu izložbi. Postoji li neka koja Vam je draža od ostalih?

- Ne mogu, a niti tako promatram svoj rad, kao ovo mi je jako drago, a ovo baš i ne pa mogu odbaciti. Ne, ne želim odgovoriti na ovo pitanje po već ustaljenom stereotipu „Sve su to moja djeca i sve mi je to podjednako drago.“ Za kruh i vodu, tj. za dnevno servisiranje života zarađujem kao profesor likovne umjetnosti i fotografije u školi, a moj angažman u Fotoklubu Rijeka i Fotosavezu Primorsko-goranske županije je karitativna kategorija i kada u jednom od ova dva organizacijska okvira radim izložbu onda je motiv ili kotač koji sve to skupa pokreće ljepota stvaranja i to radim maksimalno uronjen u problem. Svi programi koje realiziramo u Fotoklubu Rijeka i Fotosavezu PGŽ-ea su originalni naši projekti, niti jedan nije prepisan ni formaliziran. Govorim u množini jer ekipa koja je trenutno okupljena u Klubu i Savezu vrlo je suradnički raspoložena i desna su mi ruka u realizaciji programa. Evo, radije ću spomenuti koje su mi izložbe ne

draže, već važne i za fotografsko stvaralaštvo i kao dio društvene angažiranosti, a to su: Međunarodna izložba Treći element, Festival fotografije PHOTORI, Fotografkinje, Festival fotografije za mlade, Jedra Kvarnera, Županija u jednom danu, Fotografski doručak.

5

Nedavno ste predstavljali fotomonografiju „RIJEKA otvorena svima“ autora Petra Fabijana i Marka Gracina. Kakva je Rijeka kroz njihovo „oko kamere“?

- I Fabijana i Gracina cijenim kao autore i oni jesu dio tima recentnih riječkih fotografskih autora. Zajedničko im je fotoreporterstvo u Novom listu i tu su „ispekli zanat“ za brzu informativnu, dokumentarnu fotografiju, a i jedan i drugi dokazali su se kao vrlo profinjeni kreativci. To njihovo iskustvo novinske fotografije te aktivno bavljenje art fotografijom doprinijelo je i drugačijoj dimenziji fotografiji u ovoj najnovijoj fotomonografiji Rijeke.

Fotografije su toliko životne da, kad ih promatramo, imamo osjećaj kao da ćemo sami izaći iz snimljene scene ili pak da svaki čas možemo ući u promatrani prizor. U ovoj knjizi autori nižu fotografije poput najfinijih soneta o vremenu i prostoru, o ljudima, o mijenama, o Rijeci otvorenoj svima. One prikazuju ono što se desilo ili ono što je u određenom vremenu bilo dio neke stvarnosti. Znači, fotografija u svojoj elementarnoj pojavnosti svjedoči stvarnost. Zato je i u našem biću uvjerenje da kroz fotografsku sliku gledamo istinu onakvu kakva ona jest. Vrijednost je u tome što način na koji su snimljene, ove fotografije svjedoče naša sjećanja, naša iskustva ovog prostora i ovoga grada.

Fotografirani prizori u ovoj knjizi su dimenzije i orijentiri urbane strukture Rijeke, duhovni i životni smjerokazi njegovih stanovnika. Ovo je samo jedan izdvojeni pogled ili niz akcenata jedne teme. To je priča ispričana fotografijama autora Fabijana i Gracina. Fotomonografija Rijeka otvorena svima je mala po formatu, ali po radu velika slikovna priča o Rijeci.

Županijski upravni odjeli:

Ured Županije

Adamićeva 10/V, Rijeka
T ++385 51 351-612 • F ++385 51 351 613
E ured.zupanije@pgz.hr, skupstina@pgz.hr
Pročelnik: Goran Petrc, prof.

Upravni odjel za proračun, financije i nabavu

Slogin kula 2/IV, Rijeka
T ++385 51 351-672 • F ++385 51 351-673
E proracun@pgz.hr, financije@pgz.hr
Pročelnik: Krešimir Parat, dipl.oec.

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša

Riva 10/I, Rijeka
T ++385 51 351-202 • F ++385 51 351-203
E graditeljstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Koralka Vahtar-Jurković

Upravni odjel za zdravstvo

Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-922 • F ++385 51 351-923
E zdravstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Đulija Malatestinić

Upravni odjel za odgoj i obrazovanje

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • F ++385 51 351-883
E obrazovanje@pgz.hr
Pročelnica: mr. sc. Edita Stilin

Upravni odjel za gospodarenjem imovinom i opće poslove

Slogin kula 2/V, Rijeka
T ++385 51 351-822 • F ++385 51 351-803
E imovina@pgz.hr
Pročelnica: Branka Ivandić, dipl.iur.

Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze

Slogin kula 2/VI, Rijeka
T ++385 51 351-952 • F ++385 51 351-953
E pomorstvo@pgz.hr
Pročelnica: Nada Milošević, dipl.iur.

Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj

Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-260 • F ++385 51 351-263
E gospodarstvo@pgz.hr
Pročelnica: Melita Raukar, dipl.oec.

Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima

Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351-900 • F ++385 51 351-909
E razvoj@pgz.hr
Pročelnik: doc.dr.sc. Ljudevit Krpan

Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-922 • F ++385 51 351-935
E socijalna.skrb@pgz.hr
Pročelnica: Dragica Marač, mag.psych.

Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • F ++385 51 351-802
E kultura@pgz.hr, sport@pgz.hr
Pročelnik: Valerij Jurešić, prof.

Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja
Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Tea Perinčić
T ++385 51 553 667, 553 666
F ++385 51 213 578
E pomorski-povijesni-muzej@ri.t-com.hr
W www.ppmhp.hr

Prirodoslovni muzej Rijeka
Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Željka Modrić Surina
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
info@prirodoslovni.com
www.prirodoslovni.com

Ustanova Ivan Matetić Ronjgov
Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Darko Čargonja
T ++385 51 257-340
F ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Javna ustanova Priroda
Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ

Grivica 4, 51000 Rijeka
Ravnateljica: mr. sc. Sonja Šišić
T 00385-51-352-400
F 00385-51-352-401
info@ju-priroda.hr
www.ju-priroda.hr

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije
Splitska 2/II, Rijeka
Ravnatelj:
Adam Butigan
T ++385 51 351 772
F ++385 51 212 436
zavod@pgz.hr
www.zavod.pgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 40. BROJA ZIP-A

(pristiglo 534 koverta, dopisnica i razglednica)

Ručak/večera za dvije osobe u Konobi Ulikva, Omišalj

Marko Crepulja
Mihanovićeva 1
51000 Rijeka
Ozren Gallat
Franje Čandeka 36
51000 Rijeka
Tanja Celevska
Laginjina 7
51000 Rijeka

Poklon paket - trgovina slastica „Vilma“

Dea Grizilo
Vidikovac 34
51000 Rijeka
Radojka Grbac
Sv. Kuzam 32
51223 Škrlevo
Milan Štefanić
Emilija Randića 14
51000 Rijeka

Fotomonografija „Čudesno lijepa“

Elma Dujčić
Tranje Cara 6
51260 Crikvenica
Marin Tomee
Cvjetni trg 10
51512 Njivice
Brigita Kauzarić
Emilija Randića 11
51000 Rijeka

Poklon paketi PGŽ

Nada Franjković
Ratka Petrovića 29
51000 Rijeka
Milena Zubčić
Put Puhari 1
51211 Matulji
Zrinka Kablar
Tometići 10 a
51215 Kastav
Fotomonografija Ivice Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“
Maja Bubaš
Sveti Kuzam 53
51223 Škrlevo

Sandra Duhović

Šetalište XIII. Divizije 63
51000 Rijeka
Karla Grbić
Perhat I.R. 6
51264 Jadranovo

Knjiga

„Halubajski zvončari“

Milan Babić

Mali dol 83
51241 Križišće
Tomislav Paškvan
Dr. J. Grabovška 2
51000 Rijeka

Ivanka Randić

Ričinska 11
51218 Dražice
Petra Polić
Buzdohanj 27
51219 Čavle

Knjiga „Rapska baština“

Biserka Koščec
Tončićevo 25
51260 Crikvenica
Katarina Matković
Šiljevica 37a
51264 Jadranovo

Vesna Orlić

Plavnička 6
51521 Punat
Dubravka Kršul
Dr. I. Kostrenčića 10b
51260 Crikvenica
Lidija Burić
Hegedušićeva 15
51000 Rijeka

Audio CD

Dan Gračanin

Slavka Krautzeka 84
51000 Rijeka

Mima Kardum

Krasica 276
51224 Krasica
Dragica Majnarić
Pionirska 8a
51000 Rijeka

Marija Jurković

Vladimira Nazora 28
51311 Skrad
Tino Kopanica

Partizanski put 28

51517 Kornić

Ana Prša

Brestovice 46
51215 Kastav

Dragan Radović

Mihanovićeva 38
51000 Rijeka

Snježana Stanković

Turanski put 7 A
51000 Rijeka

Branka Martinić

Žirjanska 19
22212 Tribunj

Paola Crnković

Lovačka 35
51300 Delnice

Knjiga „Rijeka i regija u Titovo doba“

Dina Peršić
Prolaz Matka Brajše 4
51410 Opatija

Enza Vaccaro

Svetog Jurja 4
51000 Rijeka

Marija Širola

Breg 86
51222 Bakar

Marija Stanojević

Vožišće 18
51000 Viškovo

Milan Špoljarić

Zametska 40
51000 Rijeka

Rješenja traženih pojmova i vašu adresu (najjeftinije na dopisnici), pošaljite (ili osobno donesite) do 1. listopada 2016. g. na adresu:

Primorsko-goranska županija, Magazin „Zeleno i plavo“ (za nagradnu križaljku), Adamićeva 10, 51000 Rijeka
Izvlačenje dobitnika bit će 21. rujna 2016. na Kanalu RI u emisiji „Od mora do gorja – Županijske teme“, a rezultate objavljujemo u sljedećem broju.

Rješenja traženih pojmova iz prošlog broja:

ČAVJANSKI NOGOMETNI KLUB - GROBNIČAN, GROBNIČKI ZVONČARI - DONDOLAŠI, NAČELNIK OPĆINE ČAVLE ŽELJKO - LAMBAŠA, PALENTA S KRUMPIROM - KOMPIRICA, ŽENE KOJE NOSE MLJEKO - MLIKARICE, SKIJALIŠTE U OPĆINI ČAVLE - PLATAK

Nagrade za točne odgovore iz ove križaljke

3 ručka/večera za dvije osobe u konobi „Tabakul“, Crikvenica
3 poklon paketa trgovine slastica „Vilma“
3 fotomonografije „Čudesno lijepa“
3 poklon paketa PGŽ
3 foto-monografija Ivice Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“
5 knjiga „Halubajski zvončari“
5 knjiga „Rapska baština“
10 audio CD-a
i 5 knjiga „Rijeka i regija u Titovu doba“

AUTOR: ANTRAKS	VEPRINAC PO DOMACU (ČAKAVSKI)	NAŠA ARHITEKTURA I PRODUKT DIZAJNERICA, LEA	VEPRINAČKA OPĆINSKA KUĆA	TROPSKA AZUSKA PALMA LJEKOVITA SJEMENA	UPRAVNA JEDINICA NA ČELU S KANOM	KISIK	PREKO, PUTEM (TAL.)	IGOR TUDOR	KUHINJSKA NAPRAVA ZA ODVOD PARE ILI DIMA (MN.)	ROMAN PAULA COELHA		DRUGI PO VELIČINI KONTINENT NA ZEMLJI	PONAJBOLJI NOGOMETAS SVIJETA, IGRA ZA "BARCELONU"	AMERIČKI FIZIČAR I IZUMITELJ, NOBELOVAC LUIS
KOVINA MALE GUSTOĆE (ALUMINIJ, MAGNEZIJ)											PJEVAČICA PUGAČOVA PROŠIRITI TRAC			
LEGENDARNA PJEVAČICA MORNE, CESARIA						LJUBITELJ TALIJANA I SVEGA TALIJANSKOG "TOYS R US"								
PAPAR S JAMAJKE, NAJGVIRO								ČELNIK "MOSTA", BOŽO "VOLTAMPER"						
NAŠA FILMSKA I KAZALIŠNA GLUMICA, URSULA							BOOLJIKAVA BILJKA "RADIUS"							
U NARAVI, ONAKO KAKO JEST (LAT.)									KOMPJU- TORSKI RAZBOJNIK					
TREĆI PO VELIČINI GRAD U SRBIJI				PRILOG; UZ TO						NAŠ NOGOMETAS, HRVUJE (IGRAO ZA "DINAMO")				
AUSTRIJA		ČUK BEZ SREDINE NAŠ REDAČELJ ("MARSAL")								"AMPER"		BIVŠA NJEM. TVORNIČA MOTOCIKALA VOZAČ F1 FITTIPALDI		
CVIJET U DALMACIJI										ČAJ (ENGL.)				JEDNO OD VEPRINAČKIH NASELJA
NOGOMETAS HITREC BOLEST PLUĆA IZAZVANA UDISANJEM AZBESTNE PRAŠINE										AUSTRIJSKI GRAD U TIROLU NA RJEČI INN				
STARI NAZIV ZA VIJETNAM										 "ELECTRO- STATIC UNIT" OBIT. LOŽA, VLADARI VEPRINCA				
ZLATKO KOMADINA			ŠPANIJSKA NOV. RUBRIKA KOJA PRATI SVAKO DNEV- NA ZBIJANJE							RJEKA U ALBANIJU, UTJEČE U JADRANSKO MORE				
DIO TIJELA OD REBARA DO KUKA				OČIGLEDNO, BEZ SUMNJE						ELVIS SCORIA			FOSFOR VOJNIK KOJI SLUŽI VOJNI ROK	
RJEKA U SI ŠPANIJSKOJ					NEVEN SPAHIJA	"OPSEG"	BLAGO, MARVA	MJESTO U ISTRI KOD POREČA	 NAŠ RUKOMETAS, PIVOT, IGOR MASA LEDA KOJA PLUTA					
SLAGANJE RJEČI U REČENICI, KONGRUEN- CIJA (GRAM.)									JUČER NAVEČER LEGENDA "MAN, UNITE- DA", GEORGE					
"BIJELI SPORT"						DONJI DIO STOPALA GLUMICA TYLER						CENTAR GRACISKA NAROD U NIGERIJU (IGBO)		
DIAPHRAGMA					BIVŠI MINIS- TAR TURIZMA, DARKO NIKO KOVAČ									JAMES STEWART
PISAN GLAGOLJ- COM, VEPRINAČKI								DRUGO IME ZA KEMIJSKI ELEMENT ANTIMON "RIZMA"						
VIOLONČE- LISTICA RUCNER				INTERVAL KOJI OBUHVAĆA ČETIRI TONA (GLAZB.)							OBLIK NOGU U KAUBOJA			

Legenda o Košljunu

Čudesni je otočić Košljun, usred Puntarske drage na otoku Krku, danas dom franjevac te mjesto mnogih ekskurzija i ljetnih kulturnih događanja. Posjetite li taj prirodni rezervat flore i faune, bit ćete jedan od sto i više tisuća gostiju koji ga godišnje obidu. Znete li možda da je njemački filozof Friedrich Hegel skupljao prirodne rijetkosti s Jadrana, a uzorke i podatke slao mu je upravo opat fra Marojević s Košljuna? Znete li da se na otočiću veličine jednog četvornog kilometra nalaze čak četiri muzeja: arheološki, sakralni, etnografski i prirodoslovni koji upotpunjuju priču o Košljunu i Krku.

Na Košljunu nema ni restorana ni gostiona, ali postoji samostanska knjižnica s oko 30.000 knjiga među kojima su i vrijedni rukopisi, inkunabule i tiskanice poput Ptolomejeva atlasa.

Kada se barkom priđe maloj lučici na otočiću, prvo će vas dočekati domaćini franjevci i kip svetog Franje i vuka. To je vuk iz talijanskog mjesta Gubi kojega je prema legendi sv. Franjo pripitomio. Ako pitate zašto je spomenik postavljen dolje, na pristaništu otočića Košljuna, odgovorit će vam da veseli sv. Franjo i njegov red nikad ne pitaju tko je i kakav je onaj koji k njima dolazi. Oni svakog primaju kao brata pa makar on bio kao vuk.

Postanak Puntarske drage i otočića Košljuna pučka je mašta okitila čudesnom legendom.

Sadašnja košljunska draga bila je nekoć veliko i lijepo polje koje je pripadalo dvojici braće. Jedan je od njih bio zdrav, a drugi, mlađi, slijep. Svaki je imao svoje zasebno gospodarstvo s okućnicom. Jedino im je polje bilo zajedničko. Plodove su dijelili napola i to minom ili minicom, starom mjerom izdubljenom u drvu, a držala je oko 10 kilograma. Kad su neke godine pšenicu poželi, ovršili i osušili na gumnu, reče zdravi brat slijepomu:

- Hajde, brate, da podijelimo ovogodišnju pšenicu pa da znamo čije je što.

- Pa hajdemo, brate - odvrati slijepi. - S tvojim prijedlogom se posve slažem, ali

kako ja ne vidim, a ti vidiš, dijeli ti što je i kako je pravo.

Zdravi brat ne odgovori ništa. Napuni minu pšenicom, sasipa je na stranu i reče:

- Ovo je moja prva mina, a sad ću napuniti minu za tebe, ali broji i ti mine da se ja ne pometem.

Međutim okrene minu, dno pokrije pšenicom i pruži bratu riječima:

- Dotakni se, brate, pšenice i uvjeri se da je mina puna.

Slijepi brat dotakne prstima pšenicu i uvjeri se da je mina puna, pa pomisli: "Braća smo, ne smijem ni sumnjati da nešto nije u redu." Reče:

- Mjeri ti tako dalje da posao ide naprijed.

I tako je stariji brat dijeleći, sebi po običaju punio punu mjeru, a za brata bi mjeru okrenuo naopak i odmjeravao je na plitkom, vanjskom dnu. Kad su s mjerenjem već bili pri kraju, slijepi se brat slučajno približi mjeri koja je bila za njega, opipa je, zabode prst dublje i uvjeri se da je mina okrenuta i da ga brat grdno vara. Otkrivši prevaru, on bolno jaukne i zavapi:

- Bože, ti me osveti!

Nebo je na kletvu odgovorilo strašnom kaznom: u isti čas nastala velika tutnjava i more provali silnom snagom kroz uski prolaz u dragu te proguta starijeg brata i sve njegovo. More pokri dijelom plodno polje i tako ostade sve do danas. A onaj dio polja na kojemu je na uzvišici bila kuća slijepog brata s vrtovima osta suh i pošteđen, more ga nije pokrilo. To je danas otočić Košljun, na šest hektara i osam ara površine. Kad je slijepi brat umirao, poklonio je svo svoje imanje fratrima da tu sagrade crkvu svete Marije, da u njoj čuvaju njegov grob i mole za pokoj njegove duše.

Tako i danas puntarski barkarjoli prikazuju postanak Košljuna i Puntarske drage kad ljeti prevoze domaće i strane turiste na Košljun. Ovi ih rado slušaju iako i jedni i drugi znaju da je to samo stara priča. ■■

Bura i utjecaji na vegetaciju

Mjesta gdje bura osobito snažno
i učestalo puše u narodu se
nazivaju „burnjaci“

Tekst: mr. sc. Marko Randić,
Javna ustanova „Priroda“
Foto: Arhiva Javna ustanova „Priroda“

Bura oblikuje i djeluje na vegetaciju u predjelima oko Kvarnerskog zaljeva. Mjesta gdje bura osobito snažno i učestalo puše u narodu se nazivaju „burnjaci“. Ako na njima i uspijeva izrasti kakva drvenasta vegetacija možemo ih često prepoznati po tome što je drveće i grmlje kržljivo i pleglo po tlu, ili su debla povijena pod određenim kutom u odnosu na tlo. Što su debla jače nagnuta puhanje bure je snažnije. Često na „burnjacima“ nema stabla, tlo je otpuhnuo i ogoljelo, ali se i prema oskudnoj prizemnoj vegetaciji može naslutiti snaga i učestalost puhanja bure. Na „burnjacima“ u Primorsko-goranskoj takva vegetacija sastavljena je od krških, planinskih i endemičnih vrsta odlično prilagođenih puhanju snažne bure. Jedan od najboljih pokazatelja „burnjaka“ je planinska trava uskolisna šašika ili iglenac, kako je naziva domaće stanovništvo, koje po tradiciji, zbog paše, gravitira prema planinama u zaleđu Kvarnerskog zaleđa. Iglenc je trava važna za ispašu ovaca, ali se zbog oporosti – što je važna značajka prilagodbe na buru, jer bura otpuhuje čestice zabadajući ih poput projektila u površinu bilja i oštećujući ga, gotovo uopće ne može kositi. Travnjaci iglenca, u čijem je sastavu najveća koncentracija kvarnersko-liburnijskih endema, rašireni su od vrhova planina u zaleđu Kvarnerskog zaljeva do primorskih obronaka, ali se spuštaju i niže, sve do mora, osobito na padinama kanjona i bujičnih jaruga, gdje je izražen vegetacijski fenomen poznat kao „kanjonski efekt“. Lijepi primjeri su kanjon Rječine, dolina potoka Martinščice, Mala draga i Žrnovnica nedaleko Novog Vinodolskog, i drugdje. Ondje bura ubrzava svoj tok postići najveću snagu puhanja.